

Eindrapportage

Strategisch Project

In samenwerking met:

Inhoud

Inhoud	1
1. Inleiding	5
2. Samenvatting projectaanvraag - Situering en projectstructuur.....	6
2.1. Situering	6
2.2 Klimaatprogramma's	8
2.2.1 Klimaatprogramma 1: Aanpak verdroging en ontharden	9
2.2.2 Klimaatprogramma 2: Herstellen bodemsysteem	9
2.2.3 Klimaatprogramma 3: Bebossen en groenblauw dooraderen	10
2.2.4 Klimaatprogramma 4: Ontsluiten en verbinden.....	11
2.3 Focusgebieden.....	12
2.3.1 Focusgebied Bollaak	12
2.3.2 Focusgebied Olens Broek-Langendonk	13
2.3.3 Focusgebied Bovennetes.....	14
2.4 Projectstructuur	15
2.5 Projectcoördinator	16
3. Klimaatprogramma's en focusgebieden – inhoudelijk.....	18
3.1 Klimaatprogramma 1 – Aanpak van verdroging en ontharden.....	18
3.1.1 Ambities.....	18
3.1.2 Plan van aanpak.....	18
3.1.3 Gebiedsgerichte handhavingstrajecten.....	20
3.1.4 Studie- en voorbereidingswerk	20
3.1.5 Eindbalans	21
3.1.6 Conclusie	26
3.2 Klimaatprogramma 2 – Herstel van het bodemsysteem.....	26
3.2.1 Ambities.....	26
3.2.2 Plan van aanpak.....	26
3.2.3 Vallei van de Aa	27
3.2.4 Vallei van de Kleine Nete.....	29
3.2.5 Conclusie	32
3.3 Klimaatprogramma 3 – Bebossen en groenblauw dooraderen	32
3.3.1 Ambities.....	32
3.3.2 Plan van aanpak.....	32
3.3.3 Bebossing.....	32

3.3.4 Kleine landschapselementen.....	36
3.4 Klimaatprogramma 4 – Ontsluiten en verbinden.....	41
3.4.1 Ambities.....	41
3.4.2 Plan van aanpak.....	42
3.4.3 Realisaties.....	42
3.4.4 Eindbalans - Conclusie.....	48
3.5 Focusgebieden.....	48
3.5.1 Focusgebied Bollaak.....	49
3.5.2 Focusgebied Olens broek.....	51
3.5.3 Focusgebied Bovennetes.....	53
4. Algemene en overkoepelende zaken.....	56
4.1 Verwervingssubsidie.....	56
4.2 Evenementen.....	56
4.2.1 Jubileum – 10 jaar samenwerkingsverband Kleine Nete (27 februari 2023).....	56
4.2.2 Netedagen '23 (18 tot 26 maart 2023).....	57
4.2.3 Kleine Nete-wandeling en filmvoorstelling 'De Drinkbare Maas' (17 en 18 maart 2023)	58
4.2.4 Netedag '24 (23 maart 2024).....	60
4.3 Overzichtskaart Kleine Nete-vallei.....	61
4.3 Financieel overzicht Strategisch Project.....	62
5. Conclusie.....	64
5.1 Beleidsaanbevelingen.....	65
6. Bijlagen – overzicht projecten en subsidiedossiers.....	72
Verwervingssubsidiedossiers.....	73
1. situering.....	73
2. Verwervingssubsidie site Le Paige - Koetshuis.....	73
3. Verwervingssubsidie Netestraat, Grobbendonk.....	74
4. Eindbalans.....	76
Hefboomprojecten Natte Natuur.....	77
1. Situering.....	77
2. Kroonwerk Herentals.....	77
3. Herstel rietland, De Zegge – Geel.....	79
4. Realiseren van natte natuur tussen Netekanaal en Kleine Nete, Ranst.....	82
Vlaggenschipproject Kleine Nete.....	83
1. Situering.....	83
2. De Grote Opkuis.....	83

3. Project Bruggenbeemd.....	86
4. Project versnelling grondverwervingen	86
Lokale Gebiedsdeal Droogte	87
1. Situering	87
2. Lokale Gebiedsdeal Droogte 1.0.....	87
3. Lokale Gebiedsdeal Droogte 2.0 – Kempense infiltratiespots	90
Pilootgemeenten groenblauwe dooradering in de bebouwde ruimte	94
1. Situering	94
2. Dossier Groenblauw Vorselaar	94
Levend Water '23	97
1. Situering	97
2. Beekpark-Zuid (Nijlen).....	97
3. Klimaatbestendige inrichting Bovennetes (Dessel en Mol)	97
Levend Water '24	99
1. Situering	99
2. Beekpark-Noord (Nijlen).....	99
3. Grote Calie, vismigratieknelpunt (Kasterlee)	99
4. Grote Calie, beekherstel en herstel ruimte voor water in de vallei (Kasterlee).....	100
5. Grotenhoutbos wordt infiltratiebos (Lille)	100
Gebiedsgerichte handhavingstrajecten	102
1. Regio Molenbeek-Bollaak.....	102
2. Regio Bovennetes	103
3. Visbeekvallei	103
4. Toekomst	103
Water-Land-Schap 2.0.....	104
1. Situering	104
2. Bodem~Water	104
Relance oproep 'Vlaanderen? Natuurlijk!'	106
1. Situering	106
2. Project 'Kleine Nete-momentes'	106
Streek-GR Netevalleien	108
PDPO projecten	110
1. Situering	110
2. PDPO Weg-wijs in ontharding	110
3. PDPO Kempense Heuvelrug en valleien	111
Leader projecten	118

1. Situering	118
2. Leader 'Ontdek de Kempen vanuit de ondergrond, geotoerisme Kempense Heuvelrug en valleien'	118
Promofilm 'Ontdek de Kleine Nete'	120

1. Inleiding

Dit rapport geeft de voortgang van het strategisch project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete' weer. Het project kadert binnen de strategische projecten ter realisatie van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en is opgestart op 1 mei 2021.

In uitvoering van de intentieverklaring Kleine Nete liep in de periode april 2018 – april 2021 reeds het project 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete'. In 2020 werd de basis gelegd voor indiening van een tweede Strategisch Project rond de Kleine Nete, met als titel 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete'.

Het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete diende namens de verschillende partners (provincie Antwerpen, gemeenten Dessel, Retie, Kasterlee, Geel, Olen, Herentals, Lille, Vorselaar, Grobbendonk, Zandhoven, Ranst, Nijlen en Lier, Vlaanderen, Kempens Landschap, Boerenbond, Natuurland, Regionaal Landschap Rivierenland, Regionaal Landschap De Voorkempen en Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete) in juli 2020 de aanvraag in. Op 19 december 2020 besliste de minister bevoegd voor Omgeving, Justitie, Toerisme en Energie over te gaan tot erkenning en subsidiëring van het strategisch project waarmee de loon- en werkingskosten van de projectcoördinatie mogelijk worden. De projectcoördinator ging op 1 mei 2021 van start voor een periode van 3 jaar.

Deze rapportage bevat 5 delen:

1. Een [samenvatting van de projectaanvraag](#), met als doel het project te situeren en de projectstructuur te beschrijven
2. Een [inhoudelijke beschrijving van de gelopen processen](#) binnen het Strategisch Project aan de hand van de 4 klimaatprogramma's en 3 focusgebieden
3. Enkele [algemene en overkoepelende zaken](#), die de klimaatprogramma's en focusgebieden overstijgen
4. Een [algemene conclusie](#), met een lijst aan beleidsaanbevelingen voor de lokale besturen
5. [Bijlagen](#): Een overzicht van de afzonderlijke projecten en ingediende subsidiedossiers binnen het Strategisch Project

Vanuit de inhoudelijke beschrijving van de klimaatprogramma's en focusgebieden wordt regelmatig verwezen naar een project of subsidiedossier in bijlage. De bijlagen geven hierbij meer achtergrondinformatie. Deze bijlagen zijn steeds gelinkt met één of meerdere klimaatprogramma's en/of focusgebieden binnen het Strategisch Project.

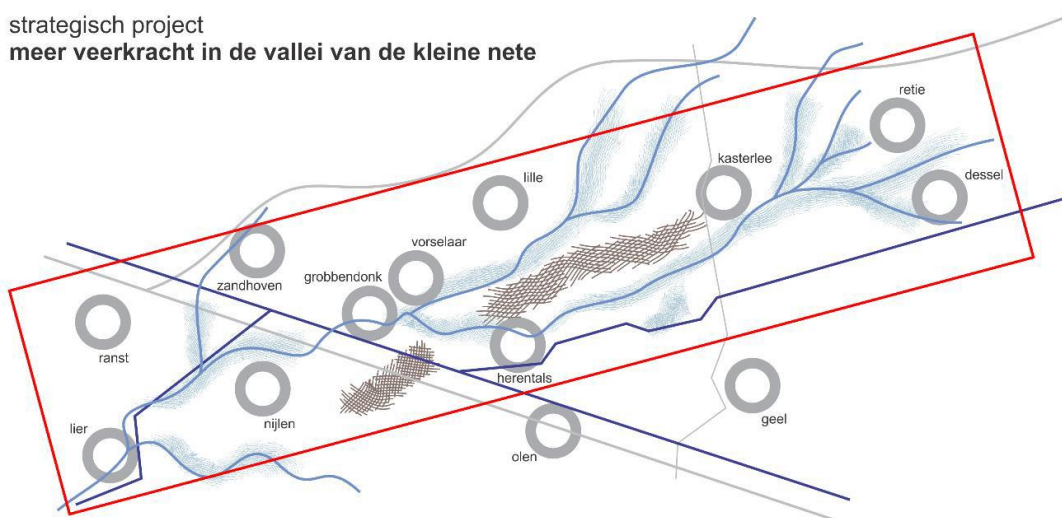
Verder is een [overzichtskaart opgemaakt](#) die de verschillende terreinrealisaties in de vallei van de Kleine Nete geografisch weergeeft. Zowel vanuit de inhoudelijke rapportage als vanuit de bijlagen wordt regelmatig naar deze kaart verwezen.

2. Samenvatting projectaanvraag - Situering en projectstructuur

2.1. Situering

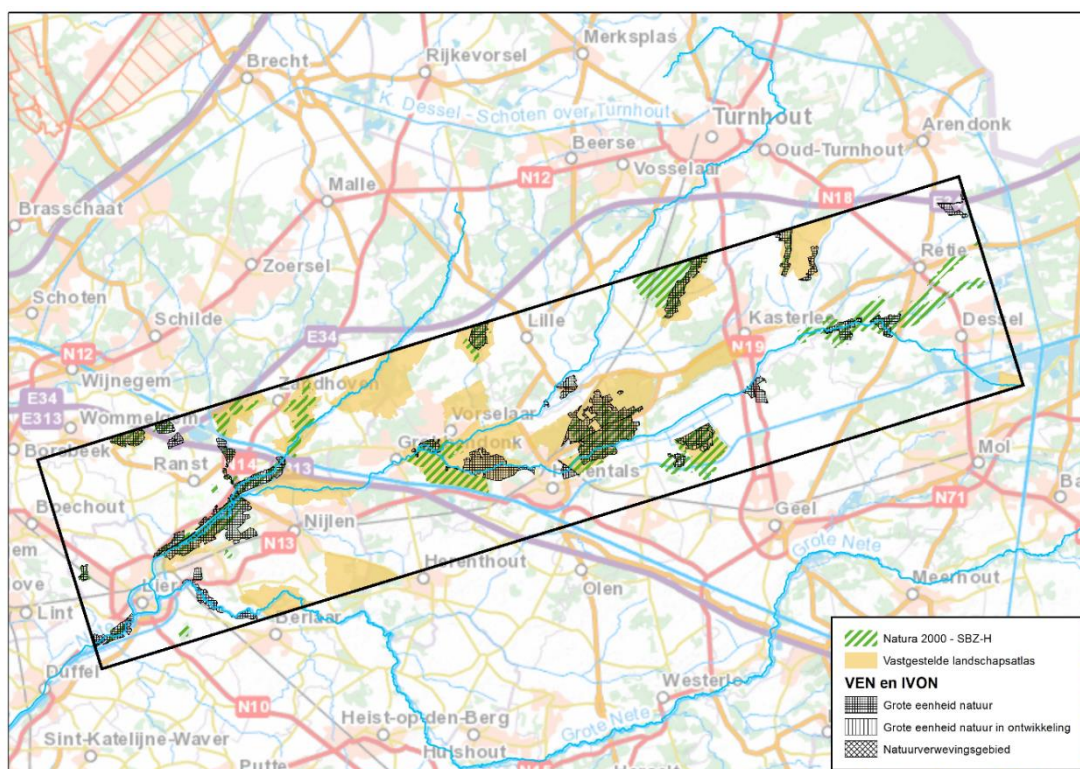
Het projectgebied omvat de vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Lier op het grondgebied van dertien gemeenten in de provincie Antwerpen: Dessel, Retie, Kasterlee, Geel, Olen, Herentals, Lille, Vorselaar, Grobbendonk, Zandhoven, Ranst, Nijlen en Lier. Het projectgebied is een aaneengesloten gebied dat een op Vlaams niveau bepalende openruimtestructuur vormt. Het projectgebied omvat het valleisysteem van de Kleine Nete vanaf de bovenlopen van de Kleine Nete tot de monding in de Nete ter hoogte van Lier. De Kleine Nete stroomt binnen het projectgebied door de kleinstedelijke gebieden Herentals en Lier en kruist ter hoogte van Grobbendonk het Albertkanaal.

Aangezien acties buiten het valleigebied ook kunnen bijdragen aan de veerkracht van het valleisysteem, wordt niet gewerkt met een nauw afgebakende projectperimeter, maar met een meer abstracte voorstelling van het projectgebied. Ook acties buiten deze abstracte perimeter die bijdragen aan de veerkracht van de vallei, worden meegenomen in het Strategisch Project.

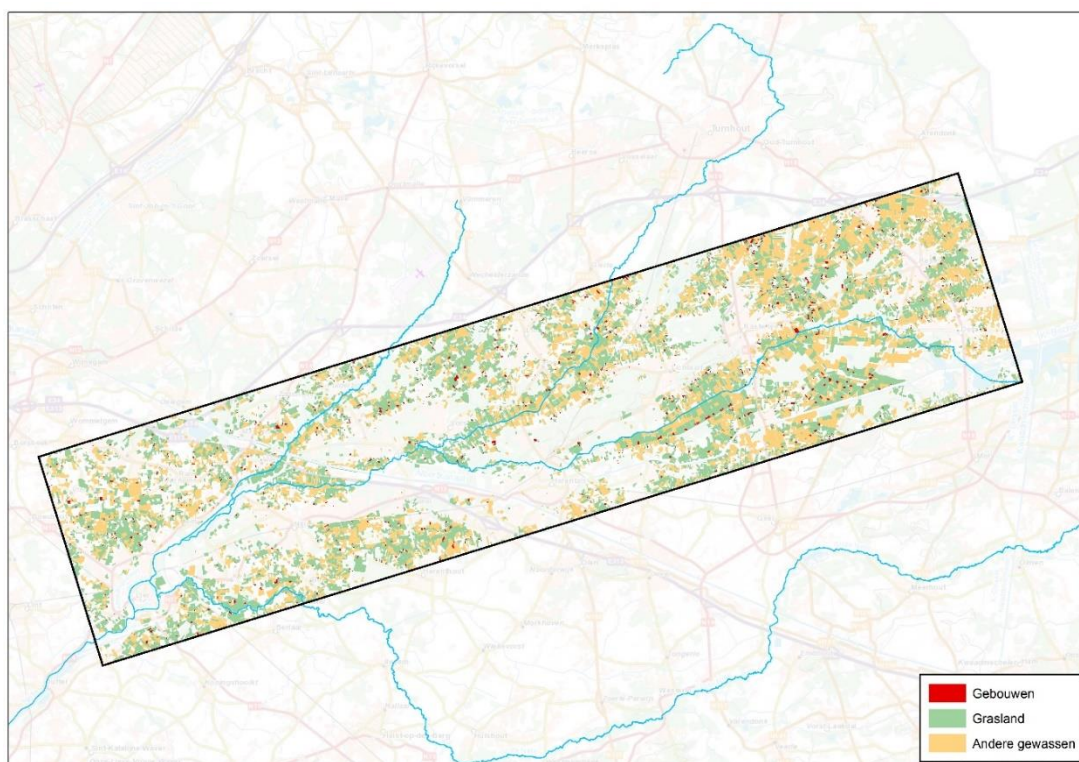

Figuur 1 -Situering projectgebied met afbakening van (abstracte) projectperimeter

Belangrijke delen van de Kleine Nete behoren tot het Natura 2000-netwerk, het Vlaams Ecologisch Netwerk en zijn opgenomen in de vastgestelde landschapsatlas. De vallei is ook een belangrijk landbouwgebied waarbij er aaneengesloten gebieden langs de Kleine Nete en in de vallei van de Aa liggen.

Figuur 2 - Gebieden van de vastgestelde landschapsatlas, Habitatrichtlijngebieden Natura 2000 en Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (IVON)

Figuur 3 - Landbouwgebruik in de vallei van de Kleine Nete (gebouwen, graslanden en andere teelten)

De vallei ligt in een dicht bevolkt gebied met een sterk verspreide bebouwing waardoor de open ruimte gefragmenteerd is en onder druk staat. Verstedelijkingsprocessen hebben landbouw-, natuur- en

bosgebieden sterk versnipperd waardoor het moeilijker wordt essentiële openruimtefuncties zoals voedselproductie, waterberging, klimaatregulatie en het behoud van biodiversiteit goed samen te laten functioneren. Om de effecten van klimaatveranderingen op te vangen moet de ruimte veerkrachtig zijn. De landbouw-, natuur- en bosgebieden in de vallei moeten tegen een stootje kunnen en in zekere mate mee kunnen bewegen met de sterk wisselende omstandigheden zoals meer intense regenbuien en langere periodes van droogte. Dat vraagt om een aangepaste inrichting van de vallei, maar ook een goed doordachte visie op stedelijke ontwikkelingen langs de Kleine Nete in Herentals en Lier. Daarom zijn er al verschillende entiteiten erg actief in de vallei. Grote lopende projecten zijn de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen, het bekkenbeheerplan, het sigmaplan, de uitvoering van de Europese natuurdoelen, het nemen van compenserende maatregelen in het kader van de Kempische Noord-zuid-verbinding, ...

Gouverneur Cathy Berx kreeg in 2012 de coördinatieopdracht van de Vlaamse regering om de verschillende lopende processen beter op elkaar af te stemmen. De beide strategische projecten moeten dit complex samenspel mee vorm geven door een ambitieus beleidsniveau- en beleidsdomein-overschrijdend samenwerkingsverband neer te zetten. Dit samenwerkingsverband heeft als doel de vallei van de Kleine Nete zo in te richten en te beheren dat ze de toekomstige schokken inzake klimaatverandering kan opvangen en tegelijkertijd kan blijven instaan voor voedsel-, water- en energievoorziening, waterberging en behoud van biodiversiteit, erfgoed en landschappelijke kwaliteit.

In het eerste Strategisch Project werd gewerkt aan de hand van zes hefboomprojecten die de ambitie om synergiën tussen bestaande initiatieven of nieuwe ideeën tot stand te brengen door de projecten te verbreden en meerdere doelen vanuit een gebiedsgerichte en geïntegreerde benadering te realiseren, concreet moeten maken.

In dit tweede Strategisch Project wordt verder gewerkt in de vallei om samen nieuwe uitdagingen het hoofd te bieden. Nog meer ligt de klemtoon op concrete realisaties binnen de vallei, waarbij de lessons learned uit de hefboomprojecten van het eerste strategisch project worden opgeschaald naar een vallei-breed programma. De projectperimeter wordt uitgebreid met 2 nieuwe gemeenten, Retie en Dessel, die zich aan de brongebieden van de Kleine Nete bevinden.

2.2 Klimaatprogramma's

Nieuw is de aanpak via 4 vallei-brede klimaatprogramma's die een concreet antwoord moeten bieden op gedeelde uitdagingen en opgaves. Binnen die 4 klimaatprogramma's zijn telkens een aantal ambities gedefinieerd om, in nauwe samenwerking met de partners en de lokale besturen, uitvoering te geven van deze programma's.

De 4 klimaatprogramma's zijn:

- Aanpak verdroging en ontharden
- Herstellen bodemsysteem
- Bebossen en groenblauw dooraderen
- Ontsluiten en verbinden

Hieronder volgt een korte beschrijving van de klimaatprogramma's, gebaseerd op de projectaanvraag. Per klimaatprogramma wordt aangegeven wat het Strategisch belang is van dit klimaatprogramma, en

welke hierbinnen de ambities waren bij aanvraag van het Strategisch Project. [In het volgende hoofdstuk](#) wordt verder ingegaan op de genomen acties per klimaatprogramma.

2.2.1 Klimaatprogramma 1: Aanpak verdroging en ontharden

De afgelopen zomers maakten duidelijk waar al langer voor gevreesd werd: droogte en verdroging zijn structurele problemen in Vlaanderen, en zeker in de Kempen met zijn zanderige bodems. Ook perioden van intensieve regenval zullen in de toekomst door het veranderende klimaat vaker voorkomen. Bovendien kampen de 13 gemeenten met een hoge verhardingsgraad, wat zorgt voor een lagere infiltratie van het regenwater, wat druk zet op het functioneren van landbouw-, natuur- en watersystemen. Verdroging van de veengebieden in de vallei leidt bovendien tot het inklinken van bodems en massale uitstoot van CO₂.

Dit klimaatprogramma maakt van infiltratie en vasthouden van water in de bodem een prioriteit. We willen tot een bundeling van concrete initiatieven en terreinacties in de 13 gemeenten komen, om de doelstellingen uit de strategische visie BRV, stroomgebiedbeheerplannen en klimaatplannen te vertalen naar een pakket van concrete maatregelen in de vallei van de Kleine Nete. Bovendien sluit dit klimaatprogramma nauw aan bij de ambitie van de Blue Deal van de Vlaamse regering, in de strijd tegen waterschaarste en droogte.

De lessen uit de proeftuin ontharding zetten we om in een vallei-breed programma, met het wegnemen van overbodige verharding en constructies.

Diverse meanderingsprojecten in de Kleine Nete, verondiepingsinitiatieven van de zijlopen en oeverzoneprojecten zullen zorgen voor een structurele verhoging van het oppervlakte- en grondwaterpeil.

De provincie Antwerpen heeft zich als eerste provincie in België versterkt met een droogte- en hemelwatercoördinator om de uitdagingen betreffende de droogteproblematiek aan te gaan. De provincie Antwerpen engageert zich om in de vallei van de Kleine Nete een pilootproject rond waterbalansen uit te werken en een gedetailleerd intergemeentelijk droogte- en hemelwaterplan uit te werken voor minstens 3 gemeenten.

Ambities, zoals gedefinieerd in de projectaanvraag:

- Opmaak van minstens 1 **intergemeentelijk Hemelwater- en droogteplan**
- **Analyse van het werkingsgebied** met betrekking tot ontharding, infiltratiezones, aanleg van wadi's en poelen
- Uitbouw van een lerend en ondersteunend netwerk met betrekking tot **vergunningenbeleid**
- **13 ha effectieve ontharding** op het terrein (= 1ha/gemeente)

2.2.2 Klimaatprogramma 2: Herstellen bodemsysteem

Een gezonde bodem is essentieel voor een klimaat-robuust valleisysteem: méér koolstofopslag en waterinfiltratie zijn sleutelstrategieën om tot een veerkrachtiger voedselproductielandschap te komen. De ervaringen die worden opgedaan in het Water-Land-Schap-project {Beek.Boer.Bodem} worden daarom opgeschaald naar de hele vallei. Door in te zetten op zowel extra koolstofopslag als behoud van de aanwezige koolstofvoorraden in de bodem wordt de landbouwer ingezet als een bondgenoot in de strijd tegen de klimaatverandering. De getroffen maatregelen om de bodem van een

landbouwperceel te verbeteren hebben niet enkel een gunstig effect op het betreffende perceel, maar ook op de ruimere omgeving.

Verder is de koolstofopslag in veenbodems, wetlands en bosbodems van essentieel belang in de strijd tegen de klimaatverandering. Binnen dit klimaatprogramma wordt specifiek gekeken naar maatregelen die focussen op herstel van het bodemsysteem in bossen. Behoud van koolstofopslag en verzuring van de bosbodems zijn acute problemen. Om deze problemen te bestrijden kunnen verschillende maatregelen worden ingezet: omvorming van naald- naar loofhout, aanplant van bodemverbeterende soorten met een rijk strooisel, aanleg van ecologische bosranden om inwaaien en inspoelen van verzurende stoffen tegen te gaan, ... tot meer technische oplossingen zoals het inbrengen van steenmeel in de bodem als buffer tegen verzuring. Bij boseigenaars wordt gezocht naar 'voortrekkers' om deze maatregelen uit te voeren. Aan de hand van demomomenten kunnen andere boseigenaars dan ingelicht worden over de maatregelen en resultaten.

Wat betreft behoud en bijkomende opslag van koolstof in wetlands en veengebieden, wordt gekeken naar maatregelen binnen het klimaatprogramma 'aankpak verdroging en ontharden'. Prioritair wordt aandacht besteed aan koolstoflekken als gevolg van verdroging (zie bv. Focusgebied Olens Broek). Hierbij wordt gekeken naar nature-based solutions (bv natuurgerichte of landschaps-inclusieve landbouw), ruimtelijke scenario's (bv verschuiven akkerbouw richting grasland op veenbodems) en technologische oplossingen (bv aanleggen van bufferstroken naast landbouwpercelen)

Ambities, zoals omschreven in de projectaanvraag:

- Continuering van werking {Beek.Boer.Bodem} in vallei van de Aa
- Opschalen van deze werkwijze naar de Kleine Nete-vallei
 - o Het creëren van een veerkrachtig voedselproductielandschap door een gezonde bodem:
 - Meer koolstofopslag
 - Meer waterinfiltratie
 - o Bevorderen van koolstofopslag in veenbodems en wetlands
 - o Het tegengaan van verzuring van de bosbodems

2.2.3 Klimaatprogramma 3: Bebossen en groenblauw dooraderen

Dit klimaatprogramma is sterk gericht op concrete realisaties op het terrein, en heeft twee hoofddoelen binnen de 13 gemeenten van het Strategisch Project:

- Effectieve uitbreiding van het bosareaal
- Versterking van het netwerk van kleine landschapselementen binnen de 13 gemeenten van het Strategisch Project.

Bovendien wordt ingezet op een verhoging van de groenblauwe dooradering van de bebouwde en onbebouwde ruimte.

Dit programma sluit nauw aan bij de ambitie van het Vlaams regeerakkoord om tegen 2024 4000ha extra bos te realiseren. Verder sluit dit programma aan bij de beleidsambities van de provincie Antwerpen voor de realisatie van provinciale natuurverbindingen binnen het Functioneel Ecologisch Netwerk (FEN), het versterken van zones met ecologische infrastructuur van Bovenlokaal belang) en de inrichting van een fijnmazig groenblauw netwerk.

De ambities van de Vlaamse regering zijn vaak moeilijk te realiseren door de lokale besturen, wegens gebrek aan beschikbare gronden en onvoldoende draagvlak bij eigenaars en gebruikers. Via dit

programma zullen lopende lokale initiatieven, projecten en instrumenten gebundeld en opgeschaald worden naar de ganse perimeter van het Strategisch Project, om de ambities om te zetten in concrete acties en realisaties.

Per gemeente zal een bebossingsvisie opgemaakt worden met behulp van de bestaande bospotentiekaart, teneinde 169ha bos te realiseren zowel op gronden van terrein-beherende organisaties (ANB, Natuurpunt), openbare besturen als particuliere eigenaars.

De regionale landschappen en bosgroepen zetten maximaal in op de realisatie van de ambities mbt kleine landschapselementen. Er wordt gewerkt aan een houtkantenvisie en –beheerplan binnen het Water-Land-Schap project {Beek.Boer.Bodem} voor de vallei van de Aa. Deze methodiek zal opgeschaald worden naar de ganse projectperimeter om 13km extra houtkanten te realiseren. Via de reguliere werking en allerlei projecten worden bomenrijen, laanbomen en houtkanten aangeplant. Via de Blue Deal worden middelen maximaal ingezet met oog op realiseren van poelen. Verder wordt ingezet op realisatie van 13km ecologische bosranden, die een geleidelijke overgang vormen tussen bos en landbouwgebied. De pilootprojecten uit het PDPO-project ‘Bos en boer een goede buur’ worden opgeschaald naar de ganse vallei om zo 13km bijkomende ecologische bosranden aan te leggen.

In de projectaanvraag zijn volgende ambities gedefinieerd:

- 169ha nieuw **bos** (13 ha bos in elk van de 13 gemeenten)
- 13km nieuwe **houtkanten**
- 13km ecologische **bosranden**
- 1,3 km **bomenrijen** of **dreven**
- 13 **poelen**
- 130 nieuwe objecten onder **beheersovereenkomst**

2.2.4 Klimaatprogramma 4: Ontsluiten en verbinden

Samen met de partners - waaronder de drie regionale landschappen - werkte Team Kempen van Toerisme Provincie Antwerpen in de periode 2020 - 2021 een [onthaalplan voor de vallei van de Kleine Nete](#) uit. Via dit strategisch project worden de volgende stappen gezet om dat plan op het terrein vorm te geven en wordt dit gekoppeld aan het veerkracht-verhaal voor de vallei. Samen met de recreatiebedrijven in de vallei wordt zo gezorgd voor een meer toegankelijke vallei en wordt van de Kleine Nete-vallei een sterk lokaal verankerd duurzaam toeristisch-recreatief product gemaakt. Elke ontwikkeling van toeristisch-recreatieve infrastructuur (poorten, onthaal- en verblijfsinfrastructuur...) wordt beschouwd als een hefboom om méér veerkracht te realiseren, een kans om te ontharden en te vergroenen en een klimaatpositief verhaal neer te zetten en de relatie te leggen met de andere klimaatprogramma's en acties in de focusgebieden.

In de projectaanvraag werden volgende ambities gedefinieerd:

- Realisatie van het onthaalplan op het terrein
- Toeristisch-recreatieve infrastructuur als hefbomen om méér veerkracht te realiseren
- Concrete realisaties:
 - 5 **onthaalpoorten** en 20 **instapplaatsen** geïnstalleerd of in opbouw
 - Uniforme **herkenbaarheid** over de vallei die stelselmatig gerealiseerd wordt

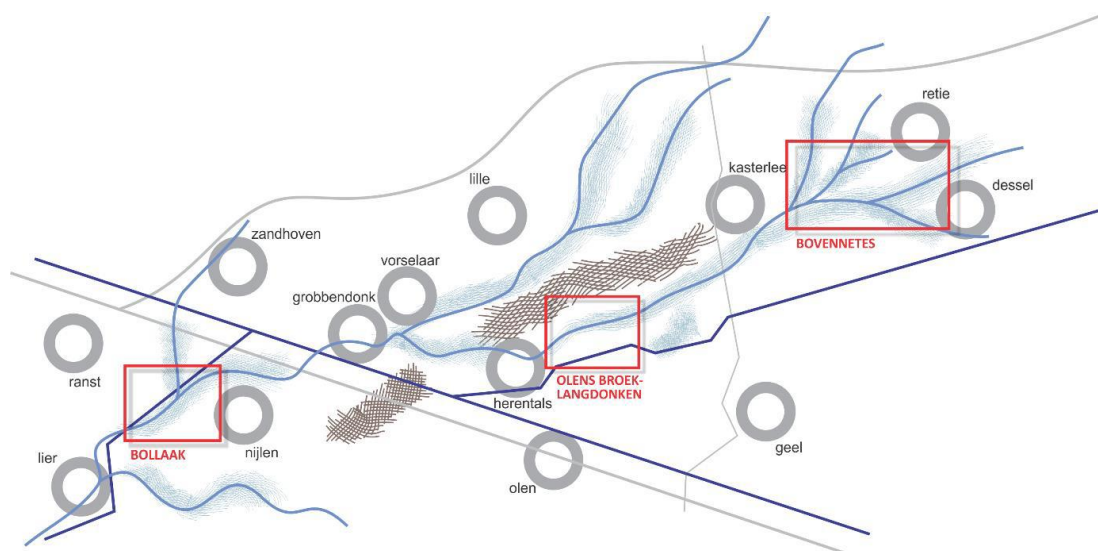
- Gezamenlijke **communicatiestrategie**
- **Community** van 100 ondernemers en 100 gidsen die optreden als ambassadeurs
- Sterke regionaal verankerde **gebiedscoalitie**

2.3 Focusgebieden

Er wordt ingezet op 3 concrete focusgebieden als katalysator en voorbeeld voor een verdere geïntegreerde gebiedsontwikkeling in de vallei. Deze focusgebieden zijn:

- Bollaak
- Olens Broek
- Bovennetes

Hieronder volgt een korte beschrijving van de 3 focusgebieden. [In het volgende hoofdstuk](#) wordt dieper ingegaan op de reeds genomen acties in de doorlooptijd van het Strategisch Project.

Figuur 4 - Focusgebieden

2.3.1 Focusgebied Bollaak

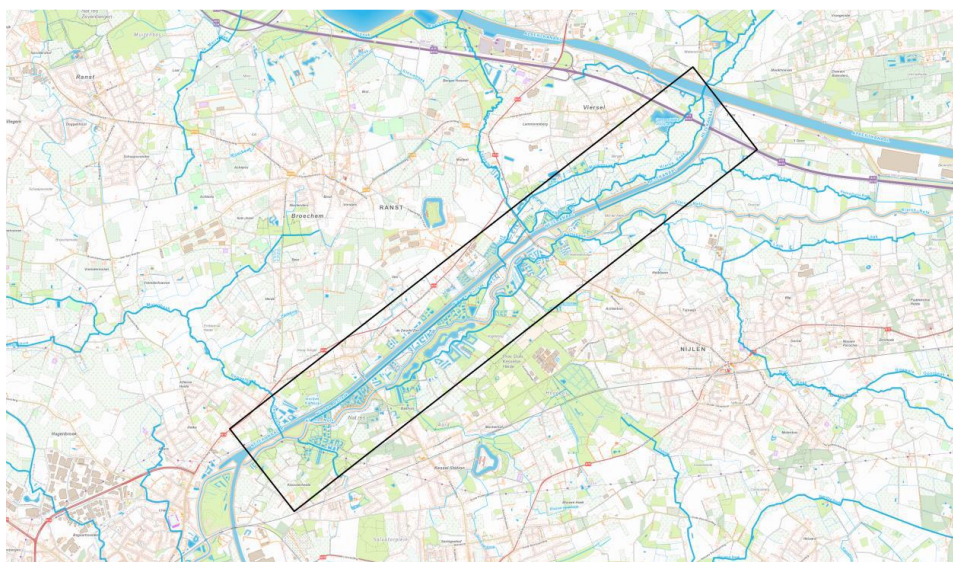
Dit focusgebied bevindt zich ter hoogte van het grensgebied van de gemeenten Lier, Nijlen, Ranst en Zandhoven. De Kleine Nete, het Netekanaal en de Molenbeek-Bollaak vormen de ruimtelijke dragers van het gebied. Het is een effectief overstromingsgevoelig valleigebied van ongeveer 6km lang en 1 km breed. De Kleine Nete is hier nog een getijdenrivier. De Bollaak mondt uit in de Kleine Nete via vloeddeuren. Rond de Bollaak bevindt zich een zoetwater-getijdengebied met wilgenvloedbos. Het waterbergend vermogen van dit gebied is echter onvoldoende om grote schommelingen op te vangen. Bovendien is het herstel van de natuurlijke riviervallei en uitbreiding en verbinding van het leefgebied van aanwezige habitatsoorten prioritair. De prioritaire inspanningen om deze taakstellingen te behalen zijn:

- Herstel van de natuurlijke hydrologie van de vallei van de Kleine Nete en haar infiltratiegebieden
- Verdere verbetering van de waterkwaliteit en herstel van de natuurlijke beekstructuur
- Omvormen van niet-habitatwaardig bos naar bos-habitats en effectieve bosuitbreiding
- Afstemmen van recreatie op de ecologische waarden van het gebied

In de loop der jaren ontwikkelde zich hier echter een sterk gefragmenteerd en geprivatiseerd recreatielandschap, ondanks de hoofdzakelijke groene en blauwe gewestplanbestemmingen.

In het eerste Strategisch Project is een [gezamenlijke gebiedsvisie](#) opgemaakt door verschillende actoren. Deze visie werd goedgekeurd door de verschillende actoren, en door middel van een collegebesluit bekrachtigd door de betrokken gemeenten.

Het doel van dit focusgebied is om deze gebiedsvisie verder om te zetten in concrete realisaties op het terrein, gebruik makend van het uitgewerkte instrumentarium.

Figuur 5 - Aanduiding focusgebied Bollaak

2.3.2 Focusgebied Olens Broek-Langendonk

Het gebied Olens Broek-Langendonk is een natuurgebied gelegen langs de Kleine Nete op grondgebied Olen en Herentals. In het zuiden wordt dit gebied begrensd door het kanaal Bocholt-Herentals, in het noorden door de steilrand met de Kempense Heuvelrug. In het oosten is er een harde grens met de landbouwontginning van het Geels gebroekt en de westgrens wordt gevormd door de spoorlijn tussen Mol en Antwerpen.

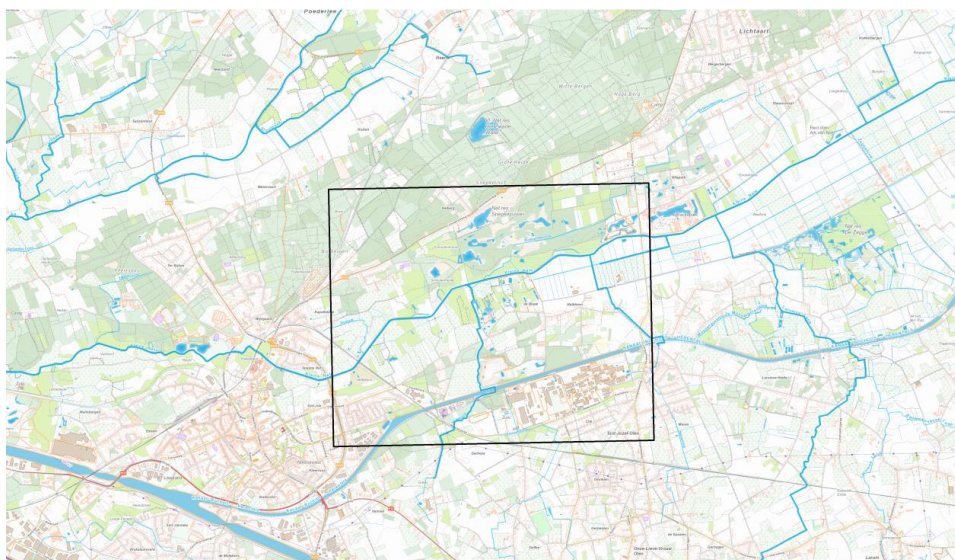
Het gebied is gedeeltelijk gelegen in het habitatrichtlijngebied “BE2100026 – Valleigebieden van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heide, de Zegge en de Ronde Put” en behoort tot het speerpuntgebied Kleine Nete II inzake waterkwaliteit. De functies Natuur, water, bos en landbouw komen er vandaag voor.

Net zoals zovele andere Vlaamse valleigebieden kampt het Olens broek sterk met verdroging. Verschillende studies en mediaberichten tonen aan dat het de hoogste tijd is om in te grijpen om de Europese beschermde vegetaties en de veenbodems in de vallei nog te redden.

De oorzaak van de verdroging is meervoudig: rechte trekken en verdiepen van de Kleine Nete met daling van het waterpeil tot gevolg, diepe zijlopen (zoals de Gerheezeloo) met een sterke drainage-functie, afname van de kwelstromen vanaf de hoger gelegen flanken ten gevolge van industriële grondwaterwinningen en bebossing van landduinen, verandering van het klimaat, ... Deze meervoudige problematiek vraagt een geïntegreerde aanpak.

Via het Strategisch Project zal samen met de betrokken actoren getracht worden om de verdrogingsproblematiek in het Olens Broek aan te pakken, zodat het gebied een duurzame toekomst krijgt op gebied van waterhuishouding en natuurontwikkeling. Er wordt dus concreet ingezet op

- Hermeandering van de Kleine Nete ter hoogte van het Olens Broek
- Verondieping van de kleinere waterlopen en grachten in het Olens Broek
- Onderzoek naar de mogelijkheden van doordacht gebruik van de grondwaterwinningen en bemalingen van de industrie
- Bevoeiing met water van andere bronnen
- Versterken van de infiltratiemogelijkheden ter hoogte van de valleiflanken
- Vermijden van verzilting na realisatie van de peilverhogingen

Figuur 6 - Aanduiding focusgebied Olens broek

2.3.3 Focusgebied Bovennetes

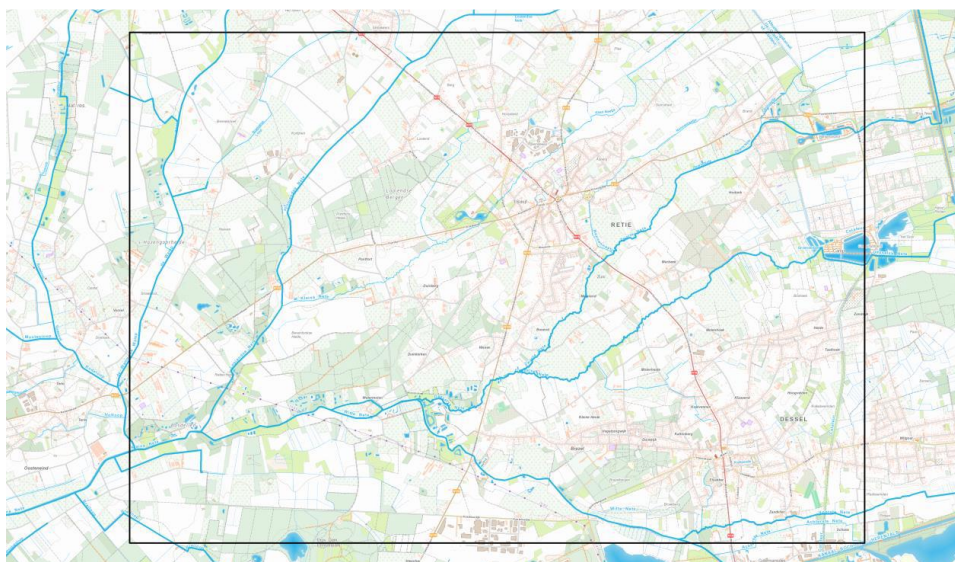
De Desselse en Zwarte Nete zijn twee bovenlopen van de Kleine Nete die grotendeels binnen habitatrichtlijngebied gelegen zijn. Ze stromen grotendeels door het habitatrichtlijngebied "BE2100026 – Valleigebieden van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heide". Ze ontspringen in Mol-Postel op de rand van het Kempens Plateau en vloeien samen net opwaarts de N118. Iets stroomafwaarts van de N118 stroomt de Dessels Nete samen met de bovenloop van de Kleine Nete. Dit van nature zeer nat gebied is nog relatief gevrijwaard gebleven van intensieve landbouw en herbergt waardevolle natuur zoals laagveenvegetaties en broekbossen.

Verder stroomafwaarts voegen ook nog het Loeijens Neetje en de Wamp zich bij de Kleine Nete. Dit uitermate natte gebied tussen de N118 en de samenvloeiing van Kleine Nete en Wamp lijkt het meest geschikt voor de realisatie van een natte natuurkern van >150 ha zoals opgenomen in het S-IHD besluit

voor de SBZ. Het grootste deel van het projectgebied bevindt zich op grondgebied van de gemeenten Dessel en Retie.

De Desselse en Zwarte Nete stromen grotendeels door intensief landbouwgebied. Door de aanrijking van het watert met nutriënten ontwikkelt zich een sterke kruidgroei in de zomer, waardoor het water wordt belemmerd om af te vloeien. Daardoor loopt de watertemperatuur in de zomer soms te hoog op voor bepaalde vissoorten en daalt het zuurstofgehalte onder de normwaarden. De vertraagde stroming leidt bovendien tot afname van de habitatkwaliteit en slibophoping. In een voorbereidende studiefase is daarom het voorstel gelanceerd om via voldoende brede oeverzones de waterlopen terug de noodzakelijke ruimte te geven en de milieu-impact vanuit het landbouwgebied terug te dringen. Dit vergt echter een andere kijk op de waterlopen door de betrokken eigenaars, gebruikers en lokale besturen. Hiervoor zal in eerste instantie voldoende draagvlak moeten worden gecreëerd.

Dwars op de stroomrichting van de Desselse en Zwarte Nete doorsnijdt de Colateur in het oosten van de gemeenten Dessel en Retie. De Colateur is in feite een bevoeiings- en afwateringskanaal tussen de twee hoofdkanalen 'Bocholt-Herentals' en 'Dessel-Schoten'. Hoewel de Colateur reeds lange tijd in onbruik is geraakt, blijft het een markant landschapsrelict met sterke ecologische, landschappelijke en creatieve potenties.

Figuur 7 - Aanduiding Focusgebied Bovennetes

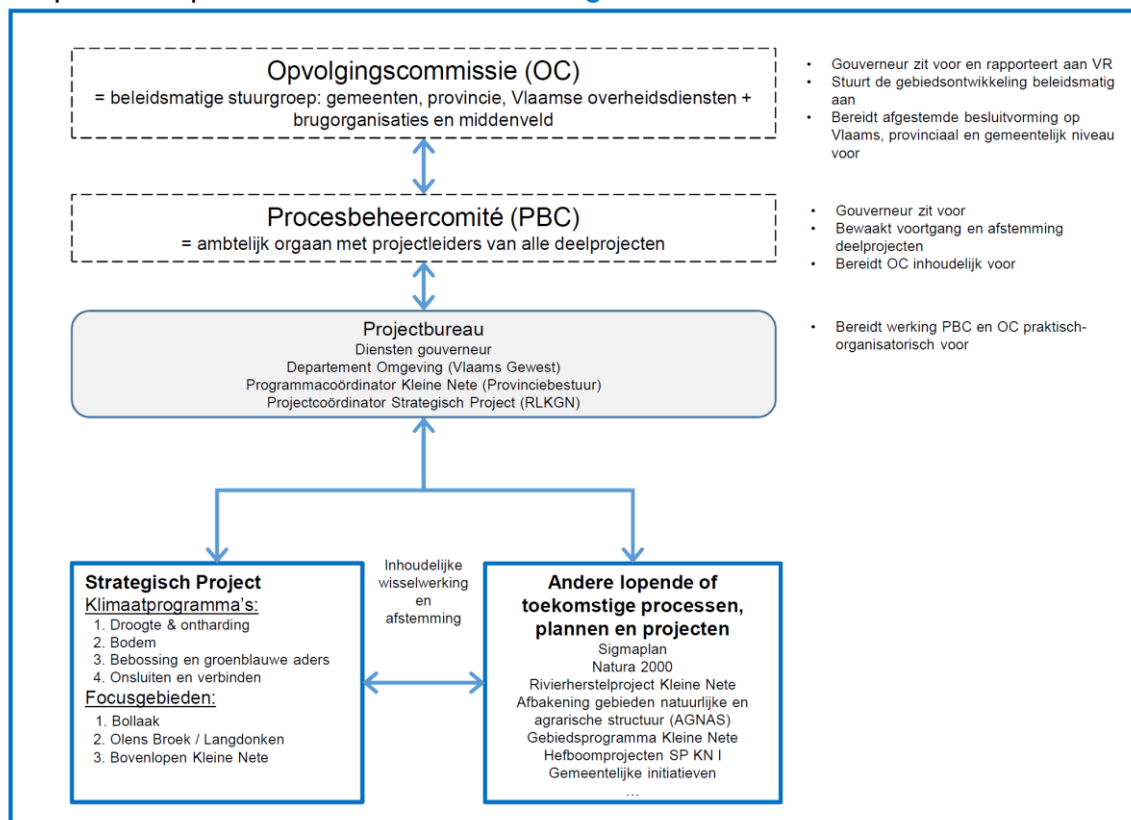
2.4 Projectstructuur

Het strategisch project is een resultaat van het partnerschap dat is ontstaan in het raam van de coördinatieopdracht van de gouverneur. Met dit strategisch project willen de projectpartners met de gouverneur als procesbegeleider in coproductie (verder) werken aan de vallei (realisatie en verbreding geplande en nieuw te ontwikkelen projecten, gemeenschappelijke communicatie...).

De 4 klimaatprogramma's en 3 focusgebieden vereisen elk een eigen dynamiek, een specifiek aanpak en governance maar zijn elk voorbeelden van de globale beleidsambitie om een veerkrachtig valleisysteem vorm te geven en kunnen dus niet los gezien worden van het geheel. Er werd een tweeledige maar eenvoudige, overkoepelende overlegstructuur opgezet die geënt is op de bestaande overlegstructuren in het raam van de coördinatieopdracht: de Opvolgingscommissie (OC) en het

Procesbeheercomité (PBC), beiden voorgezeten door de gouverneur als procesbegeleider. Het projectbureau (PB) is de motor achter de organisatie van het PBC en OC. De projectcoördinator maakt deel uit van zowel het PB, PBC als het OC en zorgt in deze overlegorganen voor de terugkoppeling van de voortgang in de verschillende klimaatprogramma's en focusgebieden, en het bespreken van knelpunten.

Coproductieproces Gebiedsontwikkeling Vallei van de Kleine Nete

Figuur 8 – Projectstructuur binnen de vallei van de Kleine Nete

2.5 Projectcoördinator

De projectcoördinator neemt in het Strategisch Project de volgende rollen op:

- **Voorbereiding en opvolging van de opvolgingscommissie (OC), het projectbeheercomité (PBC) en het projectbureau.**
De projectcoördinator zorgt voor de voorbereiding (opmaak voorstel agenda, contacteren leden, voorbereiding presentaties, gezamenlijke opmaak verslag,...) en nadien voor de opvolging van de genomen beslissingen. Bewaking van de voortgang van het project.
- **Voorbereiding en opvolging werkgroepen per klimaatprogramma of focusgebied**
Binnen het strategisch project zijn er naast de projectcoördinator ook een gebiedscoördinator en enkele trekkers. Samen met de trekkers werden en worden per klimaatprogramma of focusgebied overlegmomenten voorbereid en worden actiepunten uit het overleg opgenomen en uitgevoerd. De projectwerkgroepen bereiden strategische acties voor die worden teruggekoppeld met het PBC en OC. De projectcoördinator zorgt voor de doorstroming van deze acties en eventuele knelpunten naar PBC en OC en stemt daar verder

af met de partners. De rol van de projectcoördinator is de verschillende partners te verbinden en te stimuleren tot een gebiedsgerichte aanpak.

- **Opvolgen en adviseren van initiatieven die van invloed zijn op het project**

De projectcoördinator volgt alle initiatieven op die samenhang hebben met het strategisch project. Het gaat daarbij om initiatieven op verschillend schaalniveau (bebossingsvisie Herentals, Natuurinrichtingsproject Graafweide-Schupleer, GRUP 'Kleine Nete en Aa', ...).

- **Inspelen op vragen en ondersteunen van trekkers en partners**

De projectcoördinator is een permanent aanspreekpunt voor partners, organisaties en burgers over (acties van) het strategisch project. De neutrale positie van de coördinator is een grote meerwaarde bij het ontmijnen van conflicten in een gebied waar op het eerste zicht vele tegengestelde belangen spelen.

- **Uitwerken van nieuwe subsidiedossiers en financiële samenwerkingen**

Stimuleren en mee opmaken van subsidiedossiers is uitermate belangrijk om finaal tot realisaties te komen. Binnen het project werd al ingezet op volgende subsidiekanalen: Natuur in je Buurt, PDPO, Blue Deal, verwervingssubsidie,

- **Volgen van vormingsdagen en opleidingen relevant voor het project**

Door corona zijn veel opleidingen en workshops uitgesteld. De projectcoördinator volgde wel reeds een aantal online vormingen en workshops (ArcGIS, DIPLA, natuurbeheer, Lerend Netwerkmomenten regionale landschappen, ...) en is ingeschreven voor een aantal vormingen in de toekomst (VRP Opleiding Regionale Gebiedsontwikkeling, vervolgopleiding ArcGis, ...)

- **Communicatie over het strategisch project**

De projectcoördinator zorgt voor de communicatie van het project zowel intern als extern teneinde draagvlak te vinden voor de verschillende initiatieven. In samenwerking met de partners werd een logo ontworpen en werd de inhoud van de website samengesteld. De website www.dekleinenete.be ging in september 2019, tijdens het Strategisch Project 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete' online. De projectcoördinator houdt de website up-to-date. Communicatie naar het brede publiek gaat eveneens via kanalen van de betrokken partners.

3. Klimaatprogramma's en focusgebieden – inhoudelijk

Hieronder volgt een overzicht van de realisaties binnen elk van de 4 klimaatprogramma's en 3 focusgebieden. In de tekst wordt regelmatig verwezen naar verschillende projecten en subsidiedossiers. Deze zijn achteraan te vinden in de [bijlagen](#). Waar mogelijk wordt in de bijlagen (of sporadisch vanuit de tekst in dit hoofdstuk) verwezen naar de [overzichtskaart](#).

3.1 Klimaatprogramma 1 – Aanpak van verdroging en ontharden

3.1.1 Ambities

In de projectaanvraag werden [volgende ambities](#) gedefinieerd:

- Opmaak van minstens 1 **intergemeentelijk hemelwater- en droogteplan**
- **Analyse van het werkingsgebied** met betrekking tot ontharding, infiltratiezones, aanleg van wadi's en poelen
- Uitbouw van een lerend en ondersteunend netwerk met betrekking tot **vergunningenbeleid**
- **13 ha effectieve ontharding** op het terrein (= 1ha/gemeente)

3.1.2 Plan van aanpak

Het klimaatprogramma werd mee getrokken vanuit de Dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Antwerpen, met name door Kris Huijskens, provinciaal droogte- en hemelwatercoördinator.

Via een werkgroep met diverse stakeholders en bilaterale overlegmomenten werden diverse projecten opgestart die invulling geven aan het verwezenlijken van de ambities die gedefinieerd zijn binnen dit klimaatprogramma. Hieronder volgt een opsomming van de verschillende initiatieven en projecten. Voor meer informatie over de betreffende projecten wordt verwezen naar de bijhorende projectfiches in bijlage.

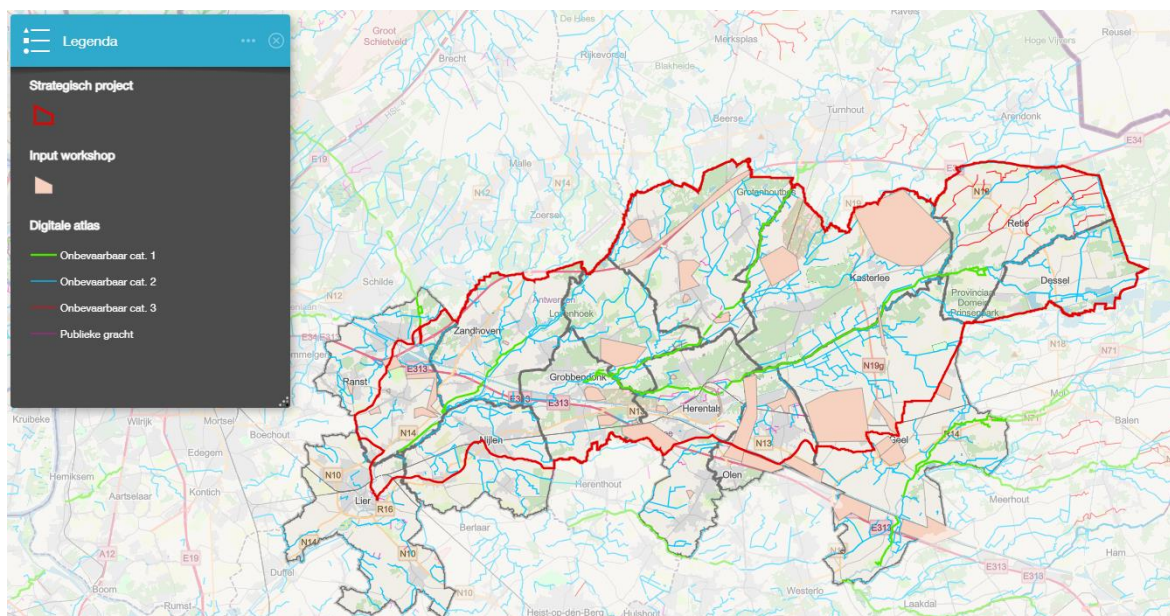
- [Hefboomprojecten Natte Natuur](#)
 - o **Kroonwerk Herentals** – Oude vestingsrchten langs de Kleine Nete werden terug watervoerend gemaakt
 - o **Rietlandherstel De Zegge, Geel** – ca 10ha rietland werd hersteld om verdroging tegen te gaan en ter bevordering van veenvorming en biodiversiteit
 - o **Realiseren van natte natuur tussen Netekanaal en Kleine Nete, Ranst** – enkele cruciale percelen werden aangekocht om de meandering van de Bollaak te verwenzelijken
- [Blue deal Vlaggenschip Kleine Nete](#)
 - o **De Grote Opkuis** – Een grootschalige onthardingsactie werd op poten gezet om snelheid te geven aan het realiseren van ontharding
 - o **Project Bruggenbeemd** – Aankoop van cruciale percelen in functie van vallei- en rivierherstel
 - o **Versnelling grondverwerving** - Grondverwervingen door VLM in functie van realisatie natte natuur
- [Lokale gebiedsdeal droogte 1.0](#)
 - o **Deelproject 'De Plas van Bever Bas', Grobbendonk** – Aanleg van een parkzone met ontharding, waterberging en -infiltratie
 - o **Deelproject 'site Le Paige', Herentals** – Afbraak en ontharding van een kerk, parochiezaal en parking in functie van binnenstedelijk valleiherstel

- **Deelproject 'Hoeve Roerdompstraat', Geel** – afbraak en ontharding van een oude hoeve
- [Lokale gebiedsdeal droogte 2.0](#) – Kempense infiltratiespots (niet goedgekeurd)
 - **Deelproject 'Infiltratiebekken Otterstraat', Geel**
 - **Deelproject 'Infiltratiebos Grotenhoutbos', Lille**
 - **Deelproject 'Infiltratiebekken', Dessel**
- [Pilotgemeente groenblauwe dooradering](#)
 - **Groenblauw Vorselaar** – Grootschalige groenblauwe transformatie van het dorpscentrum
- [Levend water '23](#)
 - **Project 'Beekpark-Zuid', Nijlen** – Vallei- en rivierherstel langs de Nijlense beek
 - **Project 'Klimaatbestendige inrichting Bovennetes', Dessel (en Mol)** – hermeanderingsproject van de Witte Nete
- [Levend water '24](#)
 - **Project 'Beekpark-Noord', Nijlen**
 - **Project 'Grote Calie, vismigratieknelpunt', Kasterlee**
 - **Project 'Grote Calie, beekherstel en ruimte voor water in de vallei', Kasterlee**
 - **Project 'Grotenhoutbos wordt infiltratiebos', Lille**
- [Water-Land-Schap2.0](#)
 - **Bodem~Water** – Gebundelde acties met oog op waterretentie, en -infiltratie en landschapsherstel. Dit project past in principe binnen [Klimaatprogramma 2](#). Echter, met dit project wordt ook bijgedragen aan de verwezenlijking van de ambities binnen Klimaatprogramma 1)
- [PDPO](#)
 - **Weg-wijs in ontharding** – Project rond ontharding van lokale landbouwwegen met de focus op mentaliteitswijziging bij de lokale besturen en partners

Regelmatig worden (onder andere vanuit de Blue deal) nieuwe subsidieoproepen gelanceerd (Levend water, Lokale gebiedsdeal Droogte, ...). Aan de andere kant doken sporadisch nieuwe ideeën op rond vallei- of rivierherstel en/of ontharding. Het is echter vaak een hele uitdaging om een match te vinden tussen een idee en de juiste financiering. Vaak spelen een korte deadline en een strikt subsidiereglement hierbij een te prominente rol.

Een grote noodzaak ontstond om nieuwe subsidie-oproepen en ideeën uit de vallei op elkaar af te stemmen. Daarom werd ingezet op een intensievere samenwerking met de betrokken lokale ambtenaren. Uit een aantal workshops, georganiseerd in de eerste helft van 2023, is een OnlineGIS-kaart ontwikkeld die alle projectideeën bevat.

Deze kaart zal ook na afloop van het Strategisch Project nog verder gebruikt worden als databank/ideeënbron bij lancering van nieuwe subsidieoproepen.

Figuur 9 - Werkkaart projectideeën

Concreet werd deze kaart al gebruikt om dossiers voor te bereiden in samenwerking met de lokale besturen om in te dienen binnen de oproepen ‘Levend Water’ en ‘Lokale gebiedsdeal droogte 2.0’.

3.1.3 Gebiedsgerichte handhavingstrajecten

Naast het inzetten op projecten en subsidiedossiers werden ook een aantal gebiedsgerichte handhavingstrajecten opgestart in de vallei van de Kleine Nete. Hierbij wordt de focus gelegd op illegale constructies in ruimtelijk kwetsbaar gebied (overstromingsgebied of gebied met bestemming natuur). Een intensieve samenwerking werd opgestart met afdeling Handhaving binnen het Departement Omgeving. Deze manier van werken is uniek in Vlaanderen, en leidt tot heel mooie resultaten.

Binnen het Strategisch Project werden gebiedsgerichte handhavingstrajecten opgestart in 3 regio's

- Regio Molenbeek-Bollaak, Ranst/ Nijlen/ Zandhoven/ Lier
- Regio Bovennetes, Retie/ Kasterlee
- Regio Visbeekvallei, Lille

[Meer info over de gebiedsgerichte handhavingstrajecten vind je in de projectfiche.](#)

3.1.4 Studie- en voorbereidingswerk

De vallei van de Kleine Nete is in een aantal belangrijke studies opgenomen als case:

- [Droge Delta](#) (Vlaams Bouwmeester, Departement Omgeving - 2023)
- [Studie Waterzekerheid \(Turquoise\)](#) (AU, KUL, ILVO - in opstart)

Verder zijn er specifiek voor de Kleine Nete een aantal studies opgestart in opdracht van 1 of meerdere van de partners:

- [Ecohydrologische studie De Zegge – Mosselgoren – Olens Broek](#) (ANB - 2024)

- Ecohydrologische studie Bovennetes en Molenbeek-Bollaak (ANB - In opstart)
- Regio-analyse Uantwerpen (Provincie Antwerpen - In uitvoering - Zie [Water-Land-Schap2.0 project 'Bodem~Water'](#))
- Workshop ism Lokale besturen (Provincie Antwerpen - april 2023) met oog op in kaart brengen projectideeën

3.1.5 Eindbalans

Hieronder volgt een eindbalans van de gedefinieerde [ambities](#) binnen Klimaatprogramma 1:

3.1.5.1 Opmaak van minstens 1 intergemeentelijk hemelwater- en droogteplan

Bij aanvang van het Strategisch Project was het de ambitie om minstens 1 intergemeentelijk hemelwater- en droogteplan opgemaakt te hebben binnen het projectgebied.

Na rondvraag bij de 13 Kleine Nete-gemeenten toonden een aantal gemeentes hierin interesse. Echter, hierbij werden 2 hinderpalen ervaren:

- Vaak vormt een waterloop (zoals de Kleine Nete of de Aa, of een zijrivier ervan) een deel van de gemeentegrens. Daardoor is de impact op elkaars watersysteem vaak beperkt (of toch voor een deel van de gemeentes), waardoor een intergemeentelijk HWDP geen meerwaarde heeft of moeilijk te realiseren is.
- HWDP'n worden vaak opgemaakt door de rioolbeheerders. Door de versnippering van de rioolbeheerders over de verschillende gemeentes was het administratief vaak erg moeilijk om een gezamenlijk HWDP uit te werken.

Omwillen van deze redenen is besloten om geen intergemeentelijk HWDP op te maken.

Onderstaande tabel toont echter wel dat elk van de 13 Kleine Nete-gemeenten ofwel in het bezit is van een HWDP, ofwel mee bezig is (met afronding nog binnen deze legislatuur, dus eind 2024).

Tabel 1 - Stand van zaken gemeentelijke hemelwater en droogteplannen bij de 13 Kleine Nete-gemeenten

Gemeente	Status
Dessel	Bezig met opmaak HWDP. Afronding verwacht eind 2024.
Geel	HWDP afgerond en goedgekeurd door gemeenteraad
Grobbendonk	HWDP afgerond en goedgekeurd door gemeenteraad
Herentals	HWDP afgerond en goedgekeurd door gemeenteraad
Kasterlee	HWDP afgerond en goedgekeurd door gemeenteraad
Lier	HWDP afgerond en goedgekeurd door gemeenteraad
Lille	HWDP afgerond en goedgekeurd door gemeenteraad
Nijlen	Bezig met opmaak HWDP. Afronding verwacht eind 2024.
Olen	Bezig met opmaak HWDP. Afronding verwacht eind 2024.
Ranst	HWDP afgerond en goedgekeurd door gemeenteraad
Retie	Bezig met opmaak HWDP. Afronding verwacht eind 2024.
Vorselaar	HWDP afgerond en goedgekeurd door gemeenteraad
Zandhoven	Bezig met opmaak HWDP. Afronding verwacht eind 2024.

3.1.5.2 Analyse van het werkingsgebied mbt ontharding, infiltratiezones, aanleg van wadi's en poelen

Binnen [Water-Land-Schap2.0-Project 'Bodem~Water'](#), een project dat past binnen [Klimaatprogramma 2 'Herstellen van het bodemsysteem'](#), werkt de UAntwerpen momenteel in opdracht van de provincie Antwerpen aan een [regioanalyse van de vallei van de Kleine Nete](#). Binnen deze opdracht worden geschiktheidskaarten opgemaakt voor het volledige afstroomgebied van de Kleine Nete. Zo worden volgende aspecten in kaart gebracht:

- Kansen voor infiltratie
- Zwaar gedraineerde gebieden
- Grondwateronttrekkingen

De kaarten worden na oplevering ter beschikking gesteld voor de provincie, lokale besturen, regionale landschappen en bosgroepen, zodat de verschillende partners hiermee op het terrein aan de slag kunnen.

Oplevering van de studie en bijhorende studiedag zijn voorzien voor najaar 2024.

3.1.5.3 Uitbouw van een lerend en ondersteunend netwerk met betrekking tot vergunningenbeleid

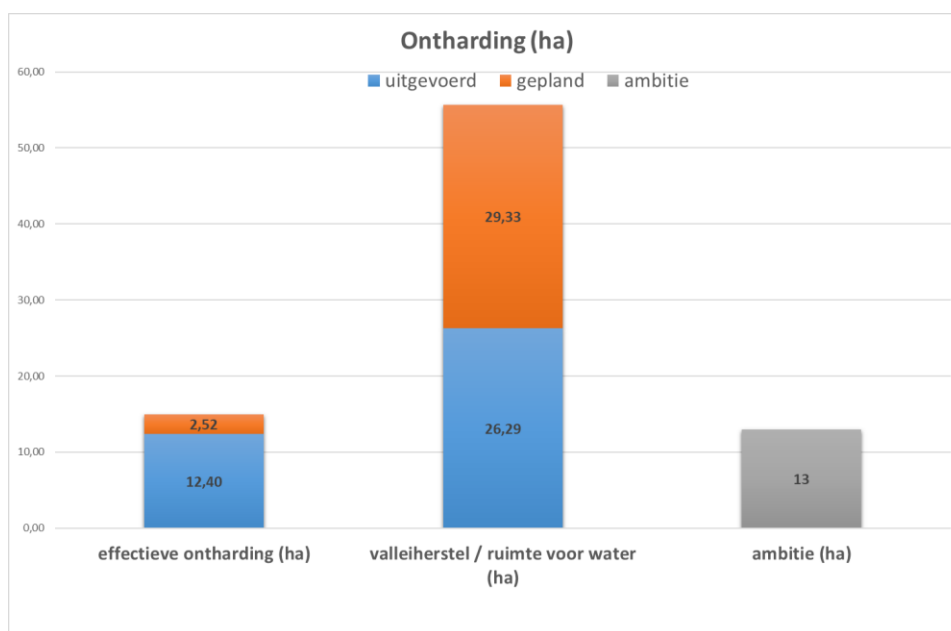
Via de [gebiedsgerichte handhavingstrajecten](#) worden lessons learned mbt handhaving van illegale constructies gedeeld tussen de verschillende partners en lokale besturen.

Verder zijn er afspraken gemaakt tussen de Regionale Landschappen en Departement Landbouw en Visserij m.b.t. [advisering van poelen in Agrarisch gebied](#).

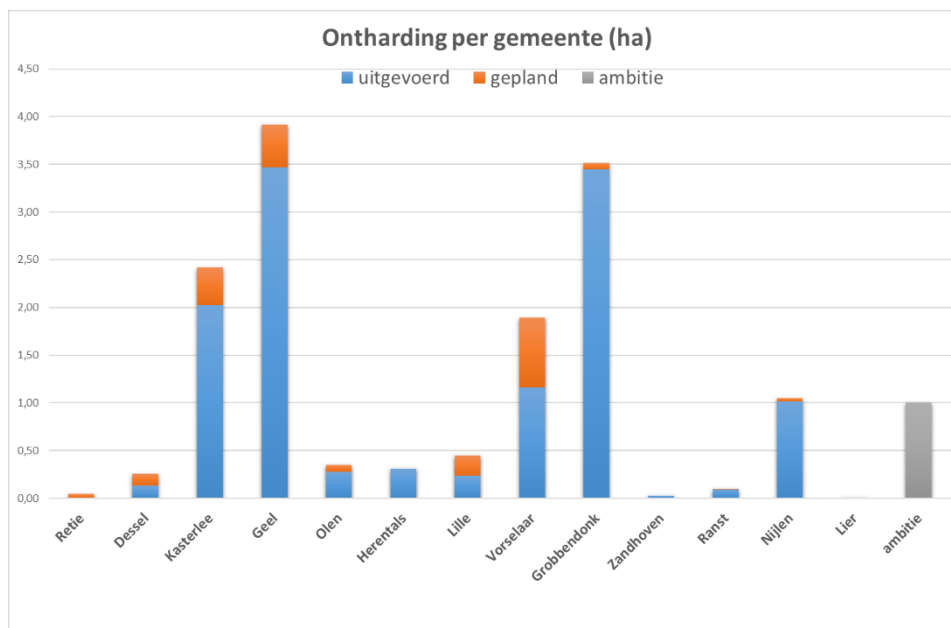
3.1.5.4 13ha effectieve ontharding op het terrein

Bij aanvraag van het Strategisch Project werd de ambitie gedefinieerd om 13ha effectief te ontharden op het terrein. Het Strategisch Project wordt hierbij beschouwd als katalysator om projecten te initiëren (zie lijst hierboven), alsook om partners en bovenlokale besturen te stimuleren om tijdens en ook na het Strategisch Project in te zetten op lokale onthardingsinitiatieven.

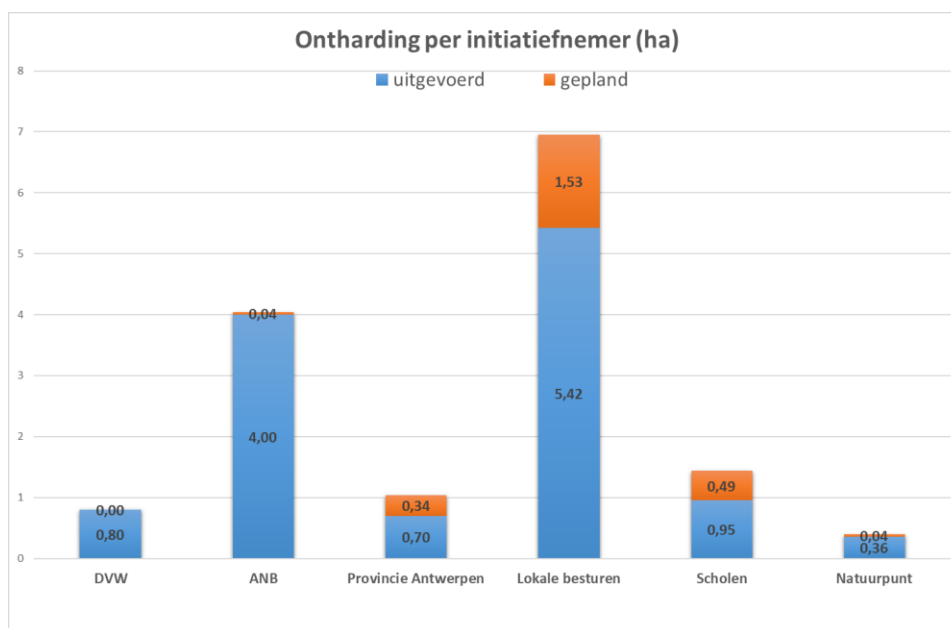
Via een rondvraag bij partners en lokale besturen werd gepolst naar de ontharde oppervlakte tijdens de doorlooptijd van het project, alsook welke onthardingsinitiatieven nog gepland zijn in de nabije toekomst (grootte-orde 1 jaar). De bevraagde partners zijn: ANB, provincie Antwerpen, de 13 lokale besturen, de betrokken Regionale Landschappen en Natuurpunt. Hierbij is niet alleen gepolst naar de oppervlakte effectieve ontharding (stenen uit de grond) maar ook naar de hiermee gepaard gaande oppervlakte aan valleitherstel/ ruimte voor water. Deze ligt vaak veel hoger dan de effectieve ontharding (denk aan de sloop van weekendhuisjes, waarbij het hele perceel natuurlijk heringericht wordt. Hieronder vind je de resultaten in grafiekvorm:

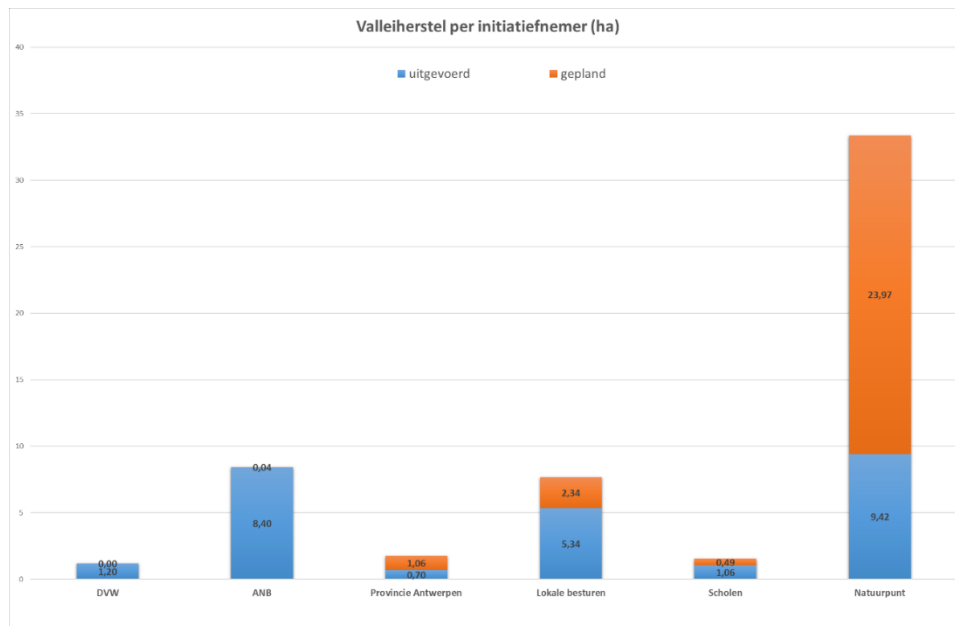
Figuur 10 - Oppervlakte effectieve ontharding tijdens doorlooptijd Strategisch Project

Figuur 11 - Oppervlakte effectieve ontharding per gemeente

Figuur 12 - Oppervlakte effectieve ontharding per initiatiefnemer

Figuur 13 - Oppervlakte valleierstel per initiatiefnemer

Er is 12,4 hectare effectief onthard binnen de doorlooptijd van het Strategisch Project. Bovendien zal in de nabije toekomst nog 2,5ha bijkomstig onthard worden (voornamelijk binnen nog lopende projecten). Hieruit kunnen we concluderen dat, puur op basis van de cijfers, deze ambitie wel behaald is. Bovendien ligt de oppervlakte effectief valleierstel nog een heel stuk hoger (26.3ha, en nog 29,3ha gepland). Dit is voornamelijk te danken aan de inzet op afbraak van weekendhuisjes, waarbij het perceel vaak vele malen groter is dan de constructie zelf. Echter, door verwijderen van exoten en omheiningen en het vernatuurlijken van vijvers, is de oppervlakte valleierstel dus vaak veel groter.

Verder enkele bedenkingen/aanvullingen:

- Grote oppervlaktes ontharding zijn gebeurd op militaire domeinen (afbraak van loodsen, opbreken van wegen, ...)
- Ook de verschillende scholenwerkingen (ontharding van speelplaatsen) dragen sterk bij tot dit cijfer. Onder 'scholen' vallen zowel projecten binnen 'Groene oase' (provincie Antwerpen), 'Natuur in je school' (ANB) als projecten met gemeentelijke of eigen financiering. Vaak zijn het de regionale landschappen die de scholen begeleiden in hun onthardingstraject.
- Verder zijn er nog een groot aantal lokale onthardingsprojecten (waaronder ook De Grote Opkuis) die hebben bijgedragen.
- Hoewel de effectieve onthardingscijfers van Natuurpunt eerder beperkt lijken, heeft deze organisatie wel een aanzienlijk aandeel in de oppervlakte valleierstel.
- Inzetten op kleine lokale projecten loont dus zeker op korte termijn (quick wins). Echter, integrale werking leidt tot duurzame oplossingen en effectief valleierstel. Denk hierbij aan Focusgebied Molenbeek-Bollaak of de Visbeekvallei.

In principe mogen we niet enkel kijken naar de onthardingscijfers, maar is het minstens even belangrijk om bijkomende verharding zo veel mogelijk te vermijden.

Het Onderzoekscentrum Duurzaam Ruimtegebruik en Mobiliteit aan de HoGent evalueert jaarlijks de Vlaamse evolutie mbt ruimtegebruik en verharding en publiceert deze cijfers op de website

www.betonmeter.be. Volgende conclusies kunnen daaruit worden gehaald mbt de 13 Kleine Nete-gemeenten:

- De verhardingsgraad per inwoner ligt voor de 13 Kleine Nete-gemeenten ($352\text{m}^2/\text{inwoner}$) over het algemeen hoger dan gemiddeld in Vlaanderen ($312\text{m}^2/\text{inwoner}$). Slechts 3 gemeenten scoren hier lager dan gemiddeld (Lier, Vorselaar en Nijlen)
- Over de laatste 10 jaar is er in elk van de 13 gemeenten nog steeds sprake van een toename van de verharding. De snelheid van deze toename is vergelijkbaar met de rest van Vlaanderen (gemiddeld $1 - 5\text{ m}^2/\text{inwoner/jaar}$)
- Toch lijkt sinds 2022 een lichte kentering zichtbaar, waarbij de verhardingsgraad zelfs licht daalt in de meeste van de 13 Kleine Nete-gemeenten. Of er effectief sprake is van een trendbreuk, zal echter pas blijken na enkele jaren.

3.1.6 Conclusie

Met betrekking tot Klimaatprogramma 1 'Aanpak van verdroging en ontharden' kunnen we volgende zaken concluderen:

- Binnen KP1 zijn veel projecten opgestart. Echter, er zijn ook heel wat kansen gemist. De redenen hiervoor zijn velerlei
 - o Bij subsidies wordt vaak gewerkt met erg korte deadlines en strikte reglementen
 - o Lokale besturen en partners haalden vaak aan dat een gebrek aan personeelscapaciteit een reden was om niet in te zetten op een bepaalde subsidieoproep
 - o Er is vaak nood aan een tussenstap om visies door te vertalen richting concrete projecten
- De onthardingsambitie is behaald. Er is zelfs blijk van een lichte afname van de verhardingsgraad sinds 2022 (op te volgen in de toekomst)
- Hierbij heeft het op korte termijn vaak geloond om in te zetten op kleine lokale projecten. Echter, een integrale werking leidt tot duurzame oplossingen
- De lopende en afgeronde studies leveren hierbij noodzakelijke input
- Elke gemeente zal uiterlijk eind 2024 in het bezit zijn van een HWDP

3.2 Klimaatprogramma 2 – Herstel van het bodemsysteem

3.2.1 Ambities

In de projectaanvraag werden [volgende ambities](#) gedefinieerd:

- Continuering van de werking rond {Beek.Boer.Bodem} in de vallei van de Aa
- Opschalen van deze werkwijze naar de Kleine Nete-vallei
 - o Het creëren van een veerkrachtig voedselproductielandschap door een gezonde bodem:
 - Meer koolstofopslag
 - Meer waterinfiltratie
 - o Bevorderen van koolstofopslag in veenbodems en wetlands
 - o Het tegengaan van verzuring van de bosbodems

3.2.2 Plan van aanpak

Dit klimaatprogramma werd gecoördineerd vanuit de dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid van de provincie Antwerpen.

Het klimaatprogramma is geografisch op te splitsen in twee delen, en wordt ook zo verder besproken:

- [Vallei van de Aa](#)
- [Vallei van de Kleine Nete](#)

3.2.3 Vallei van de Aa

In de vallei van de Aa loopt reeds sinds 2018 een gebiedsgericht programma binnen de provincie Antwerpen, onder de noemer {Beek.Boer.Bodem}. Deze gebiedsgerichte aanpak werd verder gezet en uitgebreid binnen dit Strategisch Project, in de vorm van verschillende projecten. Zie rapportage eerste Strategisch Project voor meer duiding.

- {Beek.Boer.Bodem} (Water-Land-Schap 1.0)
 - o Landinrichtingsproject 'Vallei van de Aa'
- Blue deal project waterconservering
- PDPO Vallei van de Aa (reeds afgelopen)
- PDPO Klimaatboeren leveren ecosysteemdiensten (reeds afgelopen)

Figuur 14 - Perimeter {Beek.Boer.Bodem}

De middelen van de hierboven opgelijste projecten werden ingezet voor

- Het uitwerken van demomaatregelen in samenwerking met de landbouwers: stuwtjes, grasbufferstroken, infiltratiespots, ... In zowel 2022 als 2024 werden oproepen gelanceerd richting de landbouwers in het projectgebied om demomaatregelen uit te werken op hun terrein. Hierbij kan de landbouwer inzetten op
 - o **Beheersovereenkomsten op maat** - inzaaien van grasbufferstroken: Ambitie is om 20ha aan landbouwgrond op te nemen in BO op maat. Inhoudelijk is men binnen het LIP overeengekomen om te focussen op grasbufferstroken langsheen gecategoriseerde waterlopen. Hierbij zal de landbouwer de keuze hebben uit 3 opties:
 - Grasbufferstrook smal (3 tot 5m breed)
 - Grasbufferstrook smal, te gebruiken als wendakker (3 tot 5m breed)
 - Grasbufferstrook breed (5 tot max 15m breed)

De vergoeding voor de landbouwer is afhankelijk van de gekozen optie. Een overeenkomst zal kunnen worden afgesloten voor tenminste 5 jaar. Inzaaien gebeurt uiterlijk voor 1 mei, maar bij voorkeur in het najaar van het voorafgaande kalenderjaar.

- Het **inwerken van houtsnippers** in de bodem: Ambitie is om 133ha landbouwgrond houtsnippers in de bodem in te mengen. Op het einde van het Strategisch Project was op 30 ha landbouwgrond houtsnippers in de bodem vermengd.
- Het plaatsen van **stuwen**, herstel perceelgrachten en alternatieve voor cat. 2 waterlopen: Op het einde van het Strategisch project zijn 9 stuwen geplaatst en 5 oude stuwen hersteld. Er was budget voorzien voor plaatsen van 30 stuwen.
- **Klimaat-robuuste teelten**: Door Hooibeekhoeve wordt geëxperimenteerd met klimaat-robuuste teelten met oog op klimaat-robuustheid (langer groeiseizoen, diepere wortels, droogteresistenter, ...): sorghum, maïs en boon. Op het einde van het Strategisch Project was in totaal 25ha landbouwgrond voorzien van klimaat-robuuste teelten.
- **Infiltratiepoel** op grondgebied Herentals. Deze case is aangereikt door Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete. Het betreft het herstel van het historisch maaiveld op een braakliggend landbouwperceel in eigendom van OCMW Herentals. Een poel werd uitgegraven tot op een aanwezige ven-bodem, en een zandrug werd aangelegd, zodat de grondbalans gelijk is aan 0. De inrichtingswerken zijn uitgevoerd in september/oktober 2022.

Figuur 15 - Infiltratiepoel Herentals net na uitvoering werkzaamheden (september 2022)

- **Het informeren van landbouwers** over de demomaatregelen en communiceren naar een breed publiek. Op 15 oktober 2021 werd een [Demomarkt 'Klimaatboeren'](#) georganiseerd. Verschillende demonstraties en infostanden toonden de verschillende klimaat-robuuste maatregelen die landbouwers kunnen nemen.
- **Onderzoek**: voorbereiding van een landinrichtingsproject voor de vallei van de Aa.
- **Landinrichtingsproject (LIP) vallei van de Aa**: Via het LIP wordt uitvoering gegeven aan het 'onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid', opgesteld door een programmteam binnen de Vlaamse overheid en uitgebracht op 18 december 2018, in kader van WLS 1.0. Op 2 december 2020 gaf de {BBB}-stuurgroep akkoord voor opstart van een LIP. Een inhoudelijk voorstel werd uitgewerkt en toegelicht op programmabureau WLS (4 mei 2021) en jury planbegeleidingsgroep (28 mei 2021) en goedgekeurd. Dit inhoudelijk voorstel werd goedgekeurd door de stuurgroep op 8 juli 2021 en startte op 1 december 2021. In januari 2023 startte het LIP 'Vallei van de Aa'. Het LIP heeft een doorlooptijd van 5 jaar. Binnen dit LIP zijn een aantal projectvoorstellen opgenomen
 - Klimaat-robuuste Bosbeekvallei
 - Natuurlijke oeverzones langs de Aa
 - Versterken van het wandelnetwerk
 - Hemelwaterbuffering thv Veedijk (Turnhout)

- Binnen het blue deal Project zijn een aantal deelacties opgestart
 - o Het plaatsen van stuwtdjes, poelen en infiltratiepots
 - o De Kleine Wildernis (Lille)
 - o Klimaat-robuste Laakbeek (Lille)

Een overzicht van de concrete terreinrealisaties vind je in onderstaande tabel:

Tabel 2 - Overzicht terreinrealisaties in de vallei van de Aa bij einde van het Strategisch Project (mei 2024)

Maatregel	Aantal / hoeveelheid
Stuwen (nieuw)	9
Stuwen (hersteld)	5
Peilgestuurde drainage	3,2 ha
inwerken van houtsnippers	30 ha
Natuurvriendelijke oevers	195 lopende meter
grasbufferstroken	7,25 ha
klimaatorbuuste teelten	25 ha

3.2.4 Vallei van de Kleine Nete

De ambitie binnen dit tweede Strategisch project is om de acties binnen {Beek.Boer.Bodem} op te schalen naar de volledige perimeter van het Strategisch Project. Bij aanvang van het Strategisch Project werd een werkgroep opgestart om hieraan invulling te geven. Hieronder volgt een overzicht van de ingeschakelde kanalen.

Dit resulteerde in het [Water-Land-Schap 2.0-project Bodem~Water](#).

Binnen dit project wordt ingezet op verschillende deelacties, onder te verdelen in

- Studiewerk (een regioanalyse)
- terreinrealisaties
 - o Gebundelde deelacties
 - o Specifieke deelacties

Voor een overzicht van deze deelacties wordt verwezen naar de [projectfiche](#).

In dit project werden volgende zaken gerealiseerd binnen de doorlooptijd van het Strategisch Project:

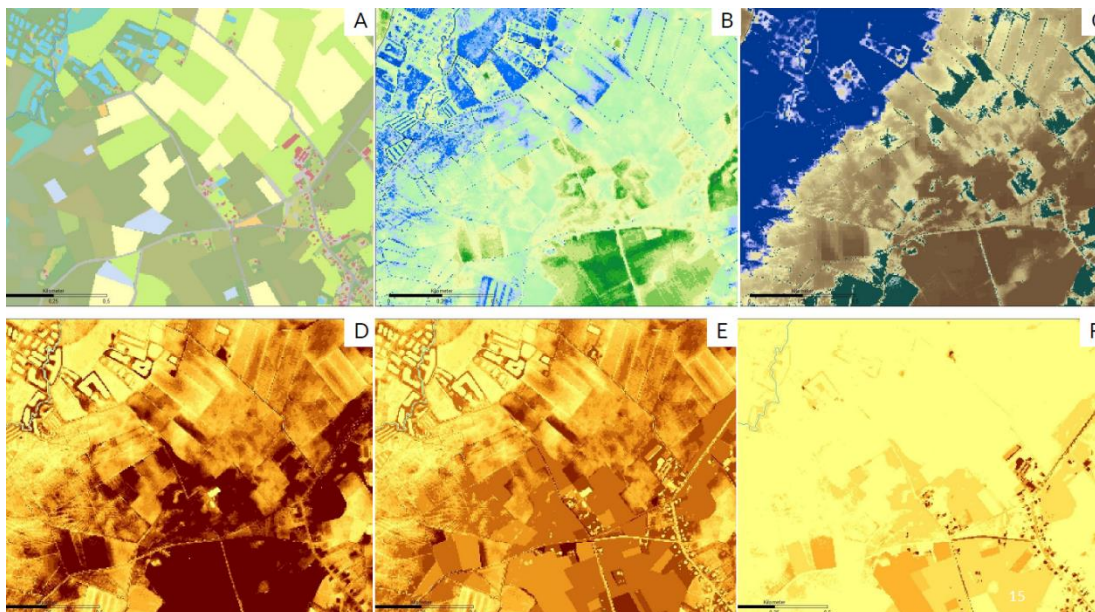
3.2.4.1 Regio-analyse

Universiteit Antwerpen kreeg van de provincie Antwerpen de opdracht om een regio analyse uit te voeren voor de ganse projectperimeter. Dit zal resulteren in geschiktheidskaarten die volgende zaken zullen weergeven:

- Kansen voor infiltratie
- Zwaar gedraineerde gebieden
- Grondwateronttrekkingen

Dit zal rapporteren in een rapport per gemeente, die ter beschikking worden gesteld van de lokale besturen en andere partners om gericht op zoek te gaan naar interessante projectlocaties.

Een tussentijds evaluatiemoment vond plaats in maart 2024. Oplevering is voorzien in het najaar van 2024, wanneer de eindresultaten ook worden voorgesteld aan de lokale besturen en betrokken partners.

Figuur 16 - Voorbeeld werkkaarten als tussenstap richting geschiktheidskaarten

3.2.4.2 Hartjesven

Kaderend binnen gebundelde actie '*landschapsherstel en het landschap klimaatbestendiger maken*' realiseerden RLKGN en ANB een grootschalig venherstel op terreinen van PIDPA, met de naam Hartjesven. Het ven werd in zijn oorspronkelijke staat hersteld en de bosrand werd omgevormd tot een ecologische bosrand.

Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Hartjesven (BW)'*

Figuur 17 - Hartjesven voor, tijdens en na uitvoering van de werkzaamheden

Deze realisatie werd opgepikt door de pers:

- <https://www.rtv.be/hartjesven-grobbendonk-neemt-opnieuw-oorspronkelijke-vorm-aan>
- https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230925_94668475

3.2.4.3 Acties binnen landbouwgebied

Binnen actie 'Duurzaam wateraanbod bevorderen binnen landbouwgebied door kleinschalige ingrepen' gaat BoerenNatuur aan de slag met landbouwers om ingrepen te realiseren, naar analogie met de vallei van de Aa ({Beek.Boer.Bodem}). Bij afloop van het Strategisch Project zijn nog geen realisaties uitgevoerd. Wel zijn een aantal realisaties in voorbereiding. Een overzicht van de geplande terreinrealisaties vind je in onderstaande tabel:

Maatregel	Status	Aantal / hoeveelheid
Stuw	In opmaak	3 stuwen
Peilgestuurde drainage	In opmaak	6,8 ha
Subirrigatie	/	0 ha
Opvangen en infiltreren hemelwater	/	0 ha
Inwerken van houtsnippers	Uitvoering najaar 2024	7,48 ha

Figuur 18 - Terreinrealisaties in voorbereiding ism landbouwers bij afloop van het Strategisch Project

3.2.4.4 Overige acties

De overige deelacties zijn bij afloop van het Strategisch project nog in voorbereidingsfase.

3.2.5 Conclusie

- Veel van de acties binnen dit klimaatprogramma overlappen met klimaatprogramma 1 en 2.
- De opschaling van de werking naar de volledige vallei van de Kleine Nete is succesvol. Via [Water-Land-Schap2.0-project Bodem~Water](#) worden concrete acties ondernomen in de vallei van de Kleine Nete
- Continuering van de werking in de vallei van de Aa wordt verzekerd via het landinrichtingsproject
- Er wordt vastgesteld dat terreinrealisaties in samenwerking met landbouwers niet evident zijn. Het plaatsen van stuwtjes, werken rond subirrigatie of hemelwateropvang, ... levert tot weinig bijstand van de landbouwer.

3.3 Klimaatprogramma 3 – Bebossen en groenblauw dooraderen

3.3.1 Ambities

In de projectaanvraag werden voor klimaatprogramma 3 [volgende ambities](#) gedefinieerd:

- 169ha nieuws bos (13 ha bos in elk van de 13 gemeenten)
- 13km nieuwe houtkanten
- 13km ecologische bosranden
- 1,3 km bomenrijen of dreven
- 13 poelen
- 130 nieuwe objecten onder beheersovereenkomst

3.3.2 Plan van aanpak

Het klimaatprogramma werd mee getrokken door Dirk Vandenbussche, Directeur Milieu- Klimaat en Natuurbeleid bij Provincie Antwerpen.

Het klimaatprogramma kan opgesplitst worden in 3 delen, en wordt zo ook verder behandeld:

- Bebossing (effectieve bosuitbreiding)
 - o Ambitie: 169 ha bos
- Kleine Landschapselementen
 - o Ambities
 - 13km nieuwe houtkanten
 - 13km ecologische bosranden
 - 1,3 km bomenrijen of dreven
 - 13 poelen
 - 130 nieuwe objecten onder beheersovereenkomst

3.3.3 Bebossing

De ambitie was om 169ha nieuw bos te creëren tegen het einde van het Strategisch Project. Dit in lijn met de bosalliantie, waarbij het op Vlaamse niveau de doelstelling is om 4000ha nieuw bos aan te planten tegen 2024 en 10.000ha tegen 2030.

Om deze ambitie te verwezenlijken werd intensief samengewerkt met de betrokken bosgroepen (bosgroep Kempen Noord, bosgroep Zuiderkempen en bosgroep Antwerpse Gordel)

3.3.3.1 Bospotentienota's

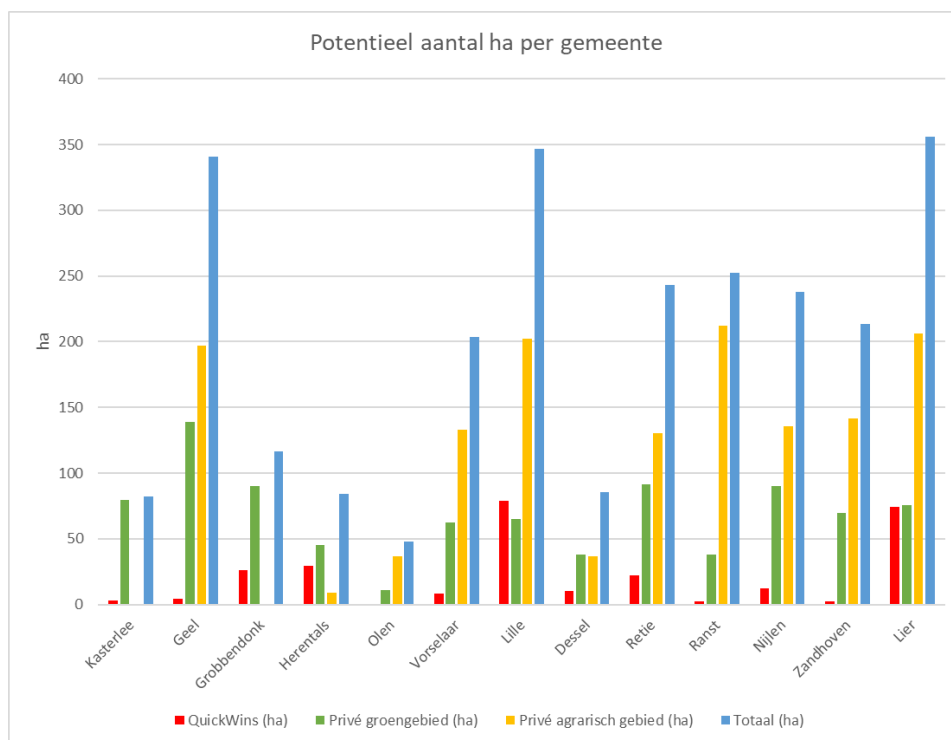
Al tijdens het eerste Strategisch Project werden de eerste stappen gezet richting de opmaak van bospotentienota's. Deze strategie werd verder gezet in dit Strategisch Project. Voor elk van de 13 Kleine Nete-gemeenten maakte(n) de betreffende bosgroep(en) een bospotentienota op. Deze werden uitvoerig in detail besproken met de lokale besturen om tot effectieve realisaties te komen.

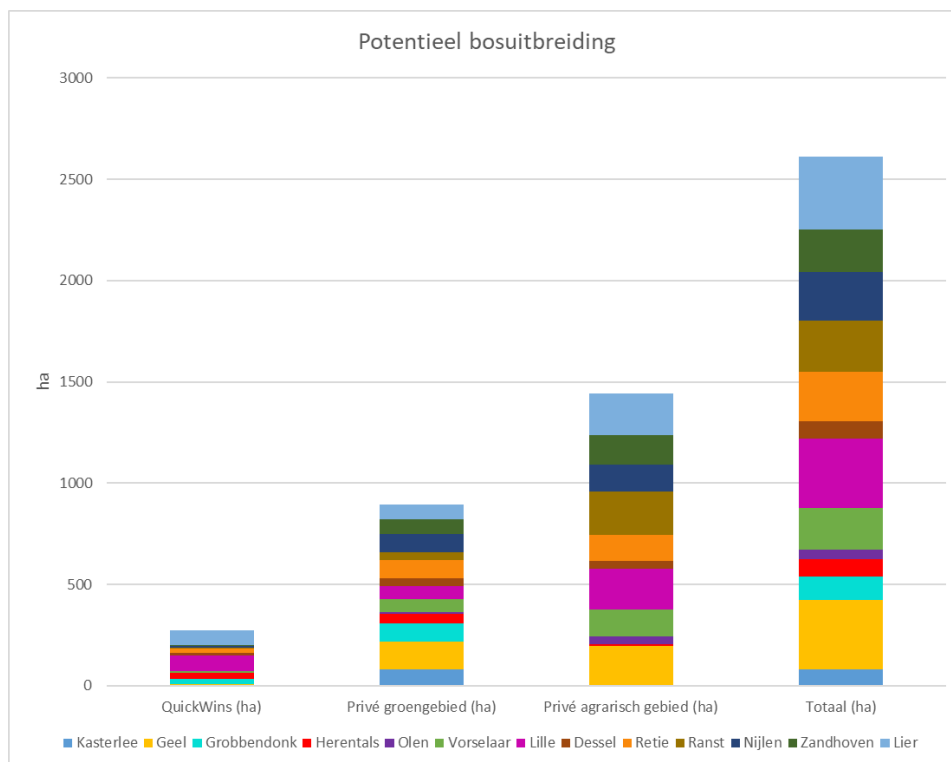
Hierbij werden potentieel te bebossen percelen opgesplitst in volgende categorieën

- Quick wins (onbeboste percelen in openbaar eigendom – lokaal bestuur, OCMW, kerkfabrieken, Provincie, Vlaanderen, ...)
- Onbeboste percelen in privé bezit, met planologische bestemming 'groengebied'
- Onbeboste percelen in privé bezit met planologische bestemming 'agrarisch gebied'

Deze bospotentienota's zijn beschikbaar gesteld voor de lokale besturen om, op eigen initiatief of in samenwerking met de bosgroepen of een andere partner, over te gaan tot effectieve bosuitbreidingsinitiatieven.

De bospotentienota's tonen de bebossingspotentie op gemeentelijk niveau. De grafieken hieronder geven een overzicht van de bospotentie per gemeente:

Figuur 19 - Bosuitbreidingspotentieel 13 Kleine Nete-gemeenten

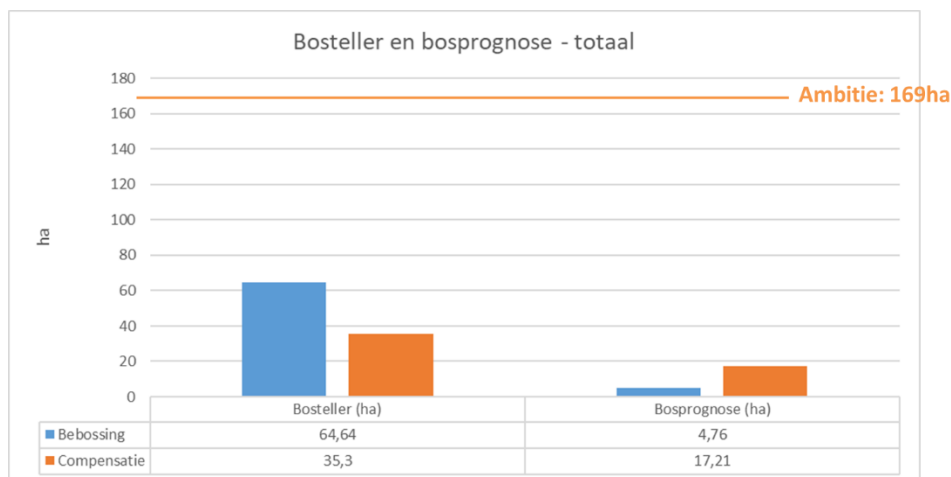
De grafieken tonen een enorm potentieel aan te bebossen oppervlaktes. Enkel de 'quick wins' tonen al een potentie van +/- 300ha te bebossen oppervlakte.

Daarbovenop tonen de grafieken nog een potentieel van +/-900ha groengebied in privé eigendom, waar bebossing ism de eigenaar of verkoop aan een openbare partner manieren zouden kunnen zijn om effectieve bebossing te realiseren.

3.3.3.2 Realisaties mbt bosuitbreiding en boscompensatie

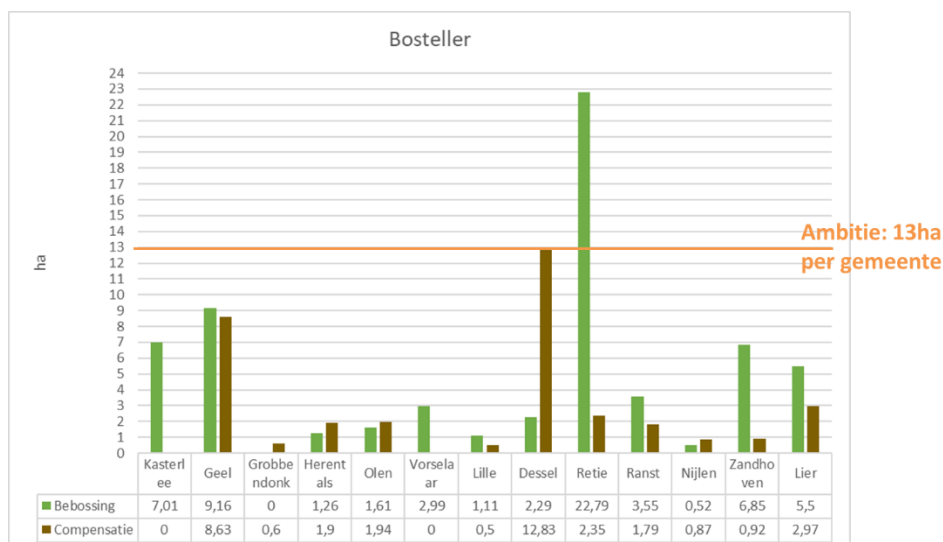
Tijdens de voorbije 3 plantseizoenen ('21-'22 ; '22-'23 ; '23-'24) werd in de 13 Kleine Nete-gemeenten in totaal net geen 100ha bos aangeplant waarvan 64,64ha ifv effectieve bosuitbreiding. De overige 36.3ha zijn aangeplant als boscompensatie voor ontbossingsprojecten.

De geambieerde 169ha is dus niet behaald.

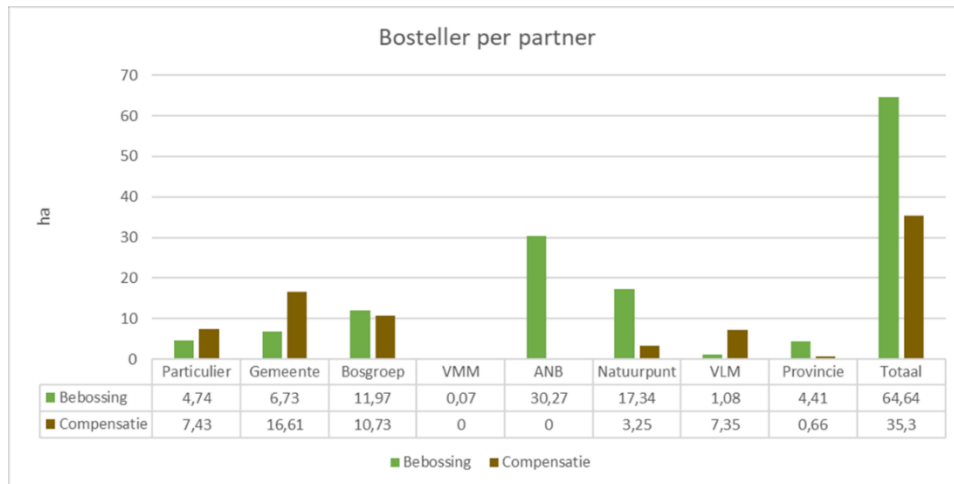
Figuur 20 - Bosaanplantingen in het Strategisch Project

Bekijken we de resultaten per gemeente, merken we grote verschillen op. Zo is in Retie meer dan 20ha aangeplant ifv bosuitbreiding, terwijl op andere gemeentes helemaal geen bosuitbreiding heeft plaatsgevonden.

Figuur 21 - Bosaanplantingen per gemeente

Onderstaande grafiek toont aan dat verschillende partners instaan voor bosuitbreiding. ANB, Natuurpunt en de bosgroepen nemen samen wel veruit het meeste hectares bosuitbreiding voor hun rekening.

Figuur 22 - bosaanplantingen per partner

3.3.3.3 Conclusie

Ondanks de bospotentienota's op het eerste zicht voldoende kansen tonen, is de ambitie om 169 ha bosuitbreiding te realiseren tegen het einde van het Strategisch Project niet behaald (64ha nieuw bos werd aangeplant). De voornaamste oorzaak die hiervoor wordt aangehaald is de grote druk die er heerst op de open ruimte. Deze druk is van velerlei aard:

- Veel percelen zijn in landbouwgebruik (al dan niet met de planologische bestemming) met vaak lopende pachtovereenkomsten
- Mogelijk te bebossen percelen worden vaak ook ingezet voor de realisatie van 'harde' bestemmingen: bebouwing of infrastructuur
- Op mogelijk te bebossen percelen in natuurgebied hebben de beheerders vaak (en dikwijls terecht) andere natuurdoelen voor ogen, waaronder permanent grasland of heidegebied
- Percelen die toch geschikt zijn om te bebossen, worden vaak opgespaard voor boscompensatie als die nood zich opdringt.

3.3.4 Kleine landschapselementen

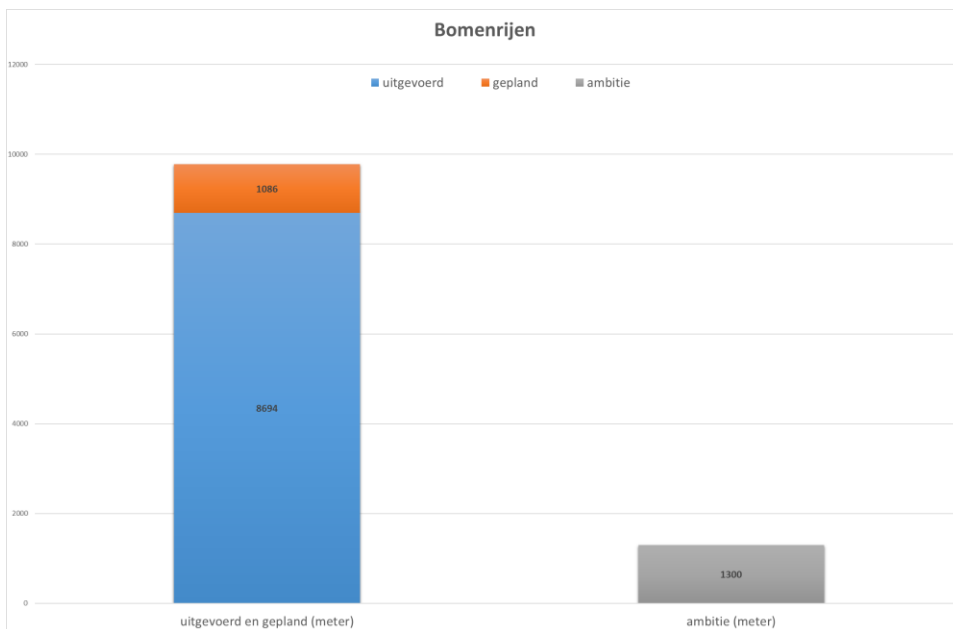
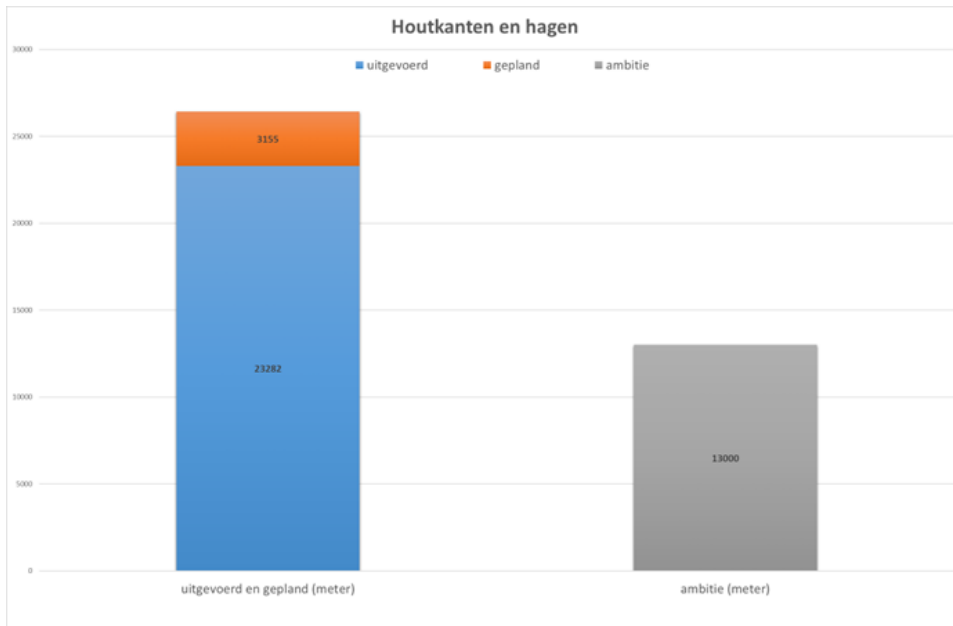
Volgende ambities werden gedefinieerd:

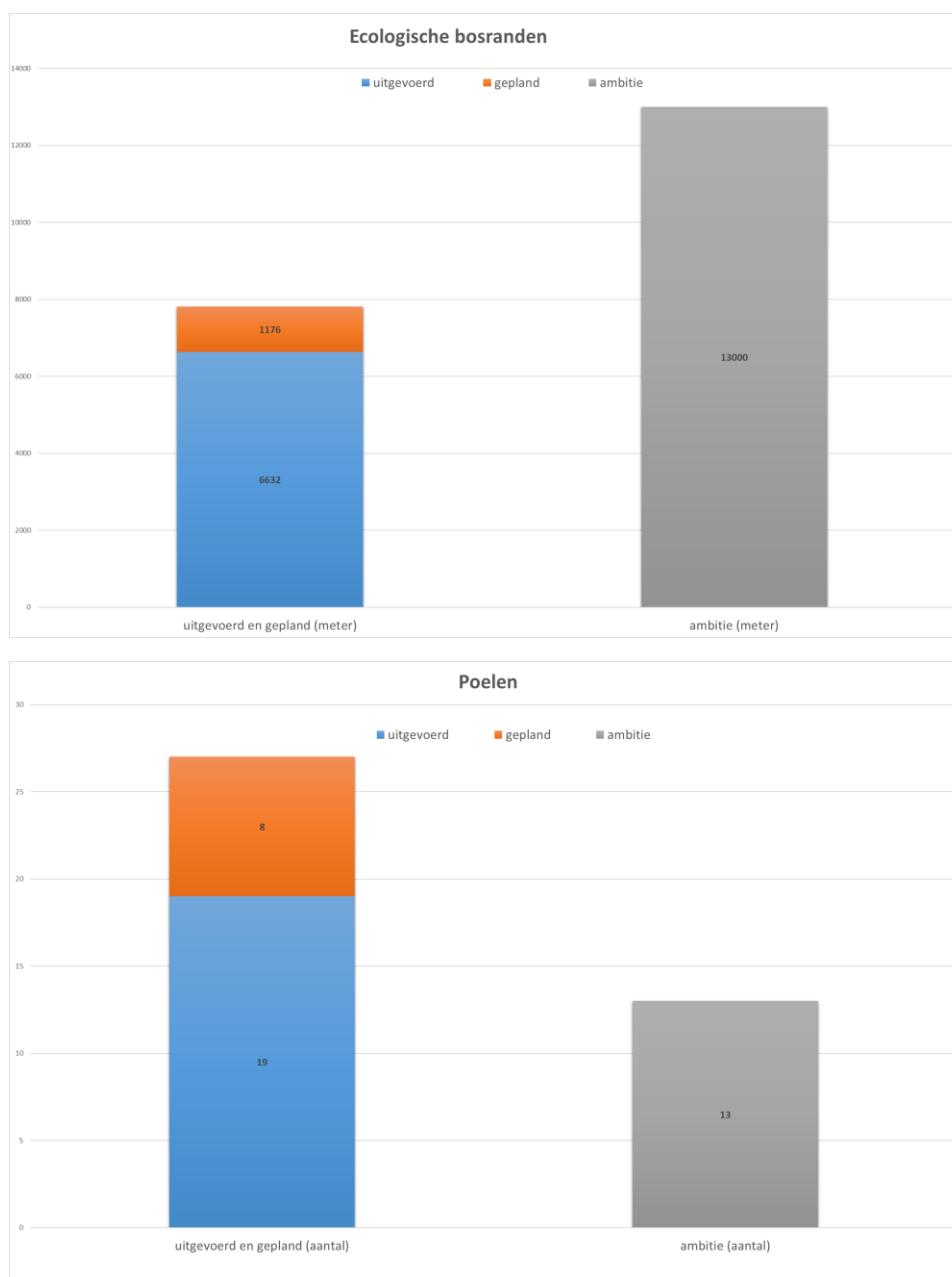
- 13km nieuwe houtkanten
- 13km ecologische bosranden
- 1,3 km bomenrijen of dreven
- 13 poelen
- 130 nieuwe objecten onder beheersovereenkomst

De eerste 4 zijn concrete realisaties op het terrein. Hiervoor wordt vooral beroep gedaan op de reguliere werking en projecten van de regionale landschappen en bosgroepen, alsook aanplantingen door ANB, de lokale besturen en andere organisaties zoals Natuurpunt.

De objecten onder beheersovereenkomst gebeuren ism VLM, vaak met organisaties als de regionale landschappen of BoerenNatuur als tussenpersoon.

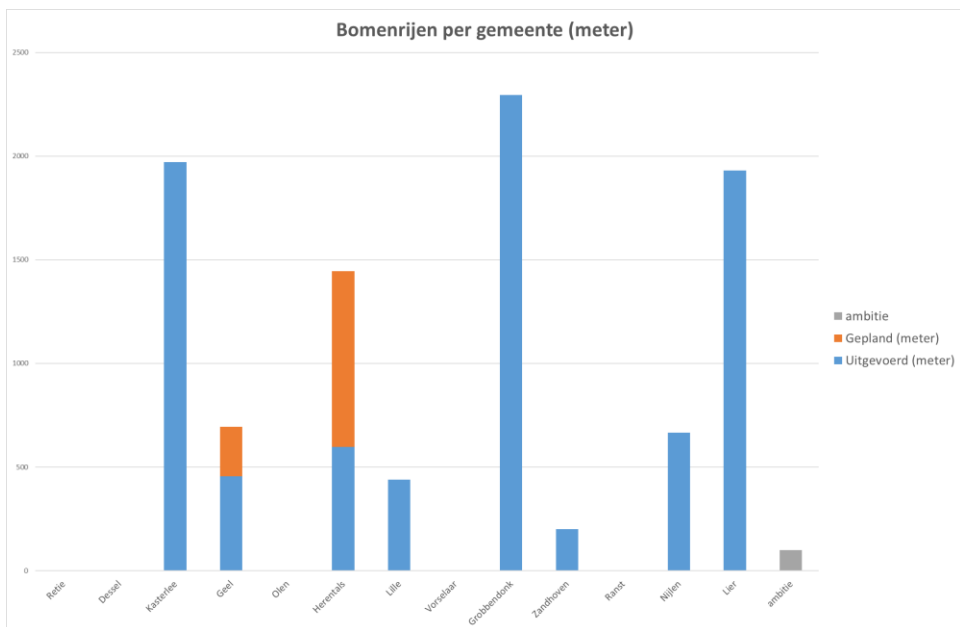
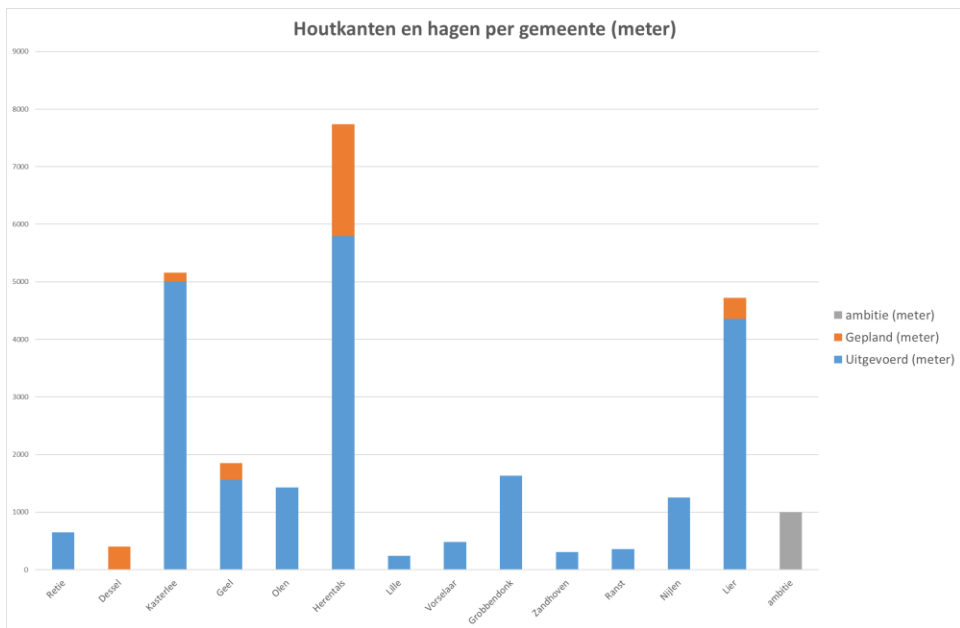
3.3.4.1 Realisaties mbt aanleg kleine landschapselementen

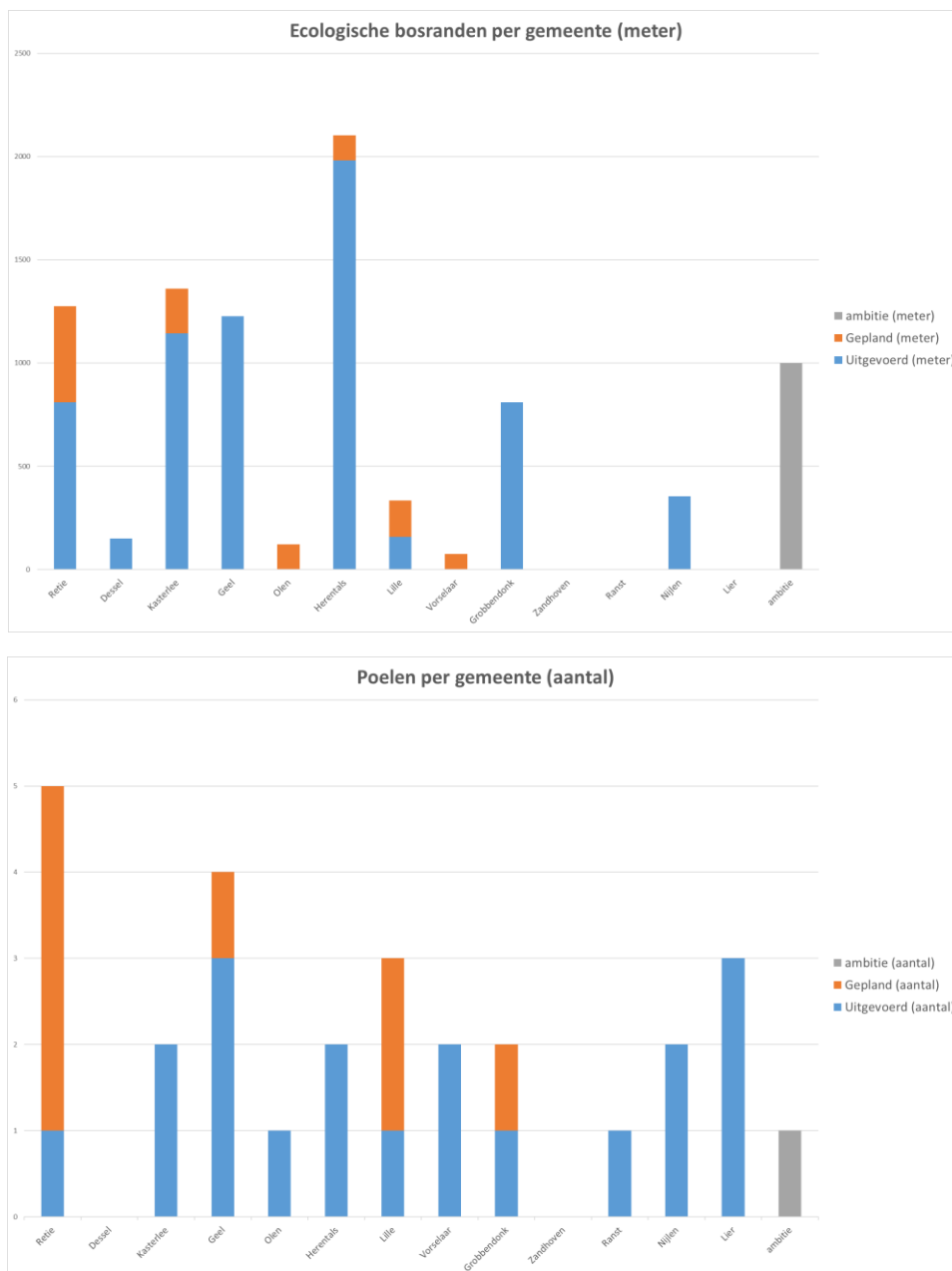

Figuur 23 - Realisaties KLE's

Worden de realisaties getoond per gemeente, zien we volgende resultaten:

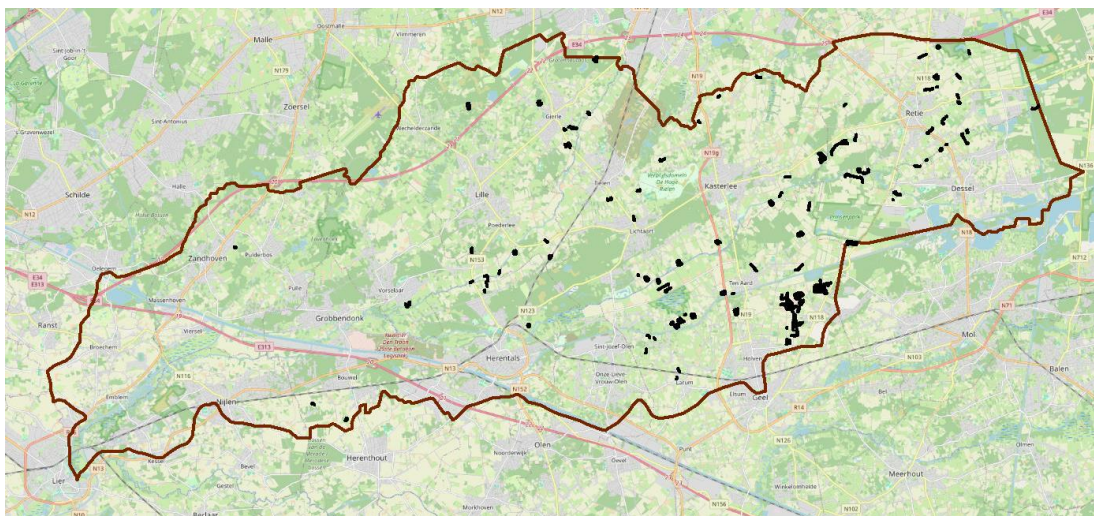
Figuur 24 - Realisaties KLE's per gemeente

3.3.4.2 Beheersovereenkomsten

In de doorlooptijd van het Strategisch Project vond een hervorming van de beheersovereenkomsten plaats. Dit zorgde ervoor dat in de periode 2021-2022 geen nieuwe beheersovereenkomsten zijn afgesloten. Desondanks zijn er in de doorlooptijd van het Strategisch Project 95 nieuwe beheersovereenkomsten afgesloten.

Tabel 3 - Overzicht beheersovereenkomsten afgesloten tijdens de doorlooptijd van het Strategisch Project

Lopende beheersovereenkomsten	Aantal	Waarvan gestart in 2023 / 2024	Gemeenten	Oppervlakte [ha]	Lengte [m]
Bloemenstrook / bloemenakker	10	4	Lille, Kasterlee, Geel, Mol, Retie	4,05	
Gemengde grasstrook	63	0	Dessel, Kasterlee, Retie, Lille, Herentals, Geel	17,78	
Vluchtstrook	1	0	Geel	0,34	
Faunabeheer akkerland voedselgewas / Faunavoedselgewas wisselteelt - zomergraan	3	1	Geel	1,46	
Faunarand (plus)	18	18	Geel	11,96	
onderhoud KLE's	24	16	Dessel, Geel, Grobbendonk, Herentals, Kasterlee, Lille, Retie		3005
Botanisch beheer	17	17	Dessel, Geel, Grobbendonk, Lille, Retie, Vorselaar, Zandhoven	8,72	
Kruidenrijke akkerrand	34	34	Dessel, Geel, Kasterlee, Lille, Retie, Vorselaar	10,92	
Faunagrasland (plas-dras)	5	5	Geel, Kasterlee	8,24	
Totaal	175	95		63,47	3005

Figuur 25 - Overzicht afgesloten beheersovereenkomsten op kaart

3.3.4.3 Conclusie

Op bovenstaande grafieken is te zien dat de meeste ambities behaald zijn (houtkanten 23km; bomenrijen 9km; poelen 19 stuks). Enkel voor ecologische bosranden (6.6km) is de ambitie niet behaald, ondanks een aantal mooie realisaties van onder andere de bosgroepen, ANB en natuurland. Echter, vaak is het aanleggen van een bosrand deel van bosbeheer in een bos- of natuurbeheerplan, bv bij de realisatie van open (heide-)gebieden in een bos. De kans bestaat dus dat niet alle bosranden goed gemonitord zijn. Het geregistreerde aantal kilometer bosrand is dus waarschijnlijk een onderschatting.

Grote verschillen zijn merkbaar tussen de verschillende gemeenten. De inzet op projecten (ism organisaties als de regionale landschappen) en het opmaken van een houtkanten- en/of laanbomenplan vertaalt zich in concrete realisaties op het terrein.

3.4 Klimaatprogramma 4 – Ontsluiten en verbinden

3.4.1 Ambities

In de projectaanvraag werden [volgende ambities](#) gedefinieerd voor klimaatprogramma 4:

- Realisatie van het onthaalplan op het terrein
- Toeristisch-recreatieve infrastructuur als hefboomen om méér veerkracht te realiseren
- Concrete realisaties:
 - o 5 onthaalpoorten en 20 instapplaatsen geïnstalleerd of in opbouw
 - o Uniforme herkenbaarheid over de vallei die stelselmatig gerealiseerd wordt
 - o Gezamenlijke communicatiestrategie
 - o Community van 100 ondernemers en 100 gidsen die optreden als ambassadeurs
 - o Sterke regionaal verankerde gebiedscoalitie

3.4.2 Plan van aanpak

Het onthaalplan voor de vallei van de Kleine Nete (Provincie Antwerpen, 2021), vormt een basis om op verder te werken. Het klimaatprogramma werd getrokken door toerisme Provincie Antwerpen, met ondersteuning van Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete en de andere partners.

Via projecten en subsidiedossiers worden concrete terreinacties gerealiseerd. Hierbij wordt via het procesbeheerscomité Kleine Nete steeds over gewaakt dat de draagkracht van de vallei niet wordt overschreden.

3.4.3 Realisaties

Binnen dit klimaatprogramma zijn diverse initiatieven opgestart, zowel op bovenlokaal niveau als lokale initiatieven. Hieronder volgt een overzicht van de genomen acties.

3.4.3.1 Initiatieven met een bovenlokaal karakter

Vallei-breed zijn diverse grote initiatieven opgestart. Voor meer informatie over de betreffende projecten wordt verwezen naar de bijhorende projectfiches in bijlage.

- [Kleine Nete-momentjes](#): via dit project worden meer dan 30 locaties voorzien van kleinschalige onthaal- en beleavingsinfrastructuur. Denk aan zit- en picknickbanken, informatieborden en kleinschalige beleavingsinfrastructuur.
- [StreekGR Netevalleien](#): er wordt gewerkt aan een lange afstandswandeling doorheen de valleien van de Kleine en Grote Nete tussen Lier en Geel met een totale lengte van meer dan 200km
- [Promofilm Kleine Nete](#): deze film neemt je mee naar de mooiste plekjes van de Kleine Nete-vallei
- [PDPO 'Kempense Heuvelrug en valleien'](#): specifiek rond de Kempense Heuvelrug is een PDPO-project opgestart met oog op landschapsherstel en beleving
- [Leader 'Ontdek de Kempen vanuit de ondergrond, geotoerisme Kempense Heuvelrug en valleien'](#): met dit project wordt ingezet op geotoerisme rond de heuvelrug

3.4.3.2 Onthaalpoorten

Er werd binnen project 'Kleine Nete-momentjes' en andere projecten gewerkt aan de uitbouw van een aantal onthaalpoorten / toegangen in de vallei van de Kleine Nete. Onderstaande tabel geeft de stand van zaken van een aantal onthaalpoorten.

Toegangspoort	Gemeente	Financiering via	cofinanciering	Opmerking
Molternetebrug	Nijen	??	??	Visie opgemaakt binnen Sigma
centrum Grobbendonk	Grobbendonk	KNM, LGD, Platteland+, TPA	Grobbendonk	CC De Volle vaart als toegang, Ruige ridderpad als verbinding met Kasteelhoef
Station Herentals	Herentals	KNM	Herentals	Abroek als toegang richting Vallei Kleine Nete, kleinschalig
Le Paige	Herentals	KNM, LGD, HPNN, Verwervingssubsidie	Herentals	Gefaseerde aanpak
De Hellekens	Herentals	KNM, ANB, VMM	Herentals	
Olen broek	Olen	KNM, ANB	Olen	
Parking Waaienberg	Kasterlee	KNM	Kasterlee	
Parking Prinsenspark	Retie	KNM	Retie	Kleinschalig, geen parkeermogelijkheid

Tabel 4 - Overzicht onthaalpoorten

Figuur 26 - sfeerbeelden onthaalpoorten

Een aantal van deze hoofdpoorten zijn van een complexe aard. Hier lopen vaak verschillende projecten parallel aan elkaar. Hieronder vormt een meer gedetailleerde stand van zaken voor deze poorten:

Site Le Paige-Koetshuis

Deze site is de locatie waar de Kleine Nete de binnenstad van Herentals doorkruist. Het is een kruispunt van bovenlokaal belang met aandacht voor erfgoed, water, stedelijk groen, mobiliteit, ... Onder impuls van stad Herentals wordt hier vanuit het Strategisch Project ism diverse partners gewerkt aan de groenblauwe dooradering van de Kleine Nete en de uitbouw van de site tot een hoofdpoort richting de Kleine Nete-vallei en de Kempense Heuvelrug. Deze samenwerking werd reeds opgestart in het eerste Strategisch Project, waar dit een hefboomproject was. Deze samenwerking zorgde reeds voor een heel aantal ingediende en goedgekeurde subsidiedossiers en projecten:

- [Hefboomproject Natte natuur](#) 'Kroonwerk Herentals' voor watervoerend maken van de vestingsgrachten.
- [Verwervingssubsidie via het Strategisch Project](#) voor aankoop van de noodkerk, parochiezaal en deel van de naastliggende parking
- [Lokale gebiedsdeal droogte](#) voor afbraak en ontharding van de kerk en parochiezaal
- [Dossier Kleine Nete-momentjes](#) voor recreatieve inrichting van de site thv de afgebroken noodkerk (picknickbanken, infobord)
- Bouw van een nieuwe kerk: De kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw had in de jaren '70 een erfenis ontvangen, met als legaat (voorwaarde) dat een nieuwe kerk moest gebouwd worden op de site in de omgeving van kasteel Le Paige. De kerkfabriek sprak met stad Herentals af om dit

legaat uit te voeren. Via een architectuurwedstrijd werd het winnend ontwerp geselecteerd. De bouw van de kerk vindt momenteel plaats. Zie ook [dit persartikel](#) en [dit artikel](#).

Figuur 27 - Visualisatie van de nieuwe kerk (GAFPA + Ted'A)

Figuur 28 - Masterplan in opdracht van de kerkraad (GAFPA) met aanduiding van vestingsgrachten, nieuwe kerk en afgebroken noodkerk

Centrum Grobbendonk (verbinding Kasteelhoeve)

De Kasteelhoeve ligt aan Natuurgebied Graafweide-Schupleer. Hier loopt momenteel een Natuurinrichtingsproject, gecoördineerd door de VLM. De site is een belangrijke plek met betrekking tot natte natuur, erfgoed en recreatie. Voor de kasteelhoeve is een beheerplan opgemaakt dat momenteel in uitvoering is. Er dient op gelet te worden dat de draagkracht van de plek niet overschreden wordt. De plek kent een horecazaak en een watermolen/buurtwinkel, is de eindhalte voor kajakkers en een belangrijke stopplaats voor fietsers en wandelaars. De site kent een parkeer- en mobiliteitsproblematiek. Door diverse initiatieven in de ruimere omgeving wordt getracht de bezoekers te spreiden en de parkeerproblematiek een halt toe te roepen.

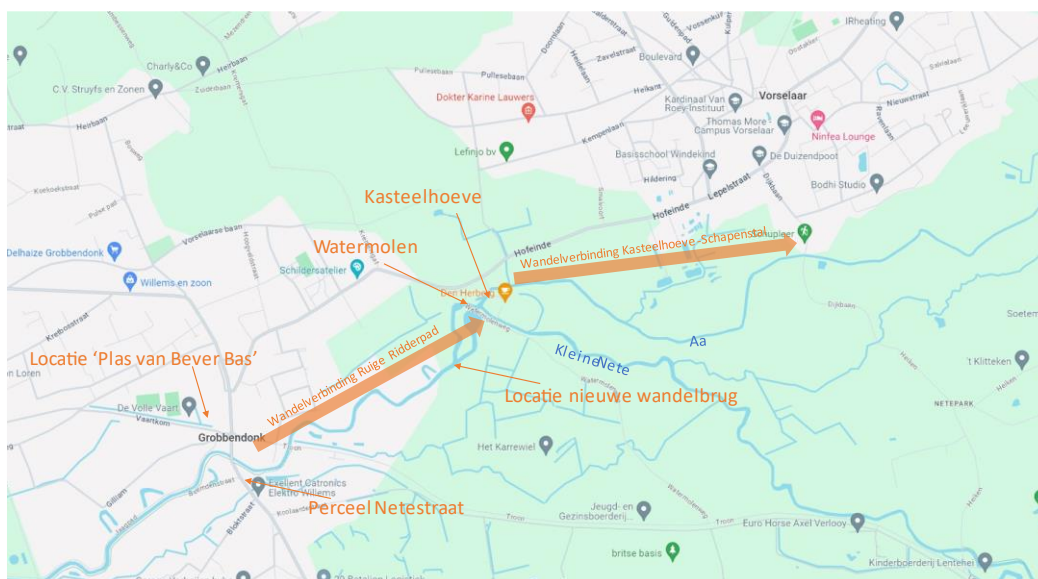
- De plas van Bever Bas: De locatie aan CC De Volle Vaart in Grobbendonk is onderdeel van project '[Lokale gebiedsdeal Droogte](#)'. De site wordt tevens toeristisch-recreatief ingericht binnen project '[Kleine Nete-momentjes](#)'. Vlakbij deze locatie bevindt zich een ruime parking

met camperplaatsen, zodat bezoekers worden aangemoedigd om van hieruit de Kleine Nete-vallei en Graafweide-Schupleer te ontdekken.

- [Verwervingssubsidiedossier 'Netestraat'](#): Gemeente Grobbendonk wil, ondersteund met verwervingssubsidie, een perceel aankopen op de locatie waar de Netestraat de Kleine Nete kruist. Dit bouwperceel is het laatste onbebouwd perceel in de Netestraat en kan ingericht worden als groene stapsteen tussen centrum Grobbendonk en de Kasteelhoeve/Graafweide-Schupleer.
- Het ruige Ridderpad: Tijdens het eerste Strategisch Project werd via Toerisme Provincie Antwerpen subsidie aangevraagd voor een kinder-belevingspad tussen de Kasteelhoeve (Grobbendonk) en het centrum van Grobbendonk. De werkzaamheden zijn gegund. Oplevering van de werkzaamheden is gepland in najaar 2024.
[Zie overzichtskaart, recreatie en toerisme -> 'TPA: Ruige ridderpad'](#)
- Wandelbrug over de Kleine Nete: om de wandelverbinding Grobbendonk – Kasteelhoeve over het Ruige Ridderpad te kunnen ontsluiten is een brug over de Kleine Nete noodzakelijk. Deze brug kadert in project '[Kleine Nete-momentjes](#)' en is voorzien voor najaar 2024.
- Wandelverbinding Kasteelhoeve Grobbendonk – Schapenstal Vorselaar (Natuurpunt, VLM, oplevering najaar 2024): Tijdens het eerste Strategisch Project werd in samenwerking met Natuurpunt verwervingssubsidie aangevraagd voor de aankoop van een aantal percelen in Graafweide-Schupleer (voornamelijk oude weekendvijvers en broekbossen), met oog op realisatie van een wandelverbinding tussen de kasteelhoeve en de schapenstal. De realisatie van het wandelpad is gepland in het najaar van 2024.

Zie [overzichtskaart](#), recreatie en toerisme -> 'Wandelverbinding Schapenstal – Kasteelhoeve'

- De Kasteelhoeve: binnen dossier [Kleine Nete-momentjes](#) krijgt het terras van de Kasteelhoeve een 24/24 toegankelijke picknickplaats.

Figuur 29 - Kasteelhoeve en omgeving - aanduiding projectlocaties

Onthaalsite 'Mol ter Nete'

Zie ook [focusgebied 'Bollaak'](#). Ter hoogte van Molternetebrug wordt hier, op de gronden van een voormalig magazijn, in de toekomst een recreatieve site uitgewerkt die dienst zal doen als toegangspoort naar de vallei van de Kleine Nete rondom Nijlen en Ranst. In een eerste oefening is reeds een visie uitgewerkt voor deze site. Dit wordt verder uitgewerkt in de komende jaren.

3.4.3.3 Lokale initiatieven

Verder zijn er nog een aantal lokale initiatieven die aansluiten bij dit klimaatprogramma:

- Realisatie van een wandelbrug over de Aa op de grens Vorselaar-Herentals (RLKGN, 2021): al tijdens het eerste Strategisch Project werd gewerkt aan een wandelverbinding tussen Sassenhout (Vorselaar) en Peerstbos (Herentals) door het landbouwgebied in de vallei van de Aa. De nieuwe wandelverbinding kwam tot stand dankzij een unieke samenwerking tussen RLKGN, de betrokken landbouwers en landeigenaars en de betrokken lokale besturen. De wandelbrug is geplaatst in augustus 2021. Op deze manier worden knooppunten 25 (Vorselaar) en 97 (Herentals) verbonden. De brug werd feestelijk ingehuldigd op 16 oktober 2021, samen met de gedeputeerde, de burgemeesters en bevoegde schepenen van Vorselaar en Herentals, en een groep geïnteresseerde wandelaars. De wandelbrug kon reeds op heel wat persaandacht rekenen.
- Visievorming de Colateur (Dessel/Retie)
- Prooostenbos (Herentals): Binnen het eerste Strategisch Project werd in samenwerking met de stad Herentals verwervingssubsidie aangevraagd voor aankoop van een terrein van 12 ha, dat zou dienen voor boscompensatie.

Zie [overzichtskaart](#), [projecten vallei- en rivierherstel](#) -> 'Proostenbos (Herentals)'

Hoewel de verwervingssubsidie niet is goedgekeurd, werd de site toch verworven door de stad Herentals. Deze site zal ingericht worden als standsrandbos met veel ruimte voor recreatie. Op deze manier worden een aantal nieuwe wandelverbindingen gerealiseerd (uitbreiding van het wandelknooppuntennetwerk) en kunnen picknicklocaties en eventueel een bivakzone worden gerealiseerd. Zo kan de hoge recreatiedruk van de ecologisch kwetsbare Kempense Heuvelrug deels worden omgeleid naar deze site. De aanplant zal gefaseerd verlopen. In een eerste fase werd 2,5ha aangeplant (winter 2023-2024) ter compensatie van onder andere de hermeanderingsprojecten van de Kleine Nete thv het Olens broek (VMM). Vanuit het Strategisch Project werd een inrichtingsontwerp opgemaakt in samenwerking met de stad Herentals, RLKGN en ANB. ANB zal instaan voor het beheer van het bos. Via dossier '[Kleine Nete-momentjes](#)' wordt de site toeristisch-recreatief ingericht.

- De Hellekens: Thv de Hellekens in Herentals is in 2020 een [groot project uitgevoerd in opdracht van VMM en ANB](#), met oog op vallei- en rivierherstel. Een voormalige opgehoogde site werd afgegraven en voorzien van een nieuwe meander voor de Kleine Nete.

Zie [overzichtskaart](#), [projecten vallei- en rivierherstel](#) -> 'Valleiherstel De Hellekens (VMM)'

Ik v dossier '[Kleine Nete-momentjes](#)' wordt de site ook verder toeristisch-recreatief vormgegeven.

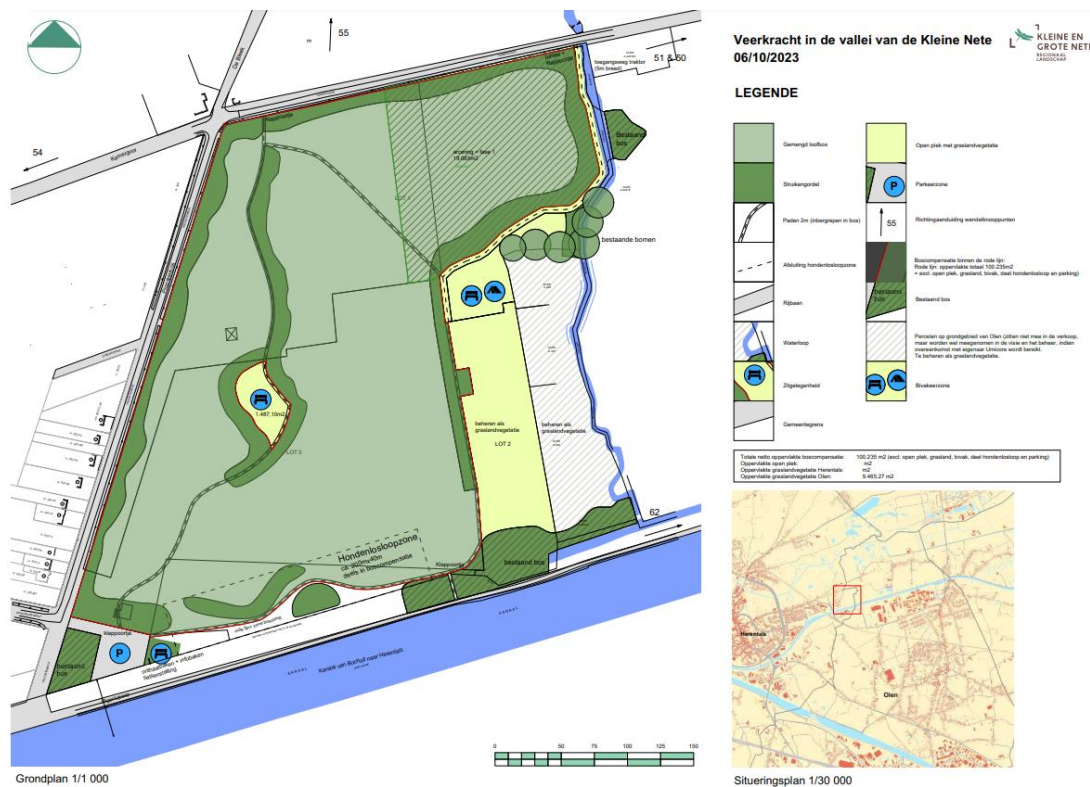

Plaatsing wandelbrug over de Aa

Animatiefiguren Ruige Ridderpad

Figuur 30- sfeerbeelden lokale toeristisch-recreatieve initiatieven

Figuur 31 - Ontwerp-inrichtingsplan Proostenbos (Herentals)

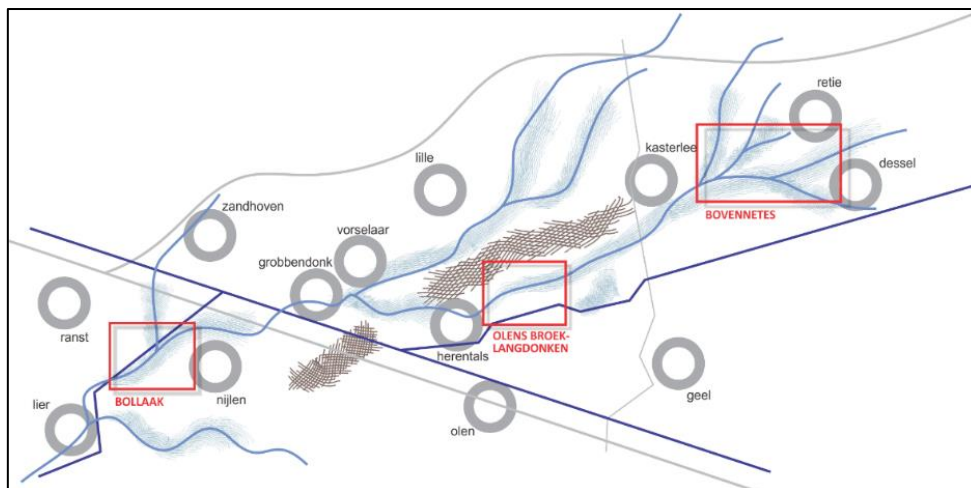
3.4.4 Eindbalans - Conclusie

Binnen dit klimaatprogramma zijn binnen de doorlooptijd van het Strategisch Project heel veel grote stappen gezet. Met dossiers '[Kleine Nete-momentjes](#)' en '[StreekGR Netevalleien](#)' zullen in de nabije toekomst 2 afgewerkte bovenlokale producten worden afgeleverd, die sterk bijdragen aan de uniforme herkenbaarheid over de vallei heen. Bovendien zijn binnen dossier Kleine Nete-momentjes een huisstijl en kwaliteitskader ontwikkeld, die het ook mogelijk maken om toekomstige toeristisch-recreatieve producten mee te nemen in het Kleine Nete-verhaal. De website www.dekleinete.be zal in de toekomst ook toeristisch-recreatief worden opgeladen.

Via diverse deelprojecten binnen dossier Kleine Nete-momentjes en de uitbouw van een aantal hoofdpoorten (Le Paige / Kasteelhoeve / Molternetebrug / ...) wordt tevens ingezet op groenblauwe dooradering, ontharding en vergroening.

Hoewel bij afloop van het Strategisch Project nog geen afgewerkte poorten of locaties zijn gerealiseerd, zal dit in de nabije toekomst wel het geval zijn, onder impuls van 'Kleine Nete-momentjes' en andere lokale initiatieven. In totaal worden in de nabije toekomst meer dan 30 projectlocaties gerealiseerd, waarvan meer dan 5 toegangspoorten (Kasteelhoeve, station Herentals, site Le Paige, De Hellekens, Olens Broek, Prinsenpark).

3.5 Focusgebieden

Figuur 32 - Aanduiding 3 focusgebieden

3.5.1 Focusgebied Bollaak

Tijdens het eerste Strategisch Project werd [een visie opgemaakt rond water, natuur en recreatie](#) voor de vallei van de Kleine Nete tussen het Albertkanaal en Lier.

In het tweede Strategisch Project werd geambieerd om uitvoering te geven aan deze visie.

Volgende zaken werden opgestart en gerealiseerd:

3.5.1.1 Gebiedsgericht handhavingstraject met diverse aankopen door Natuurpunt tot gevolg

Dit [gebiedsgericht handhavingstraject](#) werd opgestart in 2021. Door inzet van het handhavingstraject werden meer dan 60 percelen, veelal voorzien van weekendhuisjes en/of visvijvers, verkocht aan Natuurpunt.

3.5.1.2 Hefboomproject Natte Natuur – Realisatie van natte natuur tussen Netekanaal en Kleine Nete, Ranst

Via de subsidie-oproep '[Hefboomprojecten Natte Natuur](#)' konden 4 cruciale percelen aangekocht worden om de meandering van de Molenbeek-Bollaak te kunnen voltrekken.

3.5.1.3 De Grote opkuis – afbraak chalets en reliëfherstel

Onder impuls van de vrijwilligers van Natuurpunt, en ondersteund door project De Grote Opkuis (zie [Vlaggenschipproject Kleine Nete](#)) werden de weekendhuisjes van de opgekochte percelen afgebroken en onthard. Vijvers werden gedempt of de oevers afgeschuind. Het oorspronkelijke reliëf werd hersteld.

3.5.1.4 Meandering Molenbeek-Bollaak

Door een intensieve samenwerking tussen VMM en Natuurpunt kon [de Molenbeek-Bollaak opnieuw een meanderend verloop](#) krijgen. De nieuwe meanders lopen grotendeels over de aangekochte en vernatuurlijkte percelen. Het waterbergend vermogen van de vallei werd hersteld.

Figuur 33 - Meanderend verloop van de Molenbeek-Bollaak

3.5.1.5 Afgraving site Vanderschraelen

In natuurgebied Viersels gebroekt in Zandhoven bevond zich een oude opgehoogde stortplaats met een grootte van 3,5ha. Via PSN-subsidie en een samenwerking tussen VMM, DVW, provincie Antwerpen, gemeente Zandhoven en Natuurpunt beheer [werd de site afgegraven](#) en werd het oorspronkelijk maaiveld hersteld. De afgraving gebeurt in 2 fases. Een eerste fase vond plaats in najaar 2023, de tweede fase is gepland voor najaar 2024.

Figuur 34 - Afgraving site Vanderschraelen, fase 1

Figuur 35 - Aanduiding af te graven gebied

3.5.1.6 Vervolgstappen

Volgende stappen zijn gepland voor de (nabije) toekomst:

- Afgraving site Vanderschraelen fase 2
- Inrichting site Molternetebrug als recreatiezone/toegangspoort met ruimte voor herlocalisatie van een aantal visclubs, getroffen door het handhavingstraject

3.5.2 Focusgebied Olens broek

Het Olens broek kent een grote verdrogingsproblematiek, die zo snel mogelijk moet aangepakt worden. Bovendien is er de ambitie om, in kader van de S-IHD-doelstellingen, in deze omgeving een Natte Natuurkern van >150ha te realiseren.

Volgende stappen werden reeds gezet binnen de doorlooptijd van het Strategisch Project:

3.5.2.1 Hermeandering Kleine Nete tov Olens broek

[Een aantal historische meanders werden terug aangesloten op de Kleine Nete.](#)

Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Hermeandering Kleine Nete thv Olens broek (VMM)'*

Figuur 36 - Meandering Kleine Nete thv Olens broek

3.5.2.2 Ecohydrologische studie Kleine Nete thv Olens broek /De Zegge / Mosselgoren

In opdracht van ANB werd [een ecohydrologische studie](#) uitgevoerd om de te nemen maatregelen in kaart te brengen om verdere verdroging van natuurgebieden het Olens broek, de Zegge en Mosselgoren tegen te gaan.

Wetland- en moerasherstel Zegge-Mosselgoren en Olens Broek: uitvoeringsgericht ecohydrologisch onderzoek in het kader van duurzaam herstel van de hydrologie en de realisatie van een natte natuuskern van > 300 ha

Integrale toekomstvisie wetlandherstel

Agentschap voor Natuur & Bos
19 april 2024

Figuur 37 - Voorblad ecohydrologische studie

3.5.2.3 Sanering Kneutersloop

De Kneutersloop is een zijrivier van de Kleine Nete die, door zijn diepe bedding, een sterk drainerende werking heeft op het Olens broek. Verondieping van de Kneutersloop zou dus zinvol zijn om verdere verdroging van het Olens broek tegen te gaan. Echter, de bodem en het water van de Kneutersloop zijn historisch sterk vervuild met zware metalen. Een sanering van de bodem en de oevers is dus noodzakelijk.

Een samenwerkingsovereenkomst tussen de betrokken partijen (ANB, provincie Antwerpen en Umicore) is in opmaak en voorzien voor 2025.

Zie [overzichtskaart](#), projecten vallei- en rivierherstel -> 'Sanering Kneutersloop (ANB/Provincie Antwerpen)'

3.5.2.4 Vervolgstappen

In de (nabije) toekomst worden nog volgende stappen genomen:

- Sanering Kneutersloop – Timing: 2025?
- Realiseren van de doelstellingen zoals beschreven in de ecohydrologische studie (op korte, middellange en lange termijn)

3.5.3 Focusgebied Bovennetes

De Bovennetes, met name grondgebied Retie den Dessel, zijn pas bij de start van het Strategisch Project opgenomen in de gebiedscoalitie rond de Kleine Nete. Aangezien een groot deel van de valleigebieden rond de bovenlopen Natura2000-gebied is, en er stappen gezet dienen te worden ikv de Kaderrichtlijn Water, was de eerste ambitie om draagvlak te creëren om de opgelegde doelen te realiseren.

Daarna kan gewerkt worden aan een hersteltraject van de bovenlopen. Hierbij dient een goede ecologische toestand van de waterlopen bereikt te worden, samen met het realiseren van een natte natuurkern van >150ha.

Verder maakt ook de Colateur deel uit van dit focusgebied. Voor deze onnatuurlijke waterloop diende een landschappelijke, recreatieve en ecologische opwaardering zich op.

Volgende stappen zijn reeds genomen vinnen dit focusgebied.

3.5.3.1 Overlegmomenten stakeholdersgroep

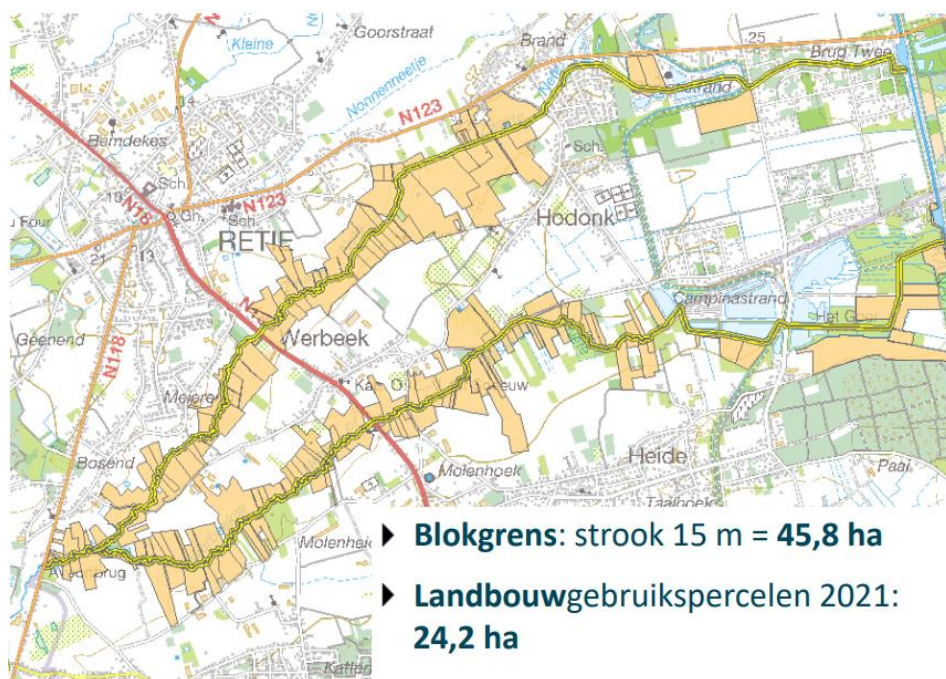
Om draagvlak te creëren vonden diverse overlegmomenten plaats. Daarin werden de te nemen stappen benoemd om tot de doelstellingen te komen.

3.5.3.2 Gebiedsgericht handhavingstraject

In samenwerking met de gemeentes Retie en Kasterlee werd een [gebiedsgericht handhavingstraject](#) opgestart, met de focus op illegale constructies en vijvers in ruimtelijk kwetsbaar gebied.

3.5.3.3 Oeverzoneproject Desselse en Zwarte Nete

In kader van het behalen van een goede ecologische toestand in de waterlopen is een zone nodig langs de Desselse en Zwarte Nete, met natuurlijke, veelal houtige begroeiing. Het agrarisch landgebruik dient hierop afgestemd te worden. Een landbouweffectenrapport werd in 2022-2023 opgemaakt door VLM in opdracht van de provincie. Dit is [hier](#) te bekijken.

Figuur 38 - Situering studiegebied Dessel en Zwarte Nete

Mogelijke inrichtingsvarianties:

Figuur 39 - Oeverzones - mogelijke inrichtingsvarianties

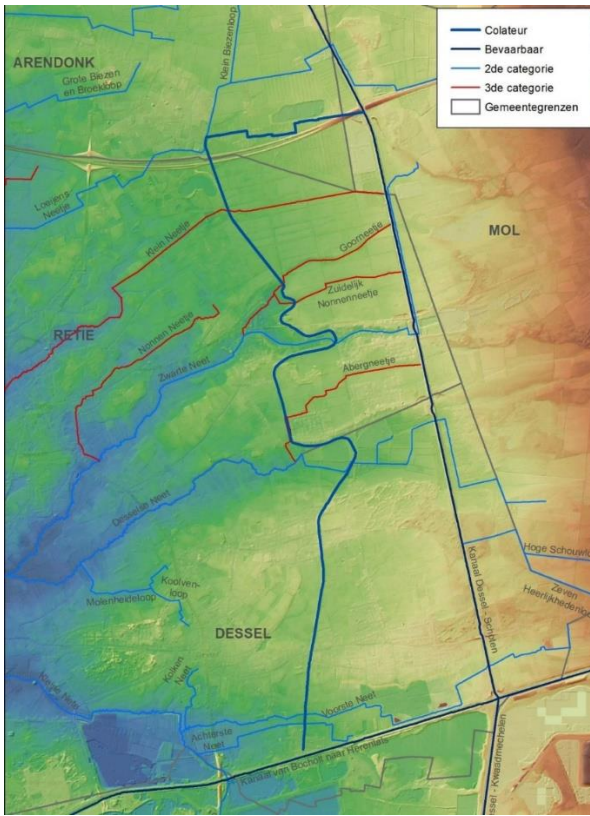
3.5.3.4 's Gravendel

's Gravendel is een gebied ten noorden van het Prinsenpark en ten zuiden van de Kleine Nete. Dit van nature nat gebied is een mengelmoes van boscomplexen en landbouwpercelen. Bosgroep Noorderkempen is in gesprek met de eigenaars om de hydrologie van dit gebied te herstellen. Momenteel wordt een natuurbeheerplan opgemaakt. Acties op het terrein worden uitgevoerd binnen [Water-Land-Schap2.0-project Bodem~Water](#).

3.5.3.5 Visie Colateur

In opdracht van de provincie werkte RLKGN een visie uit voor de landschappelijke, recreatieve en ecologische opwaardering van de Colateur. [Deze visie](#) werd in juni 2023 opgeleverd.

De Colateur is een onnatuurlijke waterloop op grondgebied Dessel en Retie. Het betreft een bevoeiingskanaal dat haaks op de stroomrichting van de bovennetes loopt (noord-zuid). Hoewel deze waterloop onnatuurlijk is, bevat deze erg grote landschappelijke, ecologische en recreatieve potenties. De provincie Antwerpen (beheerder van de waterloop) heeft RLKGN de opdracht gegeven om een visie rond deze waterloop uit te werken. Deze visievorming startte op 1 oktober 2021 en werd in juni 2023 opgeleverd. [De visie is vertaald in een document](#), goedgekeurd door deputatie van de provincie Antwerpen en de schepencolleges van Dessel en Retie.

Figuur 40 - Ligging van de Colateur, van noord naar zuid, loodrecht op de stroomrichting van de bovenlopen

3.5.3.6 Vervolgstappen

- In opdracht van ANB zal door INBO een ecohydrologische studie uitgewerkt worden voor het focusgebied van de bovenlopen. Deze kan dan als basis dienen om verdere stappen te ondernemen richting realisatie van de natte natuurkern van >150ha
- De eerste stap om de natte natuurkern van >150ha te realiseren, is het afbakenen van de perimeter
- Mogelijke hermeanderingstrajecten voor de Kleine Nete (VMM) en de Desselse Nete (DIW) worden momenteel onderzocht.
- Om het oeverzoneproject langs de Desselse en Zwarte Nete te realiseren wordt een visiekaart opgemaakt. Potenties mbt aanplantingen en hermeanderingen worden in kaart gebracht. In overleg met aangelanden wordt bekeken hoe die visie zich kan vertalen op het terrein.
- De eerste stappen rond uitvoering van de visie van de Colateur worden genomen in 2025 binnen project Water-Land-Schap2.0-project Bodem~Water

4. Algemene en overkoepelende zaken

4.1 Verwervingssubsidie

Via het Strategisch Project kon ingezet worden op [verwervingssubsidie](#), toegekend door het Departement Omgeving. Deze subsidie is bedoeld voor de verwerving van gronden, constructies of gebouwen waarvan het gebruik noodzakelijk is voor de realisatie van het Strategisch Project, en waarbij de verwerving gebeurt met oog op verwezenlijking van een RUP of plan van aanleg.

Het subsidiebedrag bedraagt maximum 40% van de verwervingskosten, van maximaal €500.000.

Binnen het Strategisch Project werden 2 dossiers ingediend:

- Aankoop noodkerk, parochiezaal en parking op site Le Paige Koetshuis (Herentals) - €250.000 (goedgekeurd)
- Aankoop bouwperceel aan de Netestraat (Grobbendonk) - €72.000 (aangevraagd)

[Meer info over beide dossiers vind je in de projectfiche.](#)

Dit betekent dat voor €322.000 van de maximum €500.000 aan verwervingssubsidie werd aangevraagd.

4.2 Evenementen

Hoewel het Strategisch Project nog deels plaatsvond tijdens de Coronacrisis, werden tijdens de doorlooptijd van het Strategisch project toch een aantal (publieks-)evenementen georganiseerd, vooral dan tijdens de 2 laatste jaren van het Strategisch Project. Een greep uit de georganiseerde evenementen vind je hieronder:

4.2.1 Jubileum – 10 jaar samenwerkingsverband Kleine Nete (27 februari 2023)

2023 was voor de vallei van de Kleine Nete een jubileumjaar: exact 10 jaar geleden, op 13 februari 2013, vond de eerste Opvolgingscommissie Kleine Nete plaats, onder coördinatie van Antwerps gouverneur Cathy Berx. Dit werd gevierd met een aantal evenementen:

- Jubileum-zitting opvolgingscommissie: tijdens een jubileumzitting van de opvolgingscommissie, op 27 februari 2023, werd dieper ingegaan op het samenwerkingsverband rond de Kleine Nete:
 - o Er werd een terugblik gegeven van de afgelopen 10 jaar
 - o Verder werden enkele keynote-sprekers aan het woord gelaten die een voordracht gaven over enkele relevante thema's: Professor Hans Van Dyck, landbouwer Tuur Vandeweyer en onderzoeker Lieven Symons (Droge Delta)
 - o Tot slot volgde een debat over de toekomstige werking in de vallei van de Kleine Nete.
- Netedagen '23: Zie hieronder

4.2.2 Netedagen '23 (18 tot 26 maart 2023)

Jaarlijks vinden in maart, rond wereldwaterdag (22 maart), de waterdagen plaats. Dit is een organisatie van de VMM. Dit format laat verschillende organisaties (lokale besturen, Vlaamse instanties, vzw's, lokale initiatieven, ...) toe om gedurende één week allerlei activiteiten te organiseren rond water in de brede zin van het woord. Zie www.waterdagen.be voor meer info. In 2023 vonden deze plaats van 18 tot 26 maart '23. Met de organisatoren van de waterdagen werd afgesproken om onder deze vlag de Netedagen te organiseren, ism het samenwerkingsverband rond de Grote Nete. Hieruit ontstonden tal van activiteiten. Deze activiteiten kwamen tot stand in samenwerking met diverse partners, zoals VMM, VLM, ANB, RLKGN, provincie Antwerpen, stad Herentals, stad Lier, Vzw Waterland, RLRL, Vito, BOSAQ en Li An Phoa (auteur van het boek Drinkbare rivieren en oprichter van het initiatief www.drinkablerivers.org). Een overzicht van de georganiseerde activiteiten:

- Audiotour: langs de Nete in Herentals (VMM)
- Autiotour: Water aan zet in de vallei van de Kleine Nete (VMM)
- Waterontdekkingstocht in de bossen rond Hidrodoe (Hidrodoe)
- Hoeveel water is er op aarde? Ontdek het in Hidrodoe! (Hidrodoe)
- Toekomstplannen Kleine Nete rond site Le Paige en Koetshuis (stad Herentals)
- Waterkwaliteit meten in de vallei van de Kleine Nete (vzw Waterland)
- Expo: Ruimte voor water (stadsmuseum Lier)
- Waterdag in Lier (Liers Waterforum)
- Sporen van water in Lier (Liers Waterforum)
- Verhalen over water (Lies Waterforum)
- Wandeling Jutse Plassen (Natuurpunt)
- Vieze Beestjestocht (Natuurpunt)
- Leren over water vanop de fiets (RLKGN)
- Expo 'Olga de Otter' (RLKGN)
- Filmvoorstelling 'De Drinkbare Maas' (RLKGN, Kabinet Gouverneur) – zie verder
- Veleau doet je fietsen langs provinciale wateren (Provincie Antwerpen)
- Verken nieuwe meanders op de Kleine Nete (VMM)
- Leerkrachtenwandeling – Expeditie Ruimte voor water (Liers Waterforum)
- Op zoek naar 'monsters' in de Kleine Nete (VMM)

Figuur 41 - Collage sfeerfoto's Netedagen '23

4.2.3 Kleine Nete-wandeling en filmvoorstelling 'De Drinkbare Maas' (17 en 18 maart 2023)

Samen met Vito, BOSAQ en Li An Phoa (auteur van het boek Drinkbare rivieren en oprichter van het initiatief www.drinkablerivers.org) werd vanuit RLKGN en het kabinet van de gouverneur van Antwerpen een tweedaagse waterwandeling langs de Kleine Nete georganiseerd op 17 en 18 maart 2023, bij de start van de Vlaamse Waterdagen.

Het doel van deze wandeling was om aandacht te geven aan de waterkwaliteit van onze rivieren, en de Kleine Nete in het bijzonder. Met als ultiem doel, wie weet, ooit terug drinkbaar water door de Kleine Nete te weten vloeien. In 2 dagen, op 17 en 18 maart 2023, wandelden we van Natuurgebied De Zegge in Geel via Herentals tot aan de watermolen in Grobbendonk. Om dit initiatief kracht bij te zetten werd een charter opgesteld, dat kon ondertekend worden door alle geïnteresseerden en belanghebbenden. Tijdens deze tweedaagse tekenden maar liefst 53 organisaties en/of mensen dit charter, onder wie de burgemeesters van 10 Kleine Nete-gemeenten, de gouverneur en de bevoegde gedeputeerde van de provincie Antwerpen, afgevaardigden van VMM, ANB, RLKGN, Natuurpunt, ...

Het charter is nog steeds (digitaal) te ondertekenen via <https://drinkablerivers.org/what-we-do/river-walks/drinkbare-kleinenete> .

Op de avond van de eerste dag werd een filmvoorstelling georganiseerd van de film 'De Drinkbare Maas', die het verhaal vertelt van Li An Phoa tijdens haar wandeltocht langs de Maas van bron tot monding, die als inspiratie geldt voor de vele waterwandelingen die erna volgden. Een honderdtal mensen woonden de filmvoorstelling bij.

Figuur 42 - sfeerfoto's Netewandeling en filmvoorstelling 'De drinkbare Maas'

Pers

Het initiatief werd opgepikt door diverse mediakanalen:

<https://www.hln.be/grobbendonk/charter-de-kleine-nete-weer-drinkbaar-ondertekend-als-het-om-water-gaat-kunnen-we-niet-ambitieuus-genoege-zijn~a529afed/>

https://www.standaard.be/cnt/dmf20230320_93484703

[illegible]

Figuur 43 - Interview Li An Phoa (De Standaard, 20 maart 2023)

4.2.4 Netedag '24 (23 maart 2024)

In 2024 werden de Vlaamse Waterdagen omgedoopt tot de 'Week van het Water'. Eveneens georganiseerd door de VMM, vond deze plaats van 23 tot 31 maart 2023.

Op 23 Maart 2023 werd de Netedag georganiseerd. De organisatie werd getrokken door de coördinator van het Strategisch Project en werd ondersteund door de Provincie Antwerpen, stad Lier, het Liers Waterforum, RLKGN, RLRL, VMM, Natuurpunt en de Lierse stadsgidsen. De Netedag stond in het teken van het einde van het Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete, maar ook van de opstart van de gebiedscoalitie Grote Nete. Gezien beide Netes samenkomen in Lier vond de Netedag daar plaats. Bovendien viel dit samen met het einde van de expo 'Ruimte voor w a t e r', die reeds 1 jaar liep, sinds de Netedagen 2023.

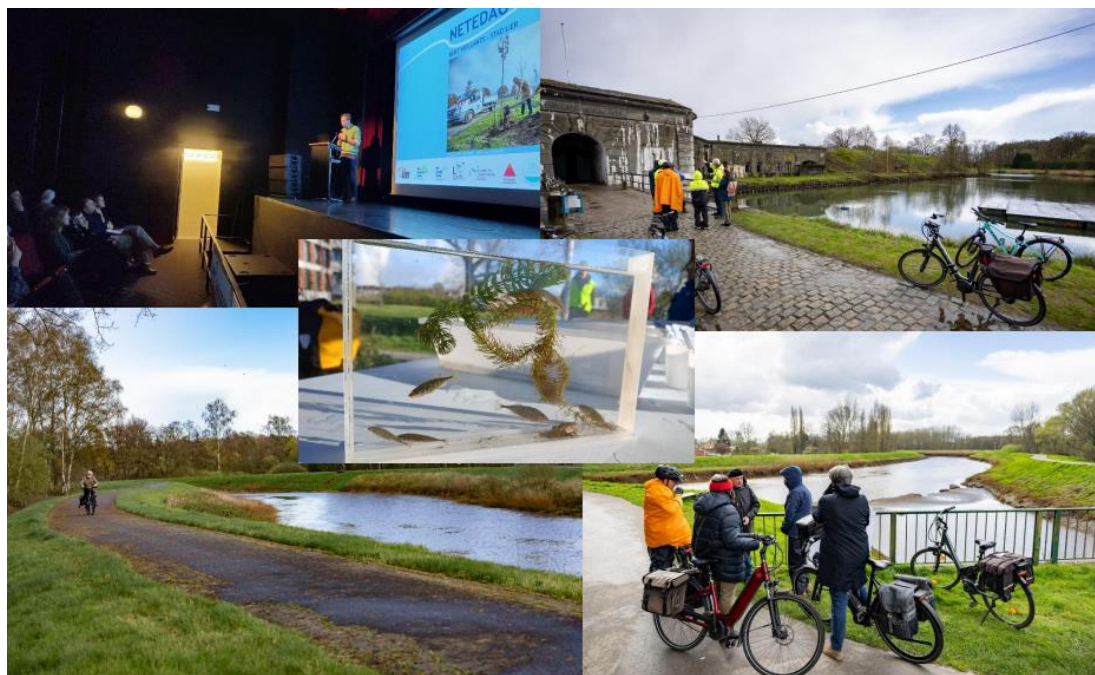
De Netedag bestond uit twee delen:

- Voormiddag: Sprekers aan het woord - Lezingen met de focus op waterkwaliteit en -kwantiteit (sprekers: Bert Wollants (schepen stad Lier), Marc Florus (VMM), Marijke Huysmans (KUL, VUB), Jan De Haes (gedeputeerde provincie Antwerpen en Cathy Berx (gouverneur provincie Antwerpen)
- Namiddag: fietstocht langs een tiental watergerelateerde projecten en locaties, met telkens toelichting van een gids/partner.

In totaal werden een honderdtal deelnemers verwelkomd tijdens de Netedag. De Netedag was één van de blikvangers tijdens de Week van het Water. De VMM liet een [promofilmpje](#) opnemen tijdens de Netedag.

Figuur 44 - Folder Netedag '24

Figuur 45 - Collage Sfeerbeelden Netedag '24

Dit initiatief werd opgenomen in verschillende persberichten:

<https://www.facebook.com/watch/?v=1332802387394032> (promofilmje VMM)

https://www.gva.be/cnt/dmf20240323_95988073

<https://www.rtv.be/actualiteit-en-nieuws/uitdagingen-voor-grote-en-kleine-nete-tijdens-de-netedag>

4.3 Overzichtskaart Kleine Nete-vallei

Er is tijdens het laatste deel van het Strategisch Project gewerkt aan een kaart voor de vallei van de Kleine Nete, waarin alle lopende en afgelopen acties binnen de vallei geografisch worden voorgesteld.

In eerste instantie wordt alles verzameld via een werkkaart. Deze zal, richting de eindrapportage van het Strategisch Project, vertaald worden naar een overzichtelijke kaart. Deze kaart kan dan dienen als rapportagetool, en zal ook gepubliceerd worden op de website www.dekleinete.be

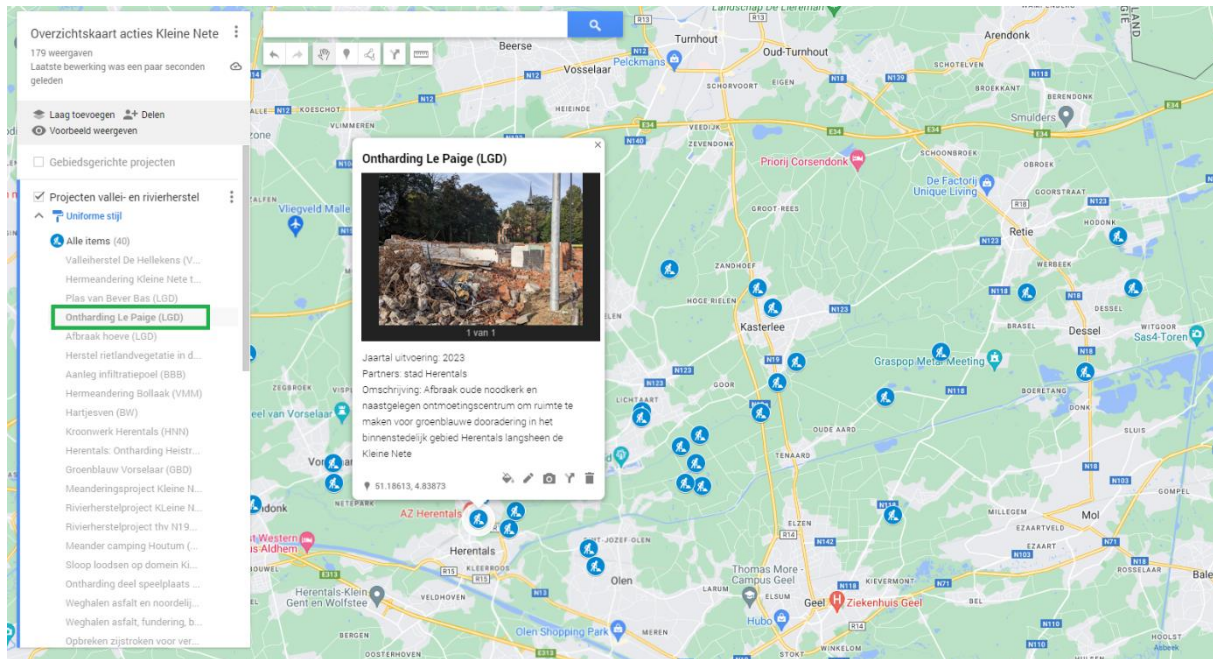
Op de kaart worden zowel perimeters getoond van gebiedsgerichte acties als puntlocaties van locatie-gebonden acties. Zowel acties verbonden aan het Strategisch Project als andere acties worden hierop opgenomen.

De overzichtskaart is te bekijken via deze link: https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?mid=1fsnR-Rqlm2BzFB9iTGhnyfNmBOE2_Pq&usp=sharing

Waar van toepassing wordt in de bijlagen (en sporadisch vanuit de inhoudelijke rapportage) verwezen naar de kaart.

Voorbeeld:

Binnen project [Lokale Gebiedsdeal Droogte](#) werd de noodkerk en parochiezaal in Herentals afgebroken. In de bijlage wordt dan als volgt verwezen naar de overzichtskaart: Zie [overzichtskaart](#), [Projecten vallei en rivierherstel](#) -> 'Ontharding Le Paige (LGD)'

Figuur 46 - Overzichtskaart met aanduiding 'Ontharding Le Paige' als voorbeeld

4.3 Financieel overzicht Strategisch Project

Tijdens het Strategisch Project werd sterk ingezet op het schrijven van subsidiedossiers, gekoppeld aan de verschillende klimaatprogramma's. Door goedkeuring van een aantal belangrijke dossiers (waaronder Lokale Gebiedsdeal droogte, Water-Land-Schap 2.0, Kleine Nete-momentjes, verwervingssubsidies, ...) zijn tijdens de doorlooptijd verschillende verwezenlijkingen kunnen gebeuren. Een groot aantal van deze financieringskanalen lopen trouwens nog door na afloop van het Strategisch Project. Onderstaande tabellen geven een financieel overzicht van de projecten in de vallei van de Kleine Nete, aangevraagd in de doorlooptijd van het Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete'.

Tabel 5 - Financieel overzicht van de projecten ingediend tijdens de doorlooptijd van het Strategisch Project, binnen de perimeter van het Strategisch Project

Dossier	Subsidie-oproep	Budget (excl. BTW) [€]	Max subsidie-percentage [%]	Subsidie (excl. BTW) [€]	Subsidieverlenende overheid	Status	Indiener	Partners
Site Le Paige - Koetshuis	Verwervingsubsidie Strategisch Project	1.007.750	40	250.000	Dept. Omgeving	Goedgekeurd	Herentals	RLKGN
Weg-wijs in ontharding	PDPO	81.500	80	52.975	VLM	Goedgekeurd	RLKGN	vzw Trage Wegen, vzw Breekijzer, RE-ST, RLSD
De Grote Opkuis	Vlaggenschipproject Kleine Nete	4.500.000	100	4.500.000	Dept. Omgeving	Goedgekeurd	VMM	Prov Ant, Natuurpunt
Project Bruggenbeemd	Vlaggenschipproject Kleine Nete	2.680.616	100	2.680.616	Dept. Omgeving	Goedgekeurd	ANB	VMM
Project Versnelling Grondverwervingen	Vlaggenschipproject Kleine Nete	1.700.000	100	1.700.000	Dept. Omgeving	Goedgekeurd	VLM	
Landinrichtingsproject (Beek-Boer-Bodem)	Landinrichtingsproject	400.000	75	300.000	VLM	Goedgekeurd	Prov Ant	
Groenblauw Vorselaar	Groenblauwe dooradering in de bebouwde ruimte 2.0	1.519.173	70	1.000.000	Dept. Omgeving	Goedgekeurd	Vorselaar	RLKGN
Bodem-Water	Water-Land-Schap 2.0	827.755	90	723.267	VLM	Goedgekeurd	Prov Ant	BoerenNatuur, RLKGN, RLRL, RLDV
Lokale gebiedsdeal droogte	Lokale gebiedsdeal droogte	1.167.992	80	864.000	Dept. Omgeving	Goedgekeurd	Prov Ant	Prov Ant
Kleine Nete-momentjes	Relance oproep Natuur	1.243.549	80	736.474	Toerisme Vlaanderen	Goedgekeurd	TPA	Prov Ant, RLKGN, lokale besturen, Natuurpunt
Bouwpercelen Grobbendonk	Verwervingsubsidie Strategisch Project	180.000	40	72.000	Dept. Omgeving	Aangevraagd	Grobbendonk	RLKGN
StreekGR Netevalleien	/	25.000	/	/	/	Goedgekeurd	TPA	RLKGN, Prov Ant, GR
Beekpark-Zuid	Levend water '23	1.298.411	50	649.206	VMM	Goedgekeurd	Nijlen	Prov Ant
Klimaatbestendige inrichting Bovennetes	Levend water '23	239.920	50		VMM	Goedgekeurd	Prov Ant	Sibelco, vzw De Blunt
Beekpark-Noord	Levend water '24	200.000	50	100.000	VMM	Aangevraagd	Nijlen	Prov Ant
PDPO Heuvelrug	PDPO	189.780	65	123.357	VLM	Goedgekeurd	RLKGN	Herentals, Kasterlee, Natuurpunt, TPA, BGKN, ...
Leader Geopark Heuvelrug	Leader	216.200	65	140.530	VLM	Goedgekeurd	RLKGN	KUL, TPA? Kasterlee, Lille, Herentals, ...
Film 'Ontdek de Kleine Nete'	/	9438	/	/	/	Goedgekeurd	RLKGN	Provincie Antwerpen
Grote Calle, vismigratiekneipunt, Kasterlee	Levend water '24	130.000	50	65.000	VMM	Aangevraagd	DIW	Prov Ant
Grote Calle, beekherstel en herstel ruimte voor	Levend water '24	415.000	50	207.500	VMM	Aangevraagd	DIW	Prov Ant
Grotenhoutbos, Lille	Levend water '24	325.000	50	162.500	VMM	Aangevraagd	DIW	Prov Ant

	Totaal bedrag (excl. BTW) [€]	Subsidiebedrag (excl. BTW) [€]
Goedgekeurd	17.107.084	13.720.425
In afwachting	1.250.000	607.000
Totaal	18.357.084	14.327.425

5. Conclusie

Er is binnen het partnerschap veel werk verzet, waardoor een groot deel van de vooropgestelde ambities is bereikt. Doch niet allemaal. Ook op de middellange en lange termijn liggen nog grote uitdagingen te wachten, mbt waterberging, klimaatbestendigheid en doordacht openruimte-gebruik. Het partnerschap zal dan ook in de toekomst zijn werk verder zetten. De gebiedswerking rond de Kleine Ne-vallei blijft bestaan. En de projectcoördinator blijft actief binnen de vallei van de Kleine Nete, als 'gebiedswerker Kleine Nete' binnen het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, en dit al zeker tot 31 december 2025. Hiervoor zijn afspraken gemaakt met de 13 lokale besturen en de provincie Antwerpen. Ook worden de eerste stappen al gezet richting de aanvraag van een derde Strategisch Project.

De lokale besturen worden opgeroepen om verder mee te werken aan een veerkrachtige, klimaatbestendige vallei van de Kleine Nete. Gekoppeld aan deze eindrapportage werd een lijst van beleidsaanbevelingen opgemaakt, verdeeld in een negental thema's. Dit document werd bezorgd aan de lokale besturen, in aanloop naar de lokale verkiezingen van oktober 2024. De aanbevelingen zijn letterlijk over te nemen in bestuursakkoorden voor de volgende legislatuur.

Het document met de beleidsaanbevelingen kan je hierna vinden.

5.1 Beleidsaanbevelingen

Strategisch Project “Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete”

Beleidsaanbevelingen

Samen werk maken van de noodzakelijke transitie naar een weerbare vallei van de Kleine Nete die ieders leefkwaliteit versterkt

Doelstellingen m.b.t. hydrologisch herstel, biodiversiteit en klimaatadaptatie voor het afstroomgebied van de Kleine Nete concreet vertaald in uw bestuursakkoord

Sinds 2012 werken we in een sterke coalitie op een constructieve en fijne wijze samen aan structureel valleierstel. Die opdracht is even noodzakelijk als uitdagend. Ze vraagt zeer veel, in het bijzonder van de lokale besturen en nog zoveel meer van de landbouwers, die er –vaak generatie op generatie– voedsel produceren. Een gezonde bodem, voldoende water van goede kwaliteit en ruimte voor teveel aan water, een rijke biodiversiteit komt finaal iedereen ten goede. Ook na 2024 willen we door op dat elan. De klimaatverstoring en de weersextremen die er het gevolg van zijn (langdurige droogte, periodes van intense regen en vaak hevige stormen) evenals de biodiversiteitscrisis dwingen ons ertoe om nog meer te doen. En samen te werken aan nieuwe evenwichten voor en in de vallei. Als de context fundamenteel wijzigt, luidt de lastige opdracht: aanpassen in het algemeen belang mét respect voor legitieme belangen van alle betrokkenen. We kunnen maar samen slagen als eenieder vanuit zijn/haar perspectief: landbouw, natuur, wonen, recreëren...in wederzijds respect en grote openheid meezoekt naar nieuwe evenwichten en meewerkt aan de realisatie ervan.

Voor een klimaat-robuuste en biodiverse vallei hebben we nood aan zo concreet mogelijke doelstellingen: de stippen aan de horizon moeten duidelijk zijn. Concrete, liefst gedeelde doelstellingen inspireren en motiveren alle betrokkenen op het terrein. Of we de doelstellingen finaal bereiken hangt immers vooral af van de noodzakelijke concrete acties en realisaties op het terrein.

Met deze tekst willen we u inspireren om mee na te denken over de uitdagingen én de acties. In de hoop en verwachting dat u ze integraal en in samenhang met alle andere beleidsdomeinen zal opnemen in het volgend bestuursakkoord voor uw gemeente of provincie. U weet het als geen ander: weinig is nog voorspelbaar. De omgevingscontext wijzigt immers voortdurend. Daar maximaal rekening mee houden, geeft meer kracht en energie dan ze louter te betreuren. Wat we nu beschouwen als dringend, dwingend en noodzakelijk zal in de toekomst mogelijk andermaal te weinig zijn wanneer de context verder wijzigt. Laten we daar eerlijk over zijn. In de hoop en de verwachting dat we zelfs dan de strategieën blijven vinden om samen steeds weer omzichtig, waarachtig en ten goede bij te sturen.

We vatten de doelstellingen en acties waarvoor vooral ook de lokale besturen en de provincie mee het verschil kunnen maken samen in volgende kernthema's. Door in te zetten op deze thema's werken de besturen mee aan het behalen van een groot deel van de 17 [Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen](#):

- 2. Geen honger
- 3. Goede gezondheid en welzijn
- 6. Schoon water en sanitair
- 8. Eerlijk werk en economische groei
- 11. Duurzame steden en gemeenschappen
- 12. Verantwoorde consumptie en productie
- 13. Klimaatactie
- 14. Leven in het water
- 15. Leven op het land
- 17. Partnerschap om doelstellingen te bereiken

1. Bufferen en infiltreren: Herstel de sponswerking van onze regio

Het [ontwerpend onderzoek 'De Droge Delta'](#) toont het goed gedocumenteerd en onderbouwd aan: Onze Kempense zandbodems kunnen regenwater relatief makkelijk de bodem laten indringen. Zo vult verse regen de grondwaterlagen aan en is er voldoende water beschikbaar om periodes van droogte te overbruggen. Desondanks laten we dit kostbare zoetwater nog steeds massaal wegstromen. Zo kiezen we er nog te vaak voor om gebieden te ontwateren om erop te kunnen bouwen of te boeren. Ook de verhardingsgraad neemt tegen beter weten in nog steeds verder toe, zowel in bebouwd als onbebouwd gebied. Lokale besturen kunnen deze logica helpen keren. Op basis van de watersysteemkaarten en de lokale hemelwater- en droogteplannen kunnen ze bepalen waar ingezet moet worden op opvang en infiltratie én het weren van drainage:

- *Start met de opmaak van of actualiseer het bestaande gemeentelijk hemelwater- en droogteplan. Neem hier concrete acties in op.*
- *Evalueer het beheer van alle waterlopen en grachten in eigen beheer. Pas zo nodig beheer aan om water beter vast te houden, meer te laten infiltreren en trager af te voeren (bv. grachten dempen of verondiepen; stuwen plaatsen; grachten compartimenteren en buffers creëren)*
- *Maak werk van een actief handhavingsbeleid gericht op illegale verharding, ophoging, ontwatering en grondwaterwinning*
- *Geef steeds het goede voorbeeld: onthard openbare domeinen en eigen gronden i.f.v. herstel van infiltratiegebieden en vergroening*
- *Streef naar een netto ontharding op openbare percelen. D.w.z. dat de totale oppervlakte van ontharding jaarlijks groter is dan de totale oppervlakte extra verharding*
- *Vermijd bijkomende verharding maximaal via een kritisch vergunningenbeleid en bij inrichting van het openbaar domein*
- *Werk aan een lokale infiltratiebonus voor burgers en bedrijven die regenwater op eigen terrein infiltreren. Wacht gewestelijk of federaal initiatief niet af.*

- *Werk mee aan het beleid en de initiatieven met het oog op het behoud en herstel van veen*
- *Zet via het instrument van de [Watertoets](#) sterk in op behoud van alle overstromingsgevoelige gebieden zowel in oppervlakte als in volume en zet in op handhaving bij overtredingen hieromtrent*
- *Neem de deskundige watertoets-adviezen van de waterbeheerders over in vergunningsaanvragen*
- *Herstel waar mogelijk het waterbergend vermogen van de valleien (denk aan afgravingen van voormalige ophogingen e.d.)*
- *Stimuleer, waar nodig, burgers om enkel kritische infrastructuur te beschermen tegen wateroverlast en kelders waterdicht te maken*

2. Van afvoeren naar vasthouden: vergroot de waterbuffercapaciteit van onze landbouwgebieden

Bijna de helft van de oppervlakte van het afstroomgebied van de Kleine Nete bestaat uit landbouwgebied. In het verleden werden grote oppervlaktes ontgonnen en drooggelegd om erop te kunnen boeren. Anderzijds worden de laatste jaren steeds meer percelen met bestemming landbouw zonevreedend ingevuld. Ondertussen is duidelijk geworden dat we beter ons bodemgebruik afstemmen op onze bodem, in plaats van omgekeerd. Dit kan door volgende ingrepen:

- *Vermijd ontwatering en drainage van infiltratiegebieden via een daadkrachtig en aangepast vergunningenbeleid en pas de nieuwe [gewestelijke hemelwaterverordening](#) rigoreus toe.*
- *Stimuleer de aanleg van infiltratiepoelen op landbouwpercelen in infiltratiegebieden. Zorg hierbij voor gerichte ondersteuning van landbouwers*
- *Beperk drainage van permanent natte landbouwgebieden en vrijwaar ze van bijkomende verharding, ophoging en bebouwing.*
- *Zet in op het wegwerken van overvloedige drainage. Inventariseer drainage (buizen, grachten, pompinstallaties, ...), onderzoek de noodzakelijkheid en werk waar mogelijk drainage weg. Stimuleer landbouwers om drainages om te vormen naar peilgestuurde drainages en om stuwen te plaatsen in de perceelsgrachten.*
- *Werk actief mee aan peilbesluiten in daartoe afgebakende gebieden*

3. Zet in op verduurzaming van de landbouw

Landbouwers hebben een zeer belangrijke sleutel in handen naar een duurzaam valleisysteem. Het landbouwgebied is cruciaal! Landbouwgebruik bepaalt zowel in zeer grote mate de waterkwaliteit en heeft een grote impact op de waterkwaliteit, de biodiversiteit, de bodemkwaliteit, ... Tegelijk is duurzame landbouw er steeds meer van afhankelijk. Dit biedt kansen op een waarachtige win-win. Synergie en gedeelde winst, die we enkel kunnen realiseren door samen te werken met de landbouwers zelf.

- *Werk mee aan optimale hefbomen zodat landbouwers meer brood zien in een keuze voor agro-ecologische landbouw. Agro-ecologische landbouw is gebaseerd op [13 principes](#), die zich situeren op vlak van het landbouwecosysteem en het voedselsysteem. Er wordt*

daarbij bijvoorbeeld ingezet op het verminderen van inputs, een gezonde bodem, maar ook op eerlijke handelsrelaties en verbinding met de consument.

- Schrijf je in voor de zoektocht naar innovatieve duurzame waardencreatie door de landbouw. De duurzame transitie moet ook economisch gezond of rendabel zijn en voor de landbouwers een eerlijk loon en verdedigbaar verdienmodel opleveren. Overweeg steun aan landbouwbedrijven voor het leveren van maatschappelijke diensten, koop producten van duurzame landbouwbedrijven en stimuleer dit ook bij burgers.
- Maak een lokale vertaalslag van de breed-gedragen Vlaamse voedselstrategie ([Go4Food: een Vlaamse voedselstrategie voor morgen | Landbouw en Zeevisserij \(vlaanderen.be\)](#)).
- Steun lokale landbouwbedrijven die via de korte keten lokale producten verkopen
- Werk mee aan het in goed in de markt zetten van duurzaam geteelde producten uit de vallei van de Kleine Nete en promoot ze maximaal lokaal.
- Ga de strijd aan tegen vertuining, verpaarding en ander oneigenlijk gebruik van het landbouwgebied met een aangepast vergunningenbeleid en consequente handhaving.
- Zet in op proactieve handhaving op het verlies van erfsappen: spoelwaters, melkresten, voederresten, silosappen, mest,...
- Moedig landbouwers aan om bij hun teeltkeuze de cascade voor gebruik van biomassa uit primaire productie te respecteren. In de eerste plaats moet ingezet worden op voedselproductie, in de tweede plaats voor het gebruik als grondstof en in de laatste plaats voor het gebruik als energiebron. Bij het gebruik van biomassa moet steeds rekening gehouden worden met de hele levenscyclus.
- Zet in het behoud en versterking van kleine landschapselementen zoals houtkanten, hagen, bomenrijen, ... owv hun ecologische meerwaarde, waterbufferende werking, beschaduwung van vee. Stimuleer de opmaak en uitvoering van een landschapsintegratieplan voor landbouwzetels.

4. Zet in op de groenblauwe dooradering van de bebouwde ruimte

Op vlak van ontharding en vergroening valt veel winst te halen in de bebouwde ruimte. Ingrepen hebben niet enkel invloed op vlak van waterinfiltratie, maar ook op biodiversiteit, leefbaarheid, gezondheid, bewustwording, ...

- Zet actief in op het openmaken van waterlopen binnen de bebouwde ruimte
- Doe plantacties van hagen, bomenrijen en solitaire bomen met streekeigen beplanting. [De 3-30-300 regel](#) is hierbij een goede leidraad
- Voorzie genoeg ruimte om voldoende groeivolume te geven aan bomen, met ruimte voor hemelwaterinfiltratie. Dit zowel voor nog aan te planten bomen als aanplantingen uit het verleden.
- Werk mee aan de ontharding en vergroening van speelpleinen, scholen, dorpspleinen, markten, ...
- Open ruimte met een harde bestemming in de kernen dreigen op korte tijd te verdwijnen. Zet planinstrumenten in om groene oases te beschermen, of zelfs te creëren. De [kansenkavelmethodiek](#), ontwikkeld binnen de Antwerpse Regionale Landschappen, kan hierbij helpen.
- Zet in op heractivering van historische plaggenbodems nabij bebouwde kernen voor lokale voedselproductie.
- Sensibiliseer een verduurzaming van private tuinen

5. Verbeter de waterkwaliteit van ons grondwater en oppervlaktewater

In maart '23 gingen we op stap langs de Kleine Nete met Li An Phoa, bezieler van het project 'Drinkbare rivieren'. Verschillende Kleine Nete-burgemeesters ondertekenden toen het charter 'Drinkbare Kleine Nete', en gaven aan stappen te willen zetten richting een drinkbare Kleine Nete. Verschillende acties kunnen hierbij helpen:

- *Pak, waar nog niet is gebeurd, het rioleringsstelsel aan. Zorg overal voor de scheiding van afvalwater en hemelwater en onderzoek of, daar waar mogelijk, het RWA systeem kan vervangen worden door louter infiltratie*
- *Streef naar een zuiveringsgraad van 100%, bouw zodoende het rioleringsstelsel verder uit of voorzie in de aanleg van IBA's (cfr. Zoneringsplannen en GUP). Focus daarbij op de sanering van (gemeentelijke) overstorten*
- *Voer een actief handhavingsbeleid met betrekking tot puntlozingen in waterlopen en beken (met focus op erfsappen, verkeerde (huis)aansluitingen, afstroom van verontreinigd hemelwater)*
- *Zet in op waterkwaliteitsmonitoring, in aanvulling op bestaande meetnetten.*
- *Handhaaf de opgelegde normen uit OMV en stem de nog op te leggen emissienormen af op de immissiedoelstellingen uit de KRW*
- *Vergroot het bewustzijn m.b.t. het belang van een goede waterkwaliteit bij je burgers. Dit kan door demodagen, informatiemomenten, citizen science (meetcampagnes), ...*

6. Versterk de biodiversiteit in de vallei

Een gezonde, biodiverse vallei levert ecosysteemdiensten die ook voor de landbouwers en voor eenieders gezondheid cruciaal zijn. Een biodiverse, robuuste natuur heeft veel te bieden: voldoende water van goede kwaliteit, gezonde lucht, voldoende wilde bestuivers, een gezonde bodem als basis voor een landbouw waar boeren goed verdienen via een landbouw die winst oplevert door te regenereren en niet door uit te putten.

- *Zet actief in op verhoging van biodiversiteit op verpachte landbouwpercelen in openbaar eigendom (aanplant houtkanten, aanleg bufferstroken met gras-kruidentengsel, ...). Maak afspraken met de gebruikers over de gewenste bedrijfsvoering en ondersteun hen daarin.*
- *Werk aan de ecologische inrichting van bedrijventerreinen, openbare ruimtes, scholencampussen, ... door aanplantingen, nestkasten, insectenhôtels, ...*
- *Beheer parken, bedrijventerreinen, openbare ruimtes, bermen, ... op een ecologische manier. Werk een ecologisch, gefaseerd maaibeheer uit. Betrek partners, zoals de regionale Landschappen, om je bomenbeheer te optimaliseren.*

7. Ga voor leefbare bossen als essentieel onderdeel van onze open ruimte

Onze bossen zijn sterk versnipperd. Dat maakt hen kwetsbaar voor verstoringen als klimaatverandering, verdroging of vermessing. Het aanwezige bosareaal bestaat bovendien vaak uit monotoon productiehout met weinig ecologische waarde en een beperkt waterinfiltratievermogen. Voldoende grote, robuuste en biodiverse bossen kunnen een enorm aantal ecosysteemdiensten

leveren: CO₂-captatie, fijnstof-afvang, waterbuffering en -infiltratie, verkoeling, houtproductie, recreatie, Vlaanderen formuleerde de ambitie om het bestaande bosareaal uit te breiden met 10.000ha tegen 2030, zoals beschreven in het [Natuurrapport van INBO uit 2020](#). Deze doelstelling zal enkel behaald worden als alle partners hun deuk in het zakje doen. Kwantitatieve bosuitbreiding mag echter geen doel op zich zijn. Vanuit ecologisch en klimaatadaptief standpunt moet de focus liggen op behoud en versterking van bestaande boskernen, evenals bosomvorming en exotenbestrijding.

- *Zet maximaal in op behoud en versterking van bestaande bossen. Zet in op het ecologisch netwerk tussen bestaande bossen*
- *Werk actief mee aan doelstelling 10.000ha nieuw bos tegen 2030*
- *Zet het bestaande instrumentarium in om bebossing op openbare percelen te realiseren, Houd hierbij rekening met andere doelen zoals natuurdoelen, erfgoed, waterberging, landbouw, ...*
- *Initieer acties om percelen met planologische bestemming 'bos' met zonevreemd gebruik te bebossen*
- *Ga in gesprek met de bosgroepen en andere partners om, samen met hen, de boskansennota's om te zetten in concrete acties op het terrein*
- *Ga voor een planmatige aanpak met betrekking tot bosuitbreiding. Creëer een ruimtelijke visie rond bebossing en voer deze uit*
- *Streef naar een boscompensatie in natura binnen de eigen gemeente*
- *Werk samen met partners (ANB, Natuurpunt, bosgroepen, ...) aan de omvorming van monotone bosbestanden naar biodiverse bossen en het verwijderen van exoten in bestaande bossen*
- *Werk aan de toegankelijkheid en bosbeleving, rekening houdend met de ecologische draagkracht*

8. Werk mee aan de uitbouw van een duurzaam toeristisch/recreatief verhaal

De vallei van de Kleine Nete biedt tal van recreatieve mogelijkheden voor de bewoners van de streek en hebben bovendien de potentie om zich te ontwikkelen tot een toeristisch-recreatieve aantrekkingspool van bovenlokaal belang. De vallei verbindt belangrijke bos- en natuurcomplexen zoals de Kempense Heuvelrug, Graafweide-Schupleer en de Kesselse Heide en historische stadskernen zoals Herentals en Lier. De vallei wordt ook benoemd als hefboomplek in het strategisch plan voor toerisme van de Kempen.

Door hier vanuit het partnerschap op in te zetten met oog voor zowel de plek zelf als de bewoners en potentiële bezoekers wordt de draagkracht van de vallei niet overschreden. Bovendien kunnen lokale ondernemers hier de vruchten van plukken.

- *Speel de vallei van de Kleine Nete uit als een herkenbaar toeristisch product van bovenlokaal belang, met aandacht voor de draagkracht en eigenheid van de vallei*
- *Houd bij de uitbouw van toeristisch-recreatieve voorzieningen rekening met de noden van de lokale bevolking Het [onthaalplan Kleine Nete](#) schetst met haar streekplan en streekverhaal een toeristisch-recreatief toekomstbeeld. Houd met de implementatie van toeristische infrastructuur steeds rekening met de draagkracht van het gebied, de klimatologische omstandigheden en de landschapsvisie van de vallei.*
- *Gebruik het 'kwaliteitskader Kleine Nete' als leidraad voor uitbouw van toeristische infrastructuur*

- *Ga bij implementatie van toeristische infrastructuur steeds uit van het ‘Sandford’-principe, Hierbij worden natuurbescherming en –beleving verzoend, waarbij bij conflict tussen beide de eerste steeds voorrang krijgt.*
- *Stem de organisatie van activiteiten en toeristische evenementen af op de locatie, het tijdstip en het omliggende landschap en niet omgekeerd. Streef naar meerwaarde voor de plek, de plekhouders, de bewoners en de ondernemers, om zo van de vallei van de Kleine Nete een florierende bestemming te maken.*
- *Promoot lokale ondernemers en lokale, seizoensgebonden producten*

9. Verduurzaam de samenwerking rond de Kleine Nete

Reeds sinds 2012 wordt er gewerkt aan een klimaat-robuust en veerkrachtig valleisysteem van de Kleine Nete. Deze samenwerking leidde tot gebiedsgerichte en diverse lokale initiatieven, waarvan vele in de context van twee strategische projecten. Deze samenwerking leverde veel extra investeringsmiddelen op voor de vallei van de Kleine Nete. De vallei van de Kleine Nete schopte het tot vlaggenschip-project binnen de Blue deal. De Blue deal en andere projecten leverden extra middelen op voor de vallei, zoals de lokale gebiedsdeal droogte, hefboomprojecten natte natuur, Water-Land-Schap 1.0, Water-Land-Schap 2.0, PSN-dossiers, subsidie Toerisme Vlaanderen, aankoopsubsidies bebossing, ...

Na afloop van deze Strategisch Projecten gaat de gebiedswerker Kleine Nete verder aan de slag voor de periode mei 2024 tot december 2025. Hij wordt gefinancierd door de Provincie Antwerpen en de 13 betrokken lokale besturen. Om de vooropgestelde doelen te behalen is het absoluut noodzakelijk om deze samenwerking te verduurzamen.

- *Werk mee aan een verduurzaming van de samenwerking in de vallei van de Kleine Nete door financiële bereidheid te tonen voor aanstelling van de gebiedswerker Kleine Nete voor de volgende legislatuur*
- *Ondersteun de integrale aanpak van projecten en subsidiedossiers, over gemeentegrenzen heen*
- *Strijd mee voor de oprichting van een gebiedsfonds Kleine Nete, om minder afhankelijk te zijn van, vaak éénmalige en administratief complexe, subsidie-oproepen*

6. Bijlagen – overzicht projecten en subsidiedossiers

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 1

Verwervingssubsidiedossiers

1. situering

Via het Strategisch Project kon ingezet worden op [verwervingssubsidie](#), toegekend door het Departement Omgeving. Deze subsidie is bedoeld voor de verwerving van gronden, constructies of gebouwen waarvan het gebruik noodzakelijk is voor de realisatie van het Strategisch Project, en waarbij de verwerving gebeurt met oog op verwezenlijking van een RUP of plan van aanleg.

Het subsidiebedrag bedraagt maximum 40% van de verwervingskosten, van maximaal €500.000.

2. Verwervingssubsidie site Le Paige – Koetshuis

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** Verwervingssubsidie Strategisch Project
- **Subsidieverlener:** Dept. Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €1 007 750
 - **Max subsidiepercentage:** 40%
 - **Subsidiebedrag:** €250 000
- **Trekker:** Herentals
- **Partners:** RLKGN
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / Afgekeurd
- **Doorlooptijd project:** /
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Aankoop kerk en parochiezaal Herentals (verwervingssubsidie)'*

Beschrijving

Net naast de Kleine Nete in het centrum van Herentals stond een oude noodkerk, met naastgelegen parochiezaal. Aan de andere kant van de kerk is een parking aanwezig. Zowel kerk als parochiecentrum als (deel van de) parking waren eigendom van de kerkfabriek. Deze toonde zich bereid om te verkopen, mits voorwaarde dat er een nieuwe kerk wordt gebouwd in de nabije omgeving.

In kader van de groenblauwe dooradering van het binnenstedelijk gebied was de aankoop van deze kerk en aanpalende eenheden cruciaal. In 2022 werd een verwervingssubsidiedossier aangevraagd en goedgekeurd voor aankoop van deze gebouwen en percelen. De kerk en de parochiezaal zijn afgebroken in de winter van 2023-2024. De parochiezaal is volledig afgebroken en de site is onthard. De afbraak is mogelijk gemaakt binnen de [lokale gebiedsdeal droogte](#). De kerk is afgebroken tot op 1m boven het maaiveld en zal dienst doen als onthaalpoort richting de vallei van de Kleine Nete en de Kempense Heuvelrug. Bedoeling is dat de vloer in de kerk (deels) wordt opgebroken, zodat ook hier sprake is van een netto ontharding.

Figuur 47 - Aangekochte (en intussen afgebroken) kerk en parochiezaal, Herentals

Persartikelen

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20220321_94090367

3. Verwervingssubsidie Netestraat, Grobbendonk

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** Verwervingssubsidie Strategisch Project
- **Subsidieverlener:** Dept. Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €180 000
 - **Max subsidiepercentage:** 40%
 - **Subsidiebedrag:** €72 000
- **Trekker:** Grobbendonk
- **Partners:** RLKGN
- **Status:** Goedgekeurd / Aangevraagd / Afgekeurd
- **Doorlooptijd project:** /
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), projecten vallei- en rivierherstel -> 'Aankoop perceel Netestraat Grobbendonk (verwervingssubsidie)'

Beschrijving

Het betreft een perceel, gelegen in de dorpskern van Grobbendonk. Het betreft een onbebouwd perceel in particulier bezit, gelegen aan de oostkant van de Netestraat en net ten zuiden van de Kleine Nete. Het is het laatste perceel van een gesloten lintbebouwing.

Het perceel zal, na aankoop, fungeren als een groenblauwe stapsteen tussen de omliggende groengebieden in de vallei van de Kleine Nete (Graafweide-Schupleer, Troon) en de publieke ruimten in het centrum van Grobbendonk. Omwille van zijn strategische ligging kan het perceel optimaal gebruikt worden om de Kleine Nete meer zichtbaarheid te geven in het straatbeeld.

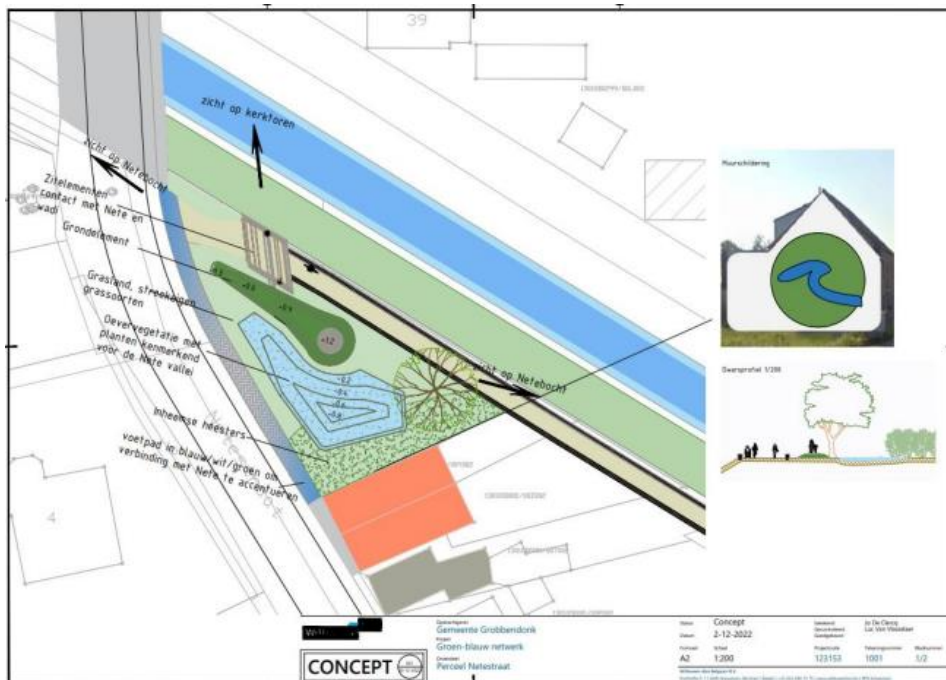
Het perceel krijgt na aankoop een publieke functie met ruimte voor groen, water en beperkte recreatie.

Figuur 48 - Aanduiding perceel op het kadasterplan

Figuur 49 - Huidige situatie van het perceel

Figuur 50 - Schets voorontwerp inrichting perceel

4. Eindbalans

Bij start van het Strategisch Project kon maximaal €500.000 verwervingssubsidie aangevraagd worden. Hiermee kon max 40% van een aankoop ondersteund worden. De aankoper zelf staat in voor de 60% restfinanciering.

Met het goedgekeurde dossier van Le Paige (€250.000 subsidie) en het aangevraagde dossier van Grobbendonk (€72.000 subsidie) is in totaal €322.000 verwervingssubsidie aangevraagd.

Dat betekent dat €178.000 verwervingssubsidie mislopen is. Het bleek voor de partners en lokale besturen een moeilijke opgave om concrete, haalbare dossiers voor te stellen. Dit is een aandachtspunt voor de toekomst.

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 2

Hefboomprojecten Natte Natuur

1. Situering

In 2020 lanceerde het Departement Omgeving een [subsidieoproep voor hefboomprojecten natte natuur](#). De oproep ondersteunde lokale overheden bij concrete lokale hefboomprojecten op het terrein, met oog op realisatie van natte natuur.

Vanuit de vallei van de Kleine Nete werden 3 dossiers ingediend en goedgekeurd. Realisatie ervan vond plaats in de doorlooptijd van het tweede Strategisch Project.

Opmerking: gezien indiening en toekenning van de middelen reeds plaatsvond tijdens het eerste Strategisch Project 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete', zijn deze middelen niet opgenomen in de financiële overzichtstabel.

2. Kroonwerk Herentals

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Hefboomprojecten natte natuur](#)
- **Subsidieverlener:** Dept. Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €495 000
 - **Max subsidiepercentage:** 75%
 - **Subsidiebedrag:** €250 000
- **Trekker:** Herentals
- **Partners:** RLKGN, VMM, kerkfabriek
- **Status:** Goedgekeurd ~~/Aangevraagd/ Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2021 – maart 2024
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Kroonwerk Herentals (HNN)'*

Beschrijving

Herentals is een oude vestingstad. Het project zet in op het opnieuw inschakelen van oude vestinggrachten in het waternetwerk. Dit deel van de vesten valt samen met de doortocht van de Kleine Nete door het stedelijk gebied Herentals waar de vallei op z'n smalst is. Het versterken van de connectiviteit van de natuurlijke structuur door het ontwikkelen van de Kleine Nete als een stevige groenblauwe ader door deze sterk bebouwde ruimte is een prioritaire opgave binnen het bovenlokale gebiedsontwikkelingsproces voor de vallei van de Kleine Nete.

Het project bundelt meerdere opgaves in één geïntegreerd project waarbij netto ca. 1 ha nieuwe natte natuur ontwikkeld wordt: het versterken van de ecologische connectiviteit, het creëren van nieuwe natte natuur, het opnieuw watervoerend en -bergend maken van oude meanders, het herstel van waardevolle erfgoedelementen en het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit van de publieke ruimte.

Dit project kadert in een groter geheel, de groenblauwe dooradering van het binnenstedelijk gebied van Herentals. Ook via Lokale Gebiedsdeal Droogte en verwervingssubsidie zijn middelen gevonden voor deze site.

Figuur 51 - Vestingsgracht thv Le Paige

Figuur 52 - Aanduiding vestingsgrachten thv Koetshuis en Le Paige

Pers

<https://www.rtv.be/cultuur/kroonwerk-van-herentalse-stadsvest-ere-hersteld>

<https://www.herentals.be/nieuws/kroonwerk-herentals-ontvangt-250000-euro-projectsubsidies>

3. Herstel rietland, De Zegge – Geel

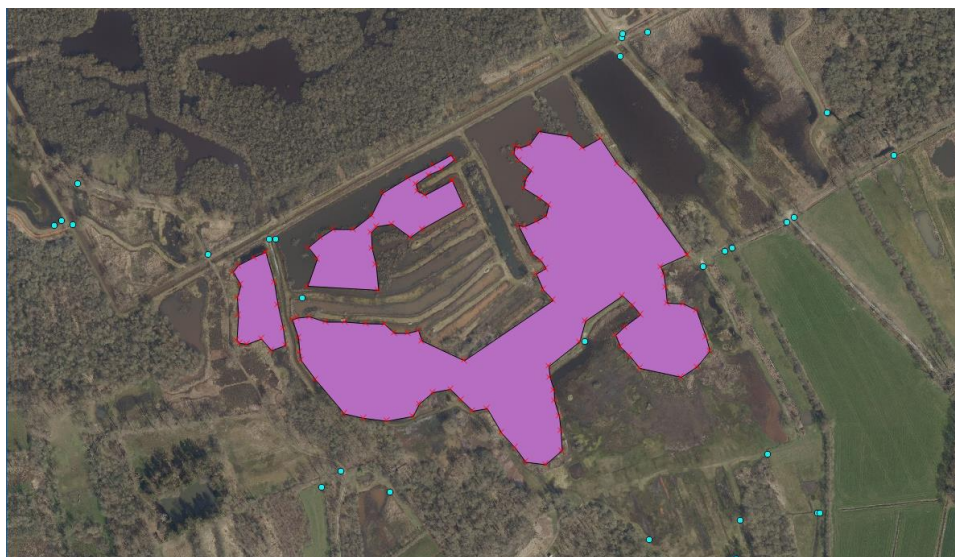
Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Hefboomprojecten natte natuur](#)
- **Subsidieverlener:** Dept. Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €95 000
 - **Max subsidiepercentage:** 75%
 - **Subsidiebedrag:** €71 250
- **Trekker:** Geel
- **Partners:** KMDA, RLKGN
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2021 – maart 2024
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Herstel rietlandvegetatie in de Zegge (HNN)'*

Beschrijving

Het project zet in het op ontwikkeling van ca. 10 ha natte natuur in een gebied dat zeer sterk te lijden heeft onder verdroging. Het herstel en de ontwikkeling van deze natte moerasveennatuur in De Zegge is een belangrijk Natura 2000-doel. Het behoud, herstel en de ontwikkeling van het veengebied De Zegge en de aanpak van de verdrogingsproblematiek is één van de meest urgente en complexe opgaves binnen het bovenlokale gebiedsontwikkelingsproces Kleine Nete. Het project koppelt de ontwikkeling van natte natuur aan de het realiseren van klimaatbeleidsdoelen, gezien dat door verdroging van de veenpakketten massale hoeveelheden CO2 vrij te komen uit de bodem. Dit project zal op korte termijn bijdragen tot het significant herstel van de natte natuur in het Natura 2000-gebied.

Verder werd een nieuw vlonderpad aangelegd om bezoekers tijdens gegidste wandelingen dwars door een broekbos tot bij de projectzone te brengen.

Figuur 53 - Overzichtskaat met aanduiding van de inrichtingswerken

Figuur 54 - Uitvoering werkzaamheden (2022)

Figuur 55 - projectlocatie na uitvoering werkzaamheden (2023)

Figuur 56- projectlocatie na uitvoering werkzaamheden (2024)

Figuur 57 - Vlonderpad door Elzenbroekbos

Pers

https://www.gva.be/cnt/dmf20210111_96119493

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/09/18/oudste-natuurreservaat-van-ons-land-de-zegge-in-geel-bestaat-70/>

https://www.gva.be/cnt/dmf20220918_95760009

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20220918_95760009

4. Realiseren van natte natuur tussen Netekanaal en Kleine Nete, Ranst

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Hefboomprojecten natte natuur](#)
- **Subsidieverlener:** Dept. Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €160 000
 - **Max subsidiepercentage:** 75%
 - **Subsidiebedrag:** €120 000
- **Trekker:** Ranst
- **Partners:** VMM, DVW, Natuurpunt
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2021 – maart 2024
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Realiseren van Natte Natuur tussen Netekanaal en Kleine Nete (HNN)'*

Beschrijving

Het projectvoorstel zet in op de aankoop van vier percelen (0,8 ha) tussen de Kleine Nete en de Bollaak. Het gaat om percelen die deel uitmaken van het natuurlijk valleisysteem maar ingericht werden met vijvers en weekendverblijven. Binnen het bovenlokale gebiedsontwikkelingsproces voor de vallei van de Kleine Nete wordt voor dit gebied gestreefd naar het herstel van het natuurlijk valleisysteem (ligging in Natura 2000 en Vlaams Ecologisch Netwerk). De betrokken percelen die thans via het toepassen van een recht van voorkoop verworven kunnen worden, blijken een cruciale schakel te zijn om deze doelstelling te kunnen realiseren. Het project koppelt de ontwikkeling van natte natuur aan het realiseren van bijkomende waterbergingsmogelijkheden, ecologisch beekherstel en het herstel van het door sterk weekendverblijven verstoorte cultuurhistorisch waardevol valleilandschap.

Opmerking: dit kadert binnen het focusgebied 'Molenbeek-Bollaak'.

Pers

<https://www.hln.be/ranst/molenbeek-bollaak-krijgt-na-bijna-honderd-jaar-weer-kronkelend-profiel~a8a0bc37/>

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20240205_94397623

<https://www.aquarama.be/nl/nieuws/item/1101/beekherstel-molenbeek-bollaak-in-ranst-zorgt-voor-extra-natte-natuur>

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 3

Vlaggenschipproject Kleine Nete

1. Situering

De vallei van de Kleine Nete is door Departement Omgeving aangeduid als één van de 4 [Vlaamse vlaggenschipprojecten](#) voor natuurgebaseerde oplossingen binnen de Blue Deal. Binnen dit Vlaggenschipproject wordt op verschillende locaties in de vallei van de Kleine Nete ingezet op valleiherstel via maatregelen die de infiltratie bevorderen, water opnieuw ruimte geven en natte natuurkernen herstellen. Om de ambitie van dit Vlaggenschipproject te kunnen realiseren zetten Departement Omgeving, VMM, ANB en VLM samen met verschillende andere partners hun schouders onder dit project.

Dit zorgt voor een extra impuls van 7,558M EUR (waarvan 75% subsidie) voor realisaties met bovenlokaal belang via de VLM, VMM en ANB (die instaan voor de 25% cofinanciering). De middelen zijn vastgelegd in 2021 en 2022 en dienen uitgegeven te worden in de periode 2022-2024. Binnen de vallei van de Kleine Nete zijn deze middelen verspreid over enkele deelprojecten:

- Project 'De Grote Opkuis' (5,59M EUR – VMM)
- Project 'Bruggenbeemd – Kleine Nete door Herentals' (1.005M euro – ANB)
- Project 'Versnelling grondverwervingen' (0.963M euro – VLM)

2. De Grote Opkuis

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Vlaggenschipprojecten Natuurgebaseerde oplossingen](#)
- **Subsidieverlener:** Dept. Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** 5,59M EUR
 - **Max subsidiepercentage:** 75%
 - **Subsidiebedrag:** 4,19M EUR
- **Trekker:** VMM
- **Partners:** Provincie Antwerpen, Geel, Kasterlee, Nijlen, Olen, Lille, Natuurpunt
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** 2023 - 2024
- **Locatie:** *Zie [overzichtskaart](#), projecten vallei- en rivierherstel -> Diverse locaties, aangeduid als '... (DGO)'*

Beschrijving

Binnen dit deelproject wordt in het afstroomgebied van de Kleine Nete gecoördineerd ingezet op de sloop of afbraak van bebouwde, verharde of opgehoogde sites. Het doel is, naast het realiseren van effectieve ontharding, om ruimte voor water en natte natuur te creëren in de vallei van de Kleine Nete.

Vanuit de Kleine Nete-coalitie werd in september 2021 een workshop georganiseerd, waarbij projectideeën werden verzameld bij lokale besturen, middenveldorganisaties, Vlaamse instanties, Provinciale instanties en betrokken regionale landschappen. Cases konden worden ingediend tot het einde van 2021. Deze werden door het projectteam (bestaande uit afgevaardigden van VMM,

Provincie Antwerpen, Departement omgeving en de projectcoördinator van het Strategisch Project) beoordeeld. Uiteindelijk werden 107 van de 165 ingediende projectvoorstellen geselecteerd, met dossiers van vijf Lokale Besturen (Geel, Kasterlee, Olen, Nijlen en Provincie Antwerpen) en één middenveldorganisatie (Natuurpunt). Zo kon op grotere schaal worden ingezet op ontharding en valleierstel, via één centrale aanbestedingsopdracht. Door het schaalvoordeel kunnen op deze manier enerzijds de kostprijs gedrukt worden, en anderzijds een hogere efficiëntie gehaald worden. Bovendien kan deze vorm van samenwerken inspirerend werken voor lokale besturen en organisaties naar de toekomst toe.

Deze aanbestedingsopdracht werd opgesplitst in 2 percelen:

- Perceel 1: projecten ism lokale besturen – 1.8M EUR
- Perceel 2: projecten ism Natuurpunt – 1.3M EUR + 0.234M EUR (opmaak OVA + archeologienota's) = 1.534M EUR

De overige beschikbare middelen binnen De Grote Opkuis werden ingezet voor

- Herstel en inrichting gebied Molenbeek/Bollaak 2.19M EUR
- Opkuis asbeststort Viersels Gebroekt (site Vanderschraelen): 0.1M EUR

Perceel 1: de projecten ism lokale besturen (gemeenten Kasterlee, Geel, Olen en Nijlen en de provincie Antwerpen) – 1.8M EUR

In Perceel 1 zijn alle onthardingswerkzaamheden opgenomen die worden uitgevoerd ism lokale besturen. Het betreft vooral ontharden van wegen en parkings en downizen van overgedimensioneerde kruispunten. Uitvoering van de werken is gestart in 2023. Enkele zijn reeds afgerond, andere zijn momenteel lopende. Voor meer details, zie

<https://www.vmm.be/water/projecten/de-grote-opkuis/>

Heesakkers, Kasterlee – wegnemen overbodige wegverharding

Kievermont, Geel – sloop militaire loodsen

Beemdenhoeve, Geel – afbraak hoeve

Rondom 2 scholen in Nijlen – wegnemen klinkerverhardingen

Olen, slopen allerhande constructies

Figuur 58 - Beelden onthardingswerkzaamheden ikv 'De Grote Opkuis'

Perceel 2: de projecten ism Natuurpunt (1.534M EUR)

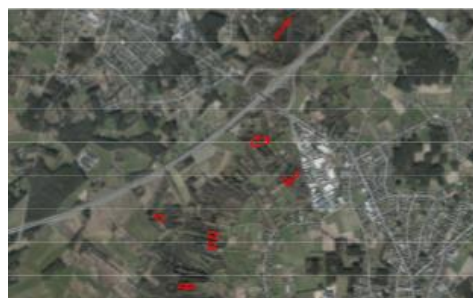
In perceel 2 zijn alle deelprojecten opgenomen die worden uitgevoerd ism Natuurpunt. Het betreft hier voornamelijk de afbraak en sloop van opgekochte weekendverblijven.

Uitvoering van deze werken zijn voorzien voor zomer 2024. Het betreft locaties in de Caliebeekvallei (Kasterlee), Visbeekvallei (Lille), rond Lovenhoek (Vorselaar/Zandhoven).

Meer info is hier te vinden: <https://www.vmm.be/water/projecten/de-grote-opkuis/>

Caliebeekvallei Kasterlee

Visbeekvallei, Lille

Lovenhoek, Vorselaar/Zandhoven

Figuur 59 - Locaties De Grote Opkuis, perceel 2

Herstel en inrichting gebied Molenbeek/Bollaak

Aan de Molenbeek-Bollaak zijn, ism VMM en Natuurpunt, verschillende verhardingen en constructies afgebroken en gesloopt. Verschillende vijvers werden gedempt en ophogingen werden afgegraven in functie van broekbosherstel. De Molenbeek-Bollaak werd hermeanderd over een lengte van 1,5km. [Zie ook focusgebied Bollaak.](#)

Figuur 60 - Hermeandering Molenbeek-Bollaak

Cofinanciering opkuis asbeststort Viersels gebroekt (site Vanderschraelen)

Ter hoogte van het Viersels gebroekt werd een oud asbeststort opgekuist en ingericht als waterbergingsgebied. [Zie ook focusgebied Bollaak.](#)

Figuur 61 - Afgraving site Vanderschraelen in het Viersels gebroekt

3. Project Bruggenbeemd

- **Subsidiekanaal:** [Vlaggenschipprojecten Natuurgebaseerde oplossingen](#)
- **Subsidieverlener:** Dept. Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** 1.005M EUR
- **Trekker:** ANB
- **Partners:** VMM, stad Herentals
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Locatie:** Zie [overzichtskaat](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Project Bruggenbeemd'*

Aankoop van gronden in signaal gebied Olympiadelaan (Herentals) door ANB in functie van rivier- en valleiherstel/hermeandering (door VMM) en realisatie van randstedelijke natuurkern. Totale oppervlakte: 5,6ha

(In een tweede fase wordt nog 2,25ha verworven. Zone voetbalveld. Timing: uiterlijk 31 december 2031)

4. Project versnelling grondverwervingen

Totale projectkost: 0.963M EUR

- **Subsidiekanaal:** [Vlaggenschipprojecten Natuurgebaseerde oplossingen](#)
- **Subsidieverlener:** Dept. Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** 0.963M EUR
- **Trekker:** VLM
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~

Grondverwervingen door VLM in functie van realisatie natte natuur / ruilgronden voor projecten rivierherstel / Natura 2000 (faciliteren grondenbank via inzet instrumenten wijkersstimulus + eigenaarstoeslag)

Lokale Gebiedsdeal Droogte

1. Situering

Met de [Lokale Gebiedsdeals Droogte](#) kregen Vlaamse ruimtelijke processen gebundelde investeringsmiddelen om gebieden meer klimaat-robust te maken. De focus ligt hierbij op projecten met meerwaardes voor de effectieve aanpak van de droogteproblematiek. Ook projecten die ruimtelijke verwevenheid tussen water, natuur, productieve ruimte of bebouwing realiseren, of natuur gebaseerde oplossingen voor een sterker watersysteem in de bebouwde ruimte, staan hoog op de agenda.

2. Lokale Gebiedsdeal Droogte 1.0

Beschrijving

Een eerste oproep werd gelanceerd in 2022. Vanuit de Kleine Nete-coalitie werd een dossier ingediend, en werd goedgekeurd in december 2022. Via de Lokale Gebiedsdeal Droogte wordt ingezet op lokale projecten met de focus op ontharding, hemelwaterinfiltratie en verbetering van de rivierstructuur. Daarnaast dragen de projecten bij aan landschapsherstel en beleefbaarheid van de Kleine Nete en de vallei. Het dossier bestaat uit drie deelprojecten. Deze worden momenteel uitgewerkt.

Deelproject 'De Plas van Bever Bas', Grobbendonk (Projectkost: 425 000 EUR; subsidiebedrag 340.000 EUR – Aanvrager Grobbendonk)

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Lokale Gebiedsdeal Droogte 1.0](#)
- **Subsidieverlener:** Departement Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €425.000
 - **Max subsidiepercentage:** 90%
 - **Subsidiebedrag:** €340.000
- **Trekker:** Grobbendonk
- **Partners:** Provincie Antwerpen
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd / Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** 2023 - 2026
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Plas van Bever Bas (LGD)'*

Met deze middelen wordt het parkgebied aan OC de Volle Vaart heringericht. Overbodige verharding wordt weggenomen, en de zone wordt heraangelegd als infiltratie- en waterbeleefspeeltuin met wadi's en moeraszone. De pastorievijver wordt hersteld en het RWA van de omliggende gebouwen zal worden afgeleid naar deze zone om te infiltreren in de bodem. Deze zone is tevens 1 van de projectlocaties van het dossier '[Kleine Nete-momentjes](#)' (zie ook [Klimaatprogramma 4](#))

Figuur 62 - Voorontwerp omgeving OC De Volle vaart

Site Le Paige – Koetshuis, Herentals (Projectkost: 416 000 EUR; subsidiebedrag 340.000 EUR
- Aanvrager Herentals)

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Lokale Gebiedsdeal Droogte 1.0](#)
- **Subsidieverlener:** Departement Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €416.000
 - **Max subsidiepercentage:** 90%
 - **Subsidiebedrag:** €340.000
- **Trekker:** Herentals
- **Partners:** Provincie Antwerpen
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd / Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** 2023 - 2026
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), projecten vallei- en rivierherstel -> 'Ontharding Le Paige (LGD)'

Via deze middelen wordt de inrichting van deze site gefinancierd: de huidige noodkerk en parochiezaal worden afgebroken en de site wordt onthard. De kleine Nete krijgt terug ruimte in het stadsbeeld en er zal ruimte zijn voor waterinfiltratie en –beleving. De aanwezige vestingsgrachten zullen opnieuw watervoerend gemaakt worden (het watervoerend maken van de vestingsgrachten is niet opgenomen in dit dossier). Voor diezelfde site zijn reeds een aantal andere subsidies verleend:

- Blue Deal oproep Natte Natuur – project Kroonwerk (250.000 euro – Departement omgeving: studiewerk watervoerend maken van de vestingsgrachten (zie KP1, Hefboomprojecten Natte Natuur)
- Verwervingssubsidie strategisch Project(250.000 euro – Departement Omgeving): aankopen kerk, parochiezaal en deel van de parking (zie verwervingssubsidie)
- Dossier “Kleine Nete-momentjes” (Toerisme Vlaanderen) recreatieve inrichting van de site (zie KP4, Kleine Nete-momentjes)

Figuur 63 - Noodkerk voor en na afbraak

Hoeve Roerdompstraat 13, Geel (Projectkost: 238 081 EUR; subsidiebedrag 190 465 EUR –
Aanvrager Provincie Antwerpen

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Lokale Gebiedsdeal Droogte 1.0](#)
- **Subsidieverlener:** Departement Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €238.081
 - **Max subsidiepercentage:** 90%
 - **Subsidiebedrag:** €190.465
- **Trekker:** Provincie Antwerpen
- **Partners:** /
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** 2023 - 2026
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Afbraak hoeve (LGD)'*

De subsidie ondersteunt de sloop van de gebouwen en verharding en afgraven van de ophoging onder de hoeve. Verder wordt zo ruimte gecreëerd voor aanleg van een oeverzone aan het

Vijzelloopje en een waterbufferingszone. Deze inrichtingswerken gebeuren door de Dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Antwerpen.

Figuur 64 - Hoeve Roerdompstraat 13, Geel

3. Lokale Gebiedsdeal Droogte 2.0 – Kempense infiltratiespots

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Lokale Gebiedsdeal Droogte 2.0](#)
- **Subsidieverlener:** Departement Omgeving
- **Trekker:** Provincie Antwerpen
- **Partners:** Geel, Dessel
- **Status:** Goedgekeurd / Aangevraagd / Afgekeurd

Beschrijving

In het ontwerp onderzoek ‘Droge Delta’ (Vlaamse overheid, 2023) was de vallei van de Kleine Nete één van de drie case studies. Het onderzoek identificeerde de hoger gelegen droge zandruggen in de Kempen als de strategische structuurelementen om het grondwater (de waterbatterij van de Kempen) op te laden. Water dat de kans krijgt om in deze infiltratiezone te infiltreren zorgt stroomafwaarts niet langer voor wateroverlast. Integendeel, dit infiltrerende water zal het grondwater voeden en pas lange tijd later via het natuurlijk netwerk van beken in de Kleine Nete terechtkomen, of kunnen worden opgepompt om te worden gebruikt als drinkwater of irrigatiewater.

In 2023 werd een nieuwe oproep 'lokale gebiedsdeal droogte' gelanceerd. In samenwerking met een aantal lokale besturen werd een tweede dossier ingediend, met als werktitel 'Kempense Infiltratiespots', geïnspireerd op het studiewerk vanuit de Droge Delta. Dit dossier richt zich op de hoger gelegen Kempense zandgronden met een hoge infiltratiecapaciteit, dit zowel in open ruimtegebied als verstedelijkt gebied.

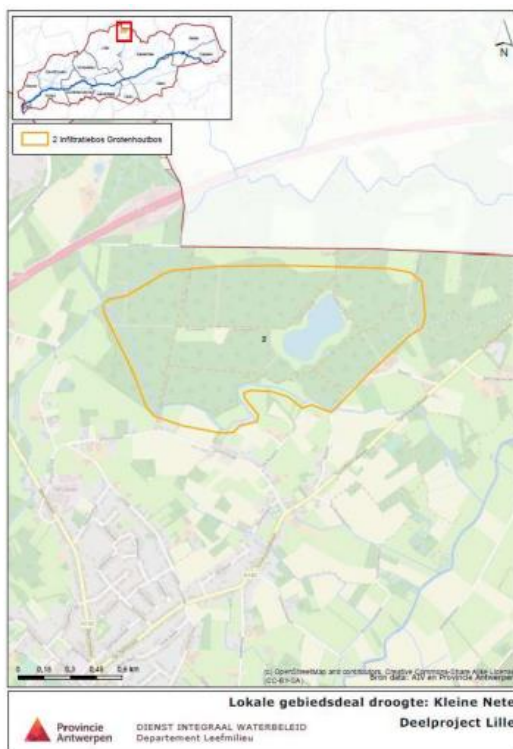
Volgende deelprojecten werden opgenomen in het dossier:

Infiltratiebekken Otterstraat, Geel (Aanvrager: stad Geel)

De wijk rondom de otterstraat heeft reeds een gescheiden rioleringsstelsel. Het regenwater wordt afgevoerd naar een gracht ten noorden van de wijk, en komt zo in de Daelemansloop terecht. Bij hevige regen kan dit wateroverlast veroorzaken in de wijk. Door de ligging van de wijk op de drogere zandgronden is het zeer goed infiltratiegebied. Door het regenwater dus af te leiden naar een infiltratiebekken wordt de druk op de regenwaterafvoer stroomafwaarts verminderd.

Infiltratiebos Grotenhoutbos, Lille (Aanvrager: provincie Antwerpen)

Het Grotenhoutbos is een groene long omringd door landbouwgebied en het verstedelijkt gebied van Vosselaar en Turnhout. Het hemelwater wordt via de Bosloop en Breemloop afgevoerd naar de Aa, ten oosten van het bos. Verschillende ontwateringsstructuren voeren het water zo snel mogelijk af. Het bos, in eigendom en beheer van ANB, kent bijgevolg een zware verdrogingsproblematiek. De alndbouwpercelen in de opgeving kennen echter in periodes van overvloedige regenval de omgekeerde situatie: de Aa krijgt reeds veel regenwater te verwerken van het stroomopgelegen stadscentrum van Turnhout, met, in combinatie met het drainaigewater van het Grotenhoutbos, waterschade aan de landbouwpercelen tot gevolg. Door deels dempen van de waterlopen en in te richten als infiltratiegracht, krijgt het hemelwater in het Grotenhoutbos de kans om langzaam te infiltreren in de zanderige bodem.

Infiltratiebekken, Dessel (Aanvrager: gemeente Dessel)

De projectzone situeert zich ten zuiden van het centrum van Dessel, grenzend aan de percelen van de Alfons Smets residenties. De huidige riolering is een gemengde riolering. Door scheiden van het rioolstelsel en het aanleggen van een infiltratiebekken krijgt het hemelwater de kans om vertraagd te infiltreren in de bodem. Bovendien kan, door de nabijheid van het dorpscentrum van Dessel en het woonzorgcentrum, de projectzone zorgen voor een verhoogde levenskwaliteit en betere mentale en fysieke gezondheid.

Beoordeling door de jury

Alle deelprojecten werden wel als relevant beoordeeld, en de strategie van infiltratie werd als interessant beschouwd. Echter, doordat de jury van mening was dat één van de deelprojecten (Grotenhoutbos, Lille) niet voldoende complex was, en eerder past binnen de reguliere werking, werd het dossier 'Kempense infiltratiespots' niet weerhouden.

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 5

Pilootgemeenten groenblauwe dooradering in de bebouwde ruimte

1. Situering

In de zomer van 2021 lanceerde het Departement Omgeving een oproep waarin steden en gemeenten zich kandidaat konden stellen als [pilootgemeente 'groenblauwe dooradering in de bebouwde ruimte'](#). Uit alle indieners worden de 15 meest ambitieuze steden en gemeenten geselecteerd, waarbij per gemeente maximaal 1.000.000 euro financiering is voorzien. De gemeenten dienen

- enerzijds 1 transformatietraject op te nemen, waarbij tegen juni 2026 een concreet uitvoeringsdossier en een inrichtingsnota moet zijn opgesteld.
- en anderzijds minstens 3 quick wins uit te werken, die binnen de 2,5 jaar zullen zijn gerealiseerd.

3 Kleine Nete-gemeenten dienden, ondersteund vanuit de Regionale Landschappen en het Strategisch Project, een kandidatuur in: Lier, Vorselaar en Herentals. In mei 2022 besliste de jury om de kandidatuur van Vorselaar goed te keuren. De dossiers van Lier en Herentals werden niet weerhouden.

2. Dossier Groenblauw Vorselaar

Projectfiche

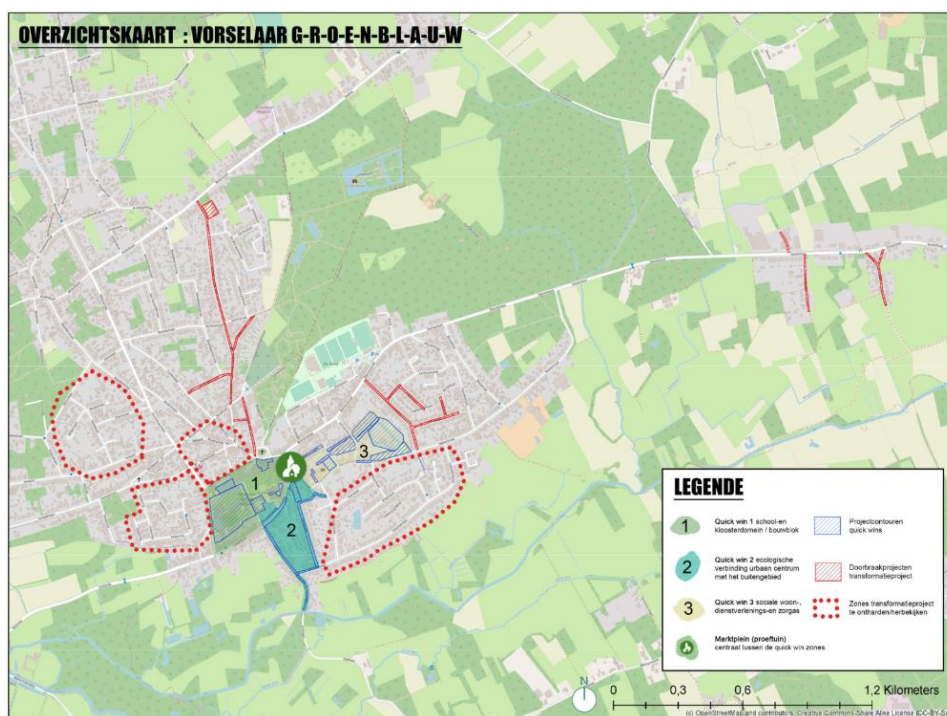
- **Subsidiekanaal:** [Groenblauwe dooradering in de bebouwde ruimte](#)
- **Subsidieverlener:** Dept. Omgeving
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €1 519 173
 - **Max subsidiepercentage:** 70%
 - **Subsidiebedrag:** €1 000 000
- **Trekker:** Vorselaar
- **Partners:** RLKGN, ANB, AWW, lokale verenigingen
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd / Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2022 – juni 2026
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Groenblauw Vorselaar (GBD)'*

De gemeente Vorselaar wil een grootschalige groen-blauwe dooradering creëren op haar grondgebied, startend vanuit het centrale Marktplaats dat al eerder werd onthard (binnen project 'Proeftuin ontharding'). Ook de speelplaats van één van de aanwezige scholen (KVRI) werd reeds in een vroeger project ('Kempische Scholen Breken Uit') onthard

Het dossier 'Groenblauw Vorselaar' gaat hierop verder, en omvat een grootschalig transformatieproject en 3 quick wins.

Het transformatieproject, met 4 concrete doorbraaklocaties, kadert in een plan om op termijn alle 104 straten aan te pakken. Daarnaast zijn er ook de 3 quick wins, waarbij een klooster- en

schooldomein duurzaam wordt getransformeerd tot een onthard domein met ruimte voor outdoor teaching (quick win 1), verschillende blauwgroene verbindingen tussen het centrum en het buitengebied worden gerealiseerd (quick win 2) en een groene sociale woon-, zorg- en dienstverlenings-as wordt aangelegd (quick win 3). Deze maatregelen dragen allemaal bij aan verhoogde hemelwaterinfiltratie, -berging en -retentiecapaciteit. Daardoor zal er meer water beschikbaar zijn in periodes van droogte. Doorheen de projecten is er ook aandacht voor duurzame mobiliteit en trage verbindingen.

Figuur 65- Overzichtskartaal acties Groenblauw Vorselaar

Figuur 66 - Visualisatie vergroening dorpscentrum Vorselaar

Persartikelen

<https://omgeving.vlaanderen.be/nl/realisaties/groenblauwe-transformatie-vorselaar>

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20231218_94286408

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 6

Levend Water '23

1. Situering

In mei 2023 lanceerde VMM [de projectoproep 'Levend Water'](#), een oproep die zich richtte naar lokale besturen en andere organisaties, met als doel om waterlopen gezonder te maken. Vanuit de vallei van de Kleine Nete werden 2 dossiers ingediend en goedgekeurd in de loop van 2023. Deze projecten starten op in de loop van 2024.

2. Beekpark-Zuid (Nijlen)

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Levend Water](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €1 298 411
 - **Max subsidiepercentage:** 50%
 - **Subsidiebedrag:** €649 206
- **Trekker:** Nijlen
- **Partners:** Provincie Antwerpen
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2024 – juli 2029
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Beekpark-Zuid, Nijlen (LW)'*

Beschrijving

De gemeente Nijlen en haar partners zullen het Beekpark-Zuid omvormen tot een grote dorps tuin. Die zal dienen als recreatieve noord-zuid as en biedt ruimte voor onderwijs, recreatie, kleinschalige landbouw en dorps tuintjes. Daarnaast zullen klimaat-robuste maatregelen ontwikkeld worden bij de verbinding van de valleien van de Kleine Nete en de Grote Nete.

Volgende acties en maatregelen zullen uitgevoerd worden:

- Herstel van historische meanders op de Nijlense beek
- Verlagen van het overstromingsrisico door meer ruimte te geven aan water door onder andere afgravingen
- Herstel van bufferfunctie en sponsfunctie en afvlakken van waterafvoerpieken
- Bevorderen van de waterinfiltratie
- Herprofilen van de oevers

Pers

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20240208_94445624

3. Klimaatbestendige inrichting Bovennetes (Dessel en Mol)

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Levend Water](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €239 920
 - **Max subsidiepercentage:** 50%
 - **Subsidiebedrag:** €119 960
- **Trekker:** Provincie Antwerpen
- **Partners:** Sibelco
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd / Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2024 – juli 2029
- **Locatie:** Zie [overzichtskaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Klimaatbestendige inrichting Bovennetes (LW)'*

Structuurherstel van de Witte Nete met het oog op de weerbaarheid tegen klimaatverandering (wapenen tegen droogte en wateroverlast) en een betere biodiversiteit (verbetering leefgebied beekprik, kleine modderkruiper en rivierdonderpad; verbetering habitatype 3260). Door de maatregelen zal het basispeil van de waterloop hoger komen te liggen, wat een positief effect heeft op de grondwaterafhankelijke vegetatietypes waaronder broekbossen en hooilanden.

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 7

Levend Water '24

1. Situering

In maart 2024 lanceerde VMM een [nieuwe oproep 'levend water'](#), met dezelfde doelstellingen dan in 2023. Vanuit de Vallei van de Kleine Nete zijn 3 dossiers ingediend. Bij goedkeuring starten deze projecten op in de loop van 2025.

2. Beekpark-Noord (Nijlen)

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Levend Water '24](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €200 000
 - **Max subsidiepercentage:** 50%
- **Trekker:** Nijlen
- **Status:** ~~Goedgekeurd~~ / Aangevraagd / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2025 – juli 2030

Sinds 2022 kreeg het Beekpark enkele nieuwe bewoners te huisvesten; een beverfamilie. Sindsdien zijn er reeds meerdere bevers gespot doorheen de gemeente, maar in het Beekpark zorgen ze wel voor enkele kopzorgen. De beverdam op de Nijlense beek zorgt voor overstromingen in het park op locaties waar dit op dit moment niet wenselijk is.

Het Beekpark-Noord dient in de eerste plaats een park voor de dorsbewoners te blijven. **Echter dient dit menselijke gebruik zo gestuurd te worden, dat deze gerijmd kan worden met de natuuropgaven op deze plek.** Daarom worden inrichtingswerken aan de beek en de omgeving voorgesteld in het nieuwe subsidiedossier om recreatie, parkbeleving, natuur en ruimte voor water naast elkaar een, plek te geven.

Budgetraming: 200.000 (50% subsidie mogelijk)

3. Grote Calie, vismigratieknelpunt (Kasterlee)

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Levend Water '24](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €130 000
 - **Max subsidiepercentage:** 50%
- **Trekker:** provincie Antwerpen
- **Status:** ~~Goedgekeurd~~ / Aangevraagd / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2025 – juli 2030

Een oude ruilverkavelingsstuw vormt een vismigratieknelpunt. De stuwmogelijkheid wordt niet meer gebruikt, maar de bodemplaat maakt deel uit van een grote fundering voor een brug en zorgt bij basisdebiet voor een verval van net geen 40 cm. Deze brug behoort tot een autoluwe fietsroute.

Een scenario-analyse werd reeds gemaakt en werd in een stuurgroep toegelicht op 23 april 2024. Hieruit blijkt dat een bekkervispassage afwaarts deze bodemplaat de voorkeur heeft. Aangezien de Grote Calie een redelijk overgedimensioneerde waterloop is, wordt gekozen om naast een bekkentrap met V-vormige overlaten ook nog een extra tussenstap in de houten damwanden te voorzien als overgang van zomer- naar winterbed. In de tussenliggende zones kan dan ook bijkomend ingezet worden op maatregelen om de stroming en diepte te variëren.

4. Grote Calie, beekherstel en herstel ruimte voor water in de vallei (Kasterlee)

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Levend Water '24](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €415 000
 - **Max subsidiepercentage:** 50%
- **Trekker:** provincie Antwerpen
- **Status:** ~~Goedgekeurd~~ / Aangevraagd / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2025 – juli 2030

In het deelgebied Calievallei situeren de percelen van ANB met potenties voor valleitherstel zich voornamelijk tussen de Grote en de Kleine Calie. Ze worden gekenmerkt door een langwerpige perceelstructuur als resultaat van turf- en ijzerertsontginningen. Grote delen van de vallei werden in het verleden meer en meer ontwaterd door het meer machinaal ruimen van de beken. De drainagebasis verlaagde en er ontstonden hoge oeverwallen. ANB heeft een deel van de vallei ondertussen kunnen aankopen en heeft als hoofddoel het herstel van de vochtige habitatbossen. Dit herstel zal enkel mogelijk zijn mits een hydrologisch herstel van de vallei. In deze projectaanvraag zijn beekherstelmaatregelen enkel voorzien op de Grote Calie, net opwaarts de monding van de Kleine Calie tot aan de landweg "Volkers". Eventuele verondieping in deze zone heeft geen effecten op landbouwgebied in de omgeving en opwaarts van de projectzone. Naast de verontdieping van de Grote Calie is de aankoop van een perceel en afbraak van de aanwezige gebouwen voorzien om de ruimte voor water in de vallei te herstellen.

5. Grotenhoutbos wordt infiltratiebos (Lille)

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Levend Water '24](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €320 000
 - **Max subsidiepercentage:** 50%
- **Trekker:** provincie Antwerpen
- **Status:** ~~Goedgekeurd~~ / Aangevraagd / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2025 – juli 2030

Het Grotenhoutbos is van nature het brongebied van de Oudendijkloop, Breemloop en de Bosloop zoals ook zichtbaar is op historische kaarten. Verschillende andere kleinere lopen (grachten) ontspringen in het bos.

Het hele gebied word doorkruist door een complex systeem van grachten en rabatten die in het verleden zijn aangelegd om het bos te draineren en zo geschikt te maken voor bosbouw. De bovenloop van de gecategoriseerde Bosloop zelf is, zoals te zien is aan de kaarsrechte loop, een onderdeel van dit drainagecomplex dat zorgt voor een overmatige drainage.

Provincie Antwerpen hydrologische herstelmaatregelen nemen in de gecategoriseerde waterlopen Oudendijkloop en de Bosloop.

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 8

Gebiedsgerichte handhavingstrajecten

Binnen klimaatprogramma 1 'Droogte en ontharding' werd beoogd om gebiedsgerichte handhavingstrajecten op te starten met oog op valleihervorming, ontharding en creëren van natte natuur. Hierbij wordt gefocust op illegale bebouwing in ruimtelijk kwetsbaar gebied (onder meer verkrotte constructies of weekendhuisjes). Voor de definitie van 'ruimtelijk kwetsbaar gebied' wordt verwezen naar de planologische bestemming: natuurgebied of overstromingsgebied.

Een intensieve samenwerking werd opgestart met het departement Omgeving, afdeling Handhaving. Deze gebiedsgerichte aanpak heeft een aantal voordelen. Er is een duidelijke efficiëntiewinst, een grotere betrokkenheid van de gemeenten en er kan meer duidelijkheid geboden worden aan de getroffen.

Medewerking van de betrokken gemeenten is essentieel voor het slagen van een gebiedsgericht handhavingstraject. Zo'n traject vraagt immers een goede voorbereiding en de actieve medewerking van de lokale besturen, waarbij de initiatieven vanuit de verschillende diensten gecoördineerd en afgestemd verlopen. Zo'n handhavingstraject kan leiden tot verkoop (aan natuurbeherende organisaties, veelal ANB of Natuurpunt), maar ook tot nieuwe aanvragen voor regularisaties waarvoor heldere en vooraf bepaalde beleidslijnen nodig zijn.

Uit overleg met verschillende partners in de vallei van de Kleine Nete, de afdeling handhaving en de betrokken gemeenten, zijn momenteel 3 gebiedsgerichte handhavingstrajecten opgestart in het afstroomgebied van de Kleine Nete:

- Regio Molenbeek-Bollaak (Ranst, Nijlen, Zandhoven, Lier)
- Regio Bovennetes (Retie, Kasterlee)
- Visbeekvallei (Lille)

1. Regio Molenbeek-Bollaak

Locatie: Zie [overzichtskaart](#), gebiedsgerichte handhavingstrajecten -> 'Molenbeek-Bollaak (handhaving)'

Tijdens het eerste Strategisch project 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete' werd in maart 2021 een gebiedsgericht handhavingstraject opgestart in het gebied van de Kleine Nete – van Albertkanaal tot Lier. Omwille van het grote aantal dossiers werd gefaseerd te werk gegaan.

In een eerste fase werd een 60-tal dossiers opgestart op grondgebied van de gemeenten Lier, Zandhoven, Ranst en Nijlen; in een 2^e fase werd (op grondgebied van deze laatste 3 gemeenten) nog een 65-tal extra dossiers opgestart in het voorjaar van 2022. De gebiedsgerichte aanpak was hier reeds uiterst succesvol en het handhavingstraject loopt voor meerdere dossiers nog verder.

Naar aanleiding van de initiële plaatsbezoeken werden tientallen 1^e aanmaningen en herhalingen van aanmaning verstuurd. Voor hardleerse overtreders leidt het uitblijven van actie tot het opstellen van verslag van vaststelling, wat tot een administratieve geldboete leidt. Desgevallend wordt dit nogmaals herhaald en uiteindelijk zal een herstellingsvordering bij burgerlijke rechter volgen indien voorgaande stappen niet leidden tot herstel of regularisatie.

In ruim de helft van de dossiers werd overgegaan tot herstel; soms door de overtreder, doch het overgrote deel van de afbraak van illegale constructies en herstel in oorspronkelijke staat werd gerealiseerd na verkoop aan Natuurpunt. In enkele dossiers werden constructie(s) en/of vijver(s) geregulariseerd of opgenomen in het vergunningenregister als zijnde vergund geacht.

De werking rond regio Molenbeek-Bollaak toont aan dat zo'n handhavingstraject effectief een hefboom is om het herstel van ruimtelijk kwetsbare gebieden op gang te brengen. De resultaten hiervan zijn zichtbaar op het terrein. Hiervoor wordt verwezen naar de rapportage van Focusgebied Molenbeek-Bollaak.

2. Regio Bovennetes

Locatie: Zie [overzichtskaart](#), *gebiedsgerichte handhavingstrajecten -> 'Bovennetes (handhaving)'*

Na een terreinbezoek en inventarisatie is ook hier in najaar 2022 het handhavingstraject opgestart, in samenwerking met gemeenten Retie en Kasterlee. In dit gebied werden 44 dossiers opgestart, waarbij aanmaningen verstuurd werden naar alle eigenaars. Inmiddels werden ook 27 herhalingen van aanmaning verstuurd en 6 verslagen van vaststelling (VJV) opgesteld en overgemaakt aan de beboetingsentiteit.

Tot nog toe werd in 13 dossiers overgegaan tot verkoop aan het Agentschap voor Natuur en Bos of Natuurpunt met oog op herstel in oorspronkelijke staat. In 3 dossiers zorgde de overtreder zelf al voor een volledig herstel.

3. Visbeekvallei

Locatie: Zie [overzichtskaart](#), *gebiedsgerichte handhavingstrajecten -> 'Visbeekvallei (handhaving)'*

In het najaar van 2023 is ook het handhavingstraject in Lille opgestart. Inventarisatie leidde hier tot 105 dossiers; ruim 60 ten noorden van de E34 (Visbeekvallei) en een 40-tal ten zuiden ervan (Kindernouw). In een eerste fase werd het gebied van de Visbeekvallei bezocht; voor deze dossiers zijn in maart 2024 plaatsbezoeken uitgevoerd (enkele dossiers liepen al van voorheen); 62 percelen werden bezocht, waarvan er op 4 geen schendingen werden weerhouden. Voor de overige dossiers werden inmiddels de eerste aanmaningen verstuurd of was reeds eerder een handhavingstraject opgestart.

De recente plaatsbezoeken leidden nu al tot 8 verkopen aan Natuurpunt en/of overheid met oog op herstel in oorspronkelijke staat. In 1 dossier werd door de overtreder reeds overgegaan tot volledig herstel in oorspronkelijke staat.

Plaatsbezoeken voor het zuidelijk deel van het gebied (Kindernouw) worden later ingepland.

4. Toekomst

Ook na afloop van het Strategisch Project zullen de lopende gebiedsgerichte handhavingstrajecten uiteraard verder lopen. Bovendien is met de Kempense Heuvelrug en Vuilvoort (grondgebied Herentals – Kasterlee) reeds een volgend gebied in de prioriteitenlijst aangeduid, welke wordt aangevat van zodra hiervoor ruimte is bij de Afdeling Handhaving.

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 9

Water-Land-Schap 2.0

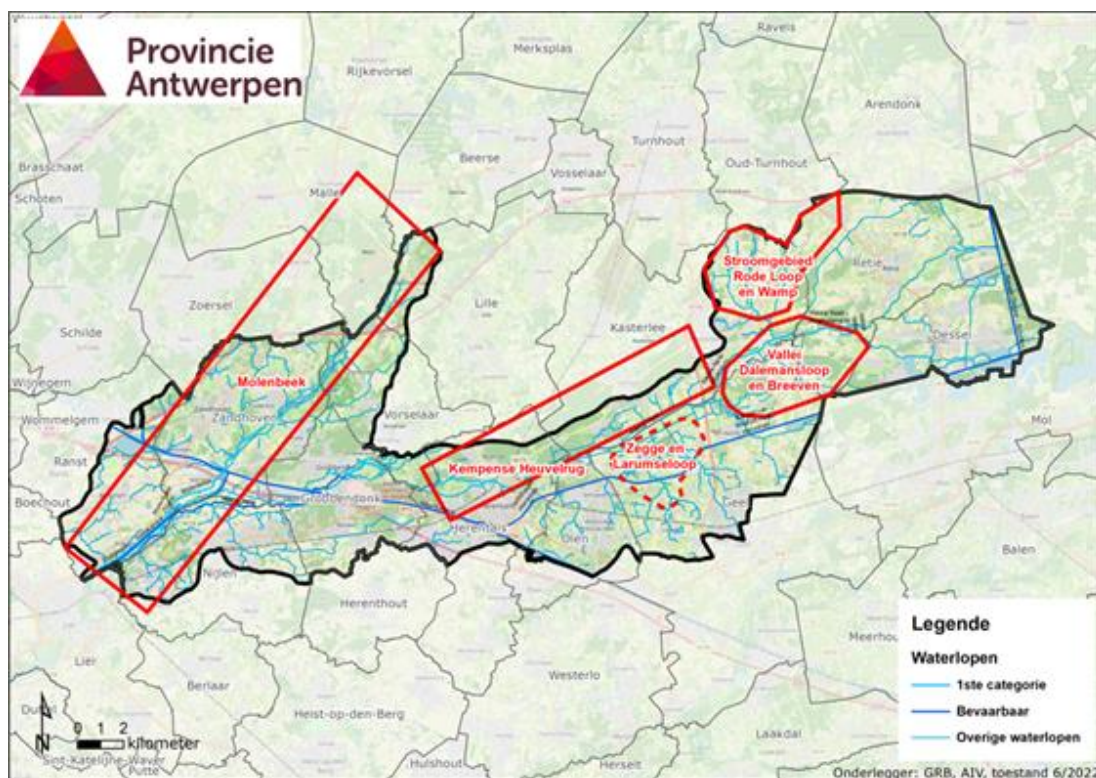
1. Situering

Via de oproep '[Water-Land-Schap 2.0](#)' van VLM werd het project Bodem~Water door de provincie ingediend. Dit project werd eind 2021 goedgekeurd en ging in januari 2021 van start. Het project werd gesteund door alle 12 betrokken gemeenten, die mee instaan voor de cofinanciering van de projectkosten.

2. Bodem~Water

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Water-Land-Schap 2.0](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €827 755
 - **Max subsidiepercentage:** 90%
 - **Subsidiebedrag:** €723 267
- **Trekker:** provincie Antwerpen
- **Partners:** BoerenNatuur, RLKGN, RLRL, RLDV, BGKN, BGZK, BGAG, Provincie Antwerpen, Universiteit Antwerpen
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2022 – december 2025
- **Perimeter:** Zie [overzichtskaart](#), *gebiedsgerichte projecten -> 'Bodem~Water'*

Figuur 67 - Projectperimeter Bodem~Water en aanduiding van focusgebieden

Beschrijving

Het project is op te splitsen in een aantal deelacties:

- Studiewerk
 - o Regio-analyse (trekker provincie Antwerpen; uitvoering door Universiteit Antwerpen)
Binnen deze deelactie zal een regioanalyse uitgevoerd worden die kansen voor infiltratie, waterbuffering enz.. moet blootstellen.
- Gebundelde acties (terreinrealisaties mogelijk binnen de gehele perimeter)
 - o Landschapsherstel en het landschap klimaatbestendiger maken (trekker RLKGN)
 - Binnen deze actie wordt ingezet op de aanplant en aanleg van kleine landschapselementen door de regionale landschappen. Denk aan poelen, houtkanten, ecologische bosranden. Deze deelactie geeft dus mede invulling aan de ambities die gedefinieerd zijn binnen Klimaatprogramma 3.
 - o Duurzaam wateraanbod bevorderen door bosomvorming en andere kleinschalige ingrepen (trekker Bosgroep NK)
 - Binnen deze actie gaan de bosgroepen aan de slag met omvorming van naald- naar loofhout en het creëren van open plekken in bosgebied om de waterinfiltratie in bosgebied te bevorderen.
 - o Duurzaam wateraanbod bevorderen binnen landbouwgebied door kleinschalige ingrepen (trekker BoerenNatuur)
 - In deze deelactie wordt door BoerenNatuur ingezet op ingrepen zoals aanleg van stuwtjes, dempen van perceelsgrachten, ... om de waterinfiltratie te bevorderen in landbouwgebied
 - o Duurzaam wateraanbod bevorderen binnen landbouwgebied door aanleg van grasbufferstroken (trekker BoerenNatuur)
 - BoerenNatuur gaat op zoek naar landbouwers die grasbufferstroken wil aanleggen.
- Specifieke acties
 - o Bevorderen infiltratie en waterbeschikbaarheid op huiskavel Hooibeekhoeve (trekker Provincie Antwerpen, Hooibeekhoeve)
 - o Uitbreiden vochtige heide Prinsenpark (trekker Provincie Antwerpen, Prinsenpark)
 - o Waterretentie en landschapsherstel in de vallei van de Molenbeek (trekker RLDV)
 - o Infiltratie bevorderen in en nabij natuurkern 's Gravendel te Retie (trekker Bosgroep KN)
 - o De Colateur – Pilotproject takkenbossen en poelen
 - Deze later toegevoegde deelactie is een eerste stap richting uitwerking van [de visie die is opgesteld voor de Colateur](#)

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 10

Relance oproep 'Vlaanderen? Natuurlijk!'

1. Situering

In 2022 lanceerde Toerisme Vlaanderen een aantal verschillende relance-oproepen, waaronder ook een oproep rond Natuur. Hierbij lag de focus op belevingsvolle pleisterplaatsen en multifunctionele servicepunten voor wandelen, het inrichten van onthaalpunten bij de boer en het ontwikkelen van recreatieve vaarroutes.

In samenwerking met Toerisme Provincie Antwerpen werd vanuit het Strategisch Project een groot dossier voorbereid, samen met 10 gemeenten binnen de Kleine Nete-coalitie.

2. Project 'Kleine Nete-momentes

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Relance oproep 'Vlaanderen? Natuurlijk!'](#)
- **Subsidieverlener:** Toerisme Vlaanderen
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €1 243 549
 - **Max subsidiepercentage:** 60%
 - **Subsidiebedrag:** €736 474
- **Trekker:** TPA
- **Partners:** RLKGN, Provincie Antwerpen, lokale besturen, ondernemers, Natuurpunt
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2023 – december 2024
- **Locaties:** [Zie overzichtskaart](#), *Recreatie en Toerisme -> Diverse locaties, aangeduid als 'KNM: ...'*

Beschrijving

Tijdens het eerste Strategisch Project 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete werd een toeristisch onthaalplan opgesteld voor de vallei van de Kleine Nete. Dit bestaat enerzijds uit een streekverhaal en anderzijds uit een streekplan. Het streekverhaal beschrijft de sfeer en identiteit van de vallei. Het streekplan toont de vallei opgedeeld in verschillende beleefzones. Via dit onthaalplan wordt bijgedragen aan kwaliteitsvol toerisme, met respect voor het landschap en de natuur.

Via dit project wordt uitvoering gegeven aan het onthaalplan. Een verhaallijn is uitgewerkt, met als centrale thema 'water'. Op meer dan 30 strategisch gekozen locaties wordt, in samenwerking met de betrokken partners en lokale besturen, kleinschalige belevingsinfrastructuur geplaatst. Denk aan zitbanken, picknickbanken, onthaalborden, ... Plaatsing van de infrastructuur gebeurt in het najaar 2024.

Een kwaliteitskader en Kleine Nete-huisstijl zijn ontwikkeld, Deze huisstijl kan niet alleen gebruikt worden voor infrastructuur binnen dit project, maar kan evenzeer ingezet worden bij toekomstige toeristisch-recreatieve initiatieven in de vallei.

Figuur 68 - Visualisatie productfamilie in Kleine Nete-huisstijl

Figuur 69 - Projectlocaties Kleine Nete-momentjes

Persartikelen

<https://www.rtv.be/kleine-netemomentjes-voor-een-toffe-vakantie-de-kempen>

https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dvt/toerisme-provincie-antwerpen/nieuws-toerisme-provincie-antwerpen.masterdetail.html/p_detail_url/nl/dvt/toerisme-provincie-antwerpen/nieuws/KickoffKleineNetemomentjes.html

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20230213_95787733

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 11

Streek-GR Netevalleien

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** /
- **Subsidieverlener:** /
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €25 000
 - **Max subsidiepercentage:** /
 - **Subsidiebedrag:** /
- **Trekker:** TPA
- **Partners:** Grote Routepaden, RLKGN, Provincie Antwerpen
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd / Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2024 – december 2025

Beschrijving

TPA, Grote Routepaden, RLKGN en Provincie Antwerpen slaan de handen in mekaar om een lange afstandswandeling te ontwikkelen doorheen de valleien van de Kleine en Grote Nete, tussen Lier en Geel. De streekGR, met een lengte van +/-220km, is zo uitgetekend dat deze de Kleine en de Grote Nete als leidraad gebruikt. Het gevarieerde landschap zorgt voor een boeiende afwisseling tussen natte natuurgebieden, boskernen, landbouwgebied en gezellige dorpskernen. Verschillende campings, B'nB's en horeca-gelegenheden liggen op of in de onmiddellijke omgeving van de route. De combinatie van dit alles biedt de perfect basis om een belevingsvolle, meerdaagse wandeling uit te stippelen, op maat van de bezoeker.

De StreekGR zal dienen als uithangbord om bezoekers uit heel Vlaanderen en de buurlanden richting de Kempen te trekken voor een meerdaags verblijf. Doordat verschillende treinstations worden gepasseerd tijdens de route, wordt ingezet op duurzaam reizen op een laagdrempelige manier.

Momenteel is een ontwerpversie van de route uitgetekend, waarbij nog een aantal alternatieven af te toetsen zijn. Deze ontwerpversie is het tussentijds resultaat van een dekstopanalyse en verschillende overlegmomenten tussen de verschillende partners. Vrijwilligers van GR worden ingeschakeld in de zomer van 2024 om de route te verkennen, en waar mogelijk suggesties te geven om de route verder te optimaliseren.

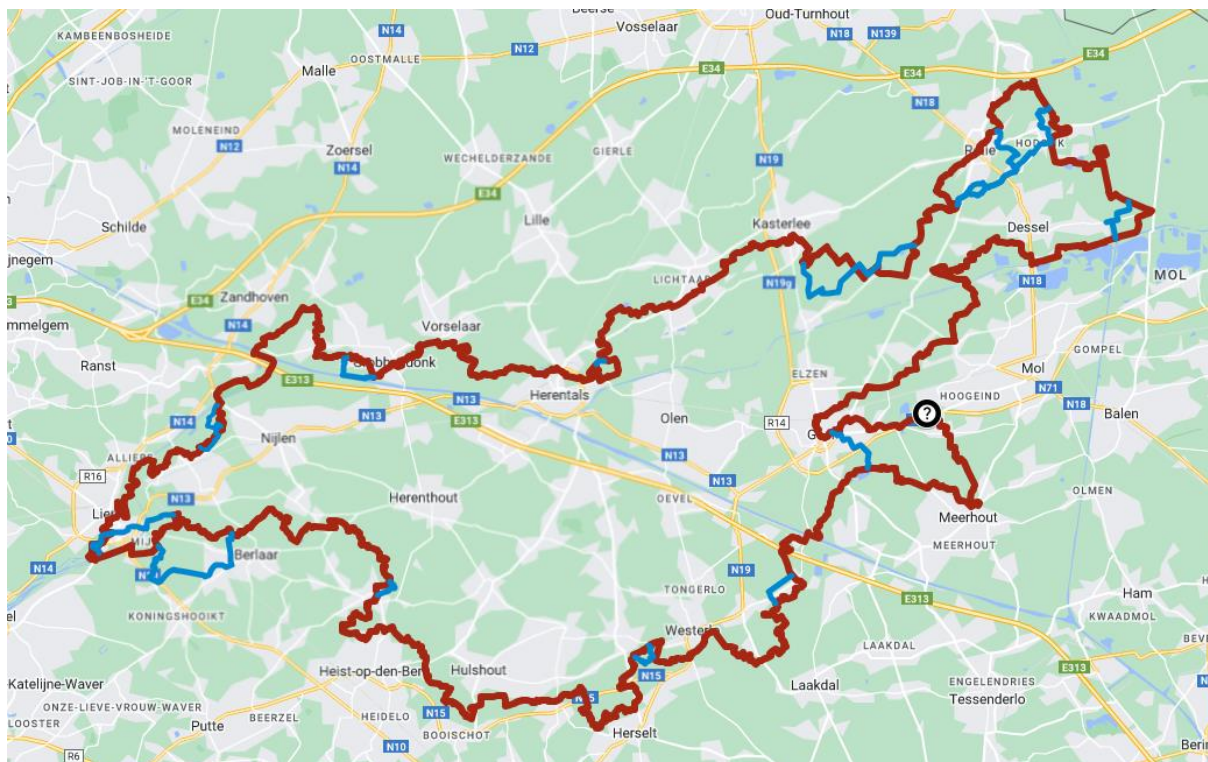
De route zal volledig bewegwijzerd worden met de gekende geel-rode markering.

Om een StreekGR in de markt te zetten wordt een topogids opgemaakt. Deze gids geeft een aantrekkelijke beschrijving van de route met kaarten, achtergrondinfo, voorstel tot indeling in etappes, praktische info, etc... .

Timing (onder voorbehoud van wijzigingen):

- Winter 2023 – 2024: Voorstudie StreekGR Netevalleien: uittekenen ontwerproue obv landschappelijke kwaliteit, POI's, aanwezige trage wegen, ...
- Zomer 2024: finaliseren van het traject obv checks op het terrein en detailanalyse door de verschillende stakeholders
- Najaar 2024: afkloppen finale versie van de route
- Eerste helft 2025: ontwikkelen topogids en bewegwijzering van de route op het terrein
- Najaar 2025: lancering van de STreekGR Netevalleien en bijhorende topogids

Figuur 70 - Ontwerpversie traject StreekGR Netevalleien (rood) met een aantal te overwegen alternatieven (blauw)

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 12

PDPO projecten

1. Situering

Met haar [PDPO-programma](#) streeft Vlaanderen 4 doelstellingen na:

- Inzetten op jonge landbouwers
- Investeren in innovatie en opleiding
- Focussen op het verhogen van de weerbaarheid en verduurzaming van de landbouwsector
- Versterken van de kwaliteit en vitaliteit van het platteland

De [provincie Antwerpen subsidieert hierin innovatieve plattelandsideeën](#) van lokale besturen, bovenlokale organisaties en ondernemers.

Binnen het Strategisch Project werden 2 PDPO-projecten uitgevoerd door RLKGN.

2. PDPO Weg-wijs in ontharding

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [PDPO](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €81.500
 - **Max subsidiepercentage:** 65%
 - **Subsidiebedrag:** €52.975
- **Trekker:** RLKGN
- **Partners:** RLSD, vzw Breekijzer, vzw Trage Wegen, Vorselaar, Lille, Puurs-St. Amands, Bornem
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2022 – december 2023

Beschrijving

Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete en Regionaal Landschap Schelde-Durme sloegen de handen in mekaar met het PDPO-project Wegwijs in Ontharding. Hiermee werd ingezet op wegontharding, om zo ruimte te maken voor groenblauwe dooradering, klimaatadaptatie, landbouw, trage mobiliteit... Dit gebeurde in samenwerking met projectpartners vzw Breekijzer, Trage Wegen vzw en RE-ST architecten. Ook is er een samenwerking met 4 gemeenten: Lille, Vorselaar, Puurs-Sint-Amands en Bornem.

Via de [methodiek van RE-MOVE](#) - ontstaan uit de proeftuinen ontharding van het Departement Omgeving "Vlaanderen breekt uit" lieten de partners lokale besturen en wegbeheerders de onthardingsmogelijkheden van hun weginfrastructuur ontdekken én een onthardingsstrategie uitstippelen.

De focus in het project ligt op lokale wegen, meer specifiek type III (= erftoegangswegen, geen verbindings- of ontsluitingswegen) in het buitengebied. Ontharding werd gestimuleerd vanuit verschillende ondersteunende en inspirerende mogelijkheden, zoals een geografische

opportuniteitsscan, typesituaties en financieringsmogelijkheden. Vervolgens selecteert elke gemeente één casus om conceptueel uit te werken richting effectieve ontharding.

Voor meer info:

- <https://www.rlkgn.be/projecten/wegwijs-in-ontharding>
- <https://www.tragewegen.be/projecten/onthardingsscan-in-kader-van-het-ondersteunend-traject-van-de-projecten-groenblauwe-dooradering-in-de-bebouwde-ruimte>

Pers

Zie [tijdschrift Ruimte, nummer 56](#)

3. PDPO Kempense Heuvelrug en valleien

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [PDPO](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €189.780
 - **Max subsidiepercentage:** 65%
 - **Subsidiebedrag:** €123.357
- **Trekker:** RLKGN
- **Partners:** Herentals, Natuurpunt, De Brink, IOED Land van Nete en Aa, Kasterlee, TPA, Erfgoed Noorderkempen, ANB, Boerenbond, Bosgroep Kempen Noord, Kempens Landschap, Agentschap Onroerend Erfgoed
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** januari 2022 – juni 2024
- **Locatie:** Zie [overzichtsk kaart](#), *projecten vallei- en rivierherstel -> 'Inrichtingswerken Kempense Heuvelrug (PDPO)'*

Beschrijving

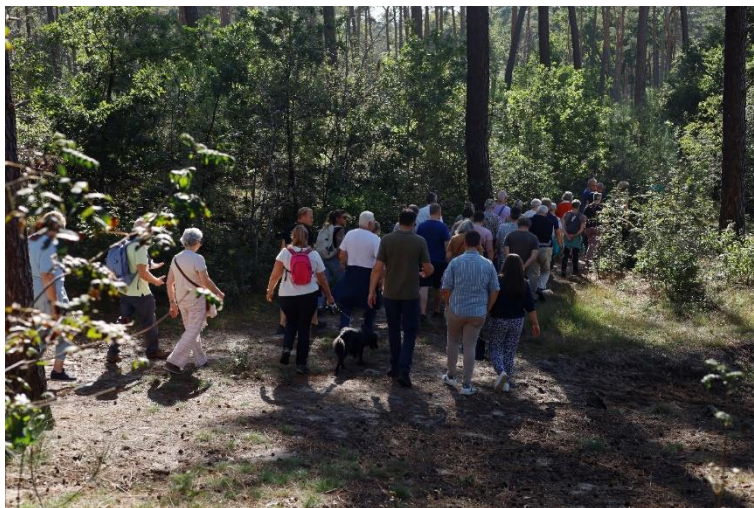
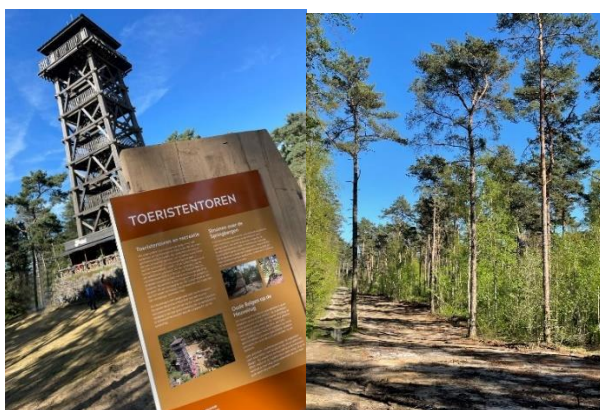
De Kempense Heuvelrug en valleien typeren het landschap van de centrale Kempen. Het is een gebied met een grote open ruimte kwaliteit. Om de open ruimte te verduurzamen is vanuit een wetenschappelijk insteek, met landschap als strategie, in 2021 een toekomstvisie opgemaakt voor de Kempense Heuvelrug en valleien voor Herentals en omgeving. De vernieuwende methodiek van de landschapsbiografie ligt aan de basis van deze landschapsvisie. De visie wil de kwaliteiten van het landschap sterker leesbaar krijgen, vrijwaren en versterken en daarbij inspelen op de uitdagingen van de toekomst en actuele beleidslijnen rond vergroening, erfgoedzorg, landschapstoerisme, ontharding en klimaatadaptatie.

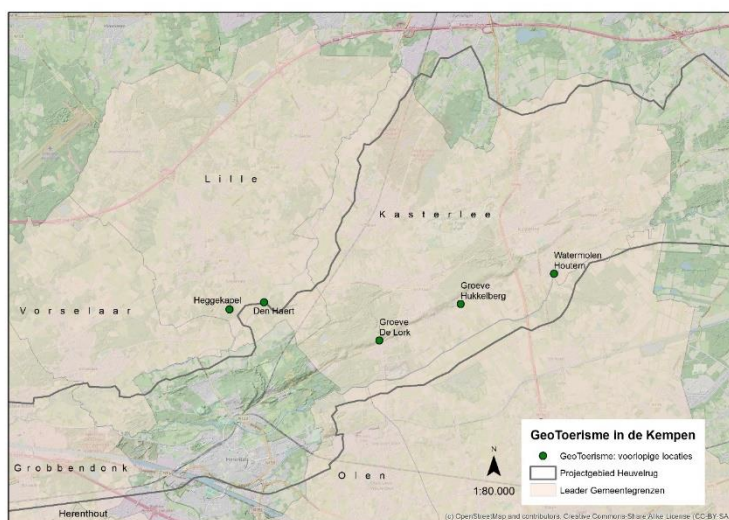
In het PDPO project 'Kempense Heuvelrug en valleien' wordt de nadruk gelegd op realisatie van de visie met acties rond landschapsherstel, duurzame recreatieve ontwikkeling en draagvlakverbreding.

Acties:

- Realisatie van de landschapsvisie
 - Landschapsherstel op de Kempense Heuvelrug – zone Bosbergen (omgeving Toeristentoren Herentals)

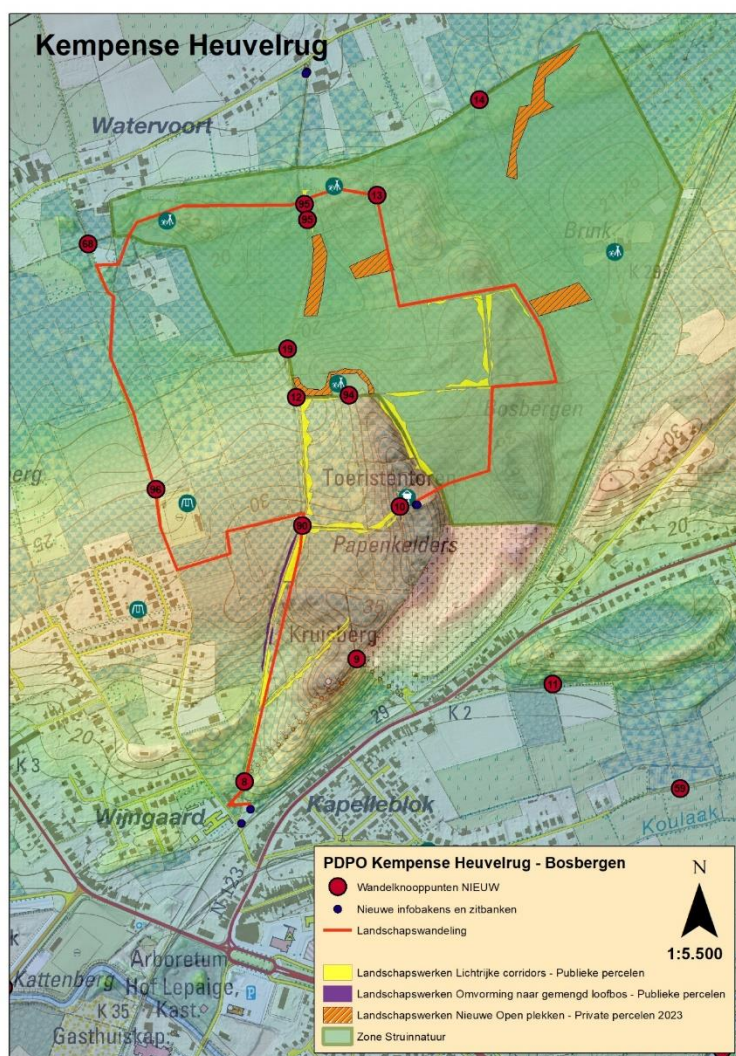
- Structurele uitbouw en verankering samenwerkingsverband ifv uitvoering Landschapvisie
- Verbeteren recreatief aanbod en onthaalinfrastructuur Kempense Heuvelrug
 - Inrichten zone struinnatuur en 'low impact' recreatieve werking ism beheerders, geïnspireerd op verleden en landschap
 - Plaatsen onthaalborden bij startplaatsen en poorten van het gebied
 - Plaatsen infobakens op verblijfplaatsen
 - Inrichten van start- en verblijfplaatsen met zitmeubilair in stijl Kempense Heuvelrug
- Uitbouw ambassadeurschap met kandidaat ondernemers/landbouwers
- Communicatie en draagvlakverbreding
 - Uitbouw algemene communicatie
 - Opmaak en promotie landschapswandeling
 - Uitbouw website www.kempenseheuvelrug.be

Figuur 71 - Sfeerbeelden PDPO Kempense Heuvelrug

Figuur 72 – Overzichtskaart PDPO Kempense Heuvelrug - Bosbergen

De landschapswerken Kempense Heuvelrug zorgen voor brede, recreatieve paden over de duinen. © HMM

De landschapswerken in rond de Toeristentoren in Herentals zijn zo goed als afgerond. Het doel van de ingrepen: het gedeeltelijk herstel van het duinenlandschap, een beter recreatief onthaal en een uitbreiding van het aanbod voor kinderen.

MARC HENSEN
HERENTALS

"Zo vlak na de plagwerken ziet het er misschien wat kaal uit, maar licht en ruimte zijn de eerste stap om het oorspronkelijke duinenlandschap op een aantal plaatsen weer zichtbaar te maken", zo laat het stadsbestuur van Herentals weten. "Door het plaggen krijgen de zaden in de ondergrond weer de kans om te ontkiemen. Nu is het wachten op het herstel van struikheide, open graslanden en korstmossen, die voor de grootschalige aanplanting van naaldbossen op de hele Heuvelrug te zien waren."

"Dunning in het monotone naaldbos zorgt ervoor dat een natuurlijk herstel naar een gemengd loofbos weer meer kans krijgt. We verwachten nu jonge zaailingen van zomereik, lijsterbes en berk. Die diversiteit is goed voor de biodiversiteit in het algemeen, maar zorgt er ook voor dat regenwater beter wordt vastgehouden hoger op de heuvel."

De plannenaars hopen dat, eens de vegetatie begint te groeien, ook meer vogels en insecten

hun weg vinden naar de bossen rond de Toeristentoren. De nieuwe lichtrijke corridors langs de hoofdpaden verbinden nu de bestaande en de nieuwe open plekken, waardoor de dieren op wandel kunnen in een groter gebied. Hierdoor breidt het leefgebied van boomleeuwerik, nachtzwaluw, bruine eikenpage en heivinder, om er maar enkele te noemen, verder uit.

Honden aan leiband

Door het creëren van open plekken in het dichte dennenbos is ook de Toeristentoren weer van ver te zien. Het gebied is namelijk omgevormd tot 'struinnatuur'. Dat betekent dat wandelaars hier vanaf 2025, wanneer de natuur zich heeft hersteld van de kapwerken, van de bestaande paden af mogen, zolang dat niet ten koste gaat van de natuur. De zandvlakten en glooiingen van de Kempense Heuvelrug zijn ideaal voor een namiddag stevig ravotten. In het gebied van de struinnatuur kunnen jong en oud naar hartenlust kampen maken, in bomen klimmen en zandkastelen bouwen. Mountainbikers,

trailrunners, ruiters en fietsers moeten in elk geval te allen tijde op de aangeduide routes blijven. Fauna en flora in deze nieuwe open plekken zijn bijzonder gevoelig voor erosie en het verstoren door actieve vormen van recreatie, zoals fietsen. Honden blijven altijd aan de leiband. Gemotoriseerd verkeer is verboden in het hele gebied.

Ontharding Heistraat

In het najaar volgen de ontharding en heraanleg van de Heistraat. Die zullen ervoor zorgen dat het water en zand dat van de Heuvelrug naar beneden stroomt maximaal vastgehouden worden en niet meer afstroomt richting de spoorweg.

In het najaar staat ook het herstel van de dode beukensectie in de kruisdreef naar de Heilige

Kruiskapel gepland.

De stad Herentals werkte het landschapsherstel en het verbeteren van het recreatieve aanbod en de bosherinrichting op de Kempense Heuvelrug uit samen met Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, Bosgroep Kempen Noord, Natuurpunt, het Agentschap Natuur en Bos, De Brink en de Provincie Antwerpen. Aanvullend trachten de partners nu en in de toekomst te werken aan het bestaande netwerk van wandelen en fietspaden. Ze streven naar zo veel mogelijk gescheiden en dus conflictvrije routes middenin het landschap, maar wel met respect voor de omgeving.

"Inwoners moeten kunnen beslissen of 'Maan van Vlimmeren' aan kerk blijft"

Het kunstwerk 'De Maan van Vlimmeren' aan de Sint-Quirinuskerk blijft elf jaar na de plaatsing ervan vragen oproepen. De nieuwe politieke beweging Ons 2340 wil bij de bevolking een bevraging organiseren over het lot van de grote bol aan de kerktoeren.

VILMMEREN

De Nederlandse kunstenares Sarah Van Sonsbeek ontwierp in 2012 in opdracht van het toenmalige gemeentebestuur van Beerse een bol van 1,6 meter diameter en ongeveer 100 kilo zwaar. Het opvallende kunstwerk prijkt sinds begin 2013 naast de toren van de Sint-Quirinuskerk in Vlimmeren. De bol is gemaakt uit een hars die overdag licht opneemt door de zon en 's nachts dat licht overbrengt naar de kerk. Het gemeentebestuur van Beerse kocht het kunstwerk voor 22.500 euro. Vlak na de plaatsing bleek dat de bol niet genoeg licht gaf en besliste de gemeente om voor 1.000 euro extra led-verlichting te kopen om de 'maan' beter te doen oplichten.

De jongeren van jeugdbeweging KLJ uit Vlimmeren paktten eind april 2018, in de aanloop naar de kermis, dan weer uit met een ludieke stunt. Ze transformeerden de Maan van Vlimmeren tijdelijk tot een grote gele eend, het symbool van het feestweekend in het dorp. "Veel mensen in Vlimmeren zijn niet tevreden met het kunstwerk. Het idee leefde al langer om er iets mee aan te vangen", vertelde Sven Bosch, toenmalig organisator van de KLJ.

Bevraging

Zes jaar na de ludieke actie van de KLJ zorgt de bol in Vlimmeren nog altijd voor controverse. De nieuwe politieke partij Ons 2340 maakt van het opvallende kunstwerk een programmapunt. Als de partij in de komende legislatuur verkozen geraakt, wil Ons 2340 een bindende bevraging over het kunstwerk organiseren

bij de inwoners van Vlimmeren. Volgens Ons 2340 moet elke inwoner van Vlimmeren de kans krijgen zich uit te spreken over het lot van het omstreden kunstwerk. "Tijdens onze bevragingen en gesprekken horen we steeds kritiek op het kunstwerk. Inwoners hebben nooit de kans gekregen om hun mening te geven," vertelt Joeri Hoskens, kandidaat bij Ons 2340 uit Beerse. "Tijdens onze bevraging krijgt elke inwoner van Vlimmeren de simpele vraag: Wil je dat de maan van Vlimmeren blijft? ja of nee. We houden ons aan het resultaat van de bevraging. Vlimmeren beslist." (bvd)

Het opvallende kunstwerk prijkt sinds begin 2013 naast de toren. © ONS 2340

GEEL

Een gespecialiseerde firma is maandag in opdracht van de provincie Antwerpen gestart met het verwijderen van asbest uit een boerderij in de Roerdompstraat in Geel-Ten Aard.

De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) kocht de hoeve met stallen tegenover het natuurgebied De Zegge enkele jaren geleden, met de expliciete bedoeling ze te slo-

pen en het terrein te ontharden. Dat moet de waterhuishouding in de omgeving ten goede komen. Vooraleer het pand volledig afgebroken kan worden, gaat een gespecialiseerde firma het aanwezige asbest vakkundig verwijderen. De werkzaamheden duren zowat twee weken, maar alles gebeurt op de site zelf, zodat de hinder voor de buurt beperkt is. (ho)

82-jarige man krijgt celstraf voor handtastelijkheden in rusthuis

De correctionele rechtbank in Turnhout heeft een man van 82 jaar een gevangenisstraf van twee jaar opgelegd omdat hij handtastelijk was geweest tegenover een medebewoonster.

RAVELS

Het is 10 juni 2023 wanneer de directeur van woonzorgcentrum (wzc) Onze Lieve Vrouw der Kempen in Ravels melding doet bij de politie. De 82-jarige bewoner J.V.G. zou zich handtastelijk hebben gedragen bij een vrouwelijke medebewoonster in het wze die op dat moment 39 jaar oud is. De directie voerde bijgevolg een contactverbod in en bracht de familie van de vrouw op de hoogte.

Drie dagen later diende de vader van het slachtoffer klacht in bij de politie. Hij verklaarde dat zijn dochter lijdt aan een ernstige spierziekte en daardoor in het wzc verbleef. "De vader verklaarde dat zijn dochter sinds geruime tijd in haar kamer bezoek krijgt van beklaagde", klinkt het bij de rechtbank. "Hij zou ongewenste seksuele handelingen stellen ten aanzien van zijn dochter, wat ging van het geforceerd zoenen van het slachtoffer tot het ongevrraagd betasten van haar borsten."

Duur parfum

J.V.G., die in een rolstoel zit, reed naar het bed van het slachtoffer om haar zo te zoenen en te betas-

ten. "Door haar ziekte was het slachtoffer niet in staat om zelf een verklaring af te leggen", verduidelijkt de rechtbank.

In een verklaring die later werd afgelegd door de ouders van het slachtoffer, staat te lezen dat de 82-jarige man hun dochter meerdere keren het zwijgen oplegde door haar een duur parfum voor haar verjaardag te geven.

Vorige week sprak de rechtbank in Turnhout het vonnis uit. J.V.G. is veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar met uitsluit. Daarnaast legde de rechtbank hem ook een contactverbod op met het slachtoffer en haar ouders, en zal hij een schadevergoeding van 8.500 euro moeten betalen. (eg)

GvA 3 oktober 2023

HERENTALS

Kempense Heuvelrug krijgt sterkere natuur en tegelijk meer recreatie

“Extra focus leggen op groter aanbod voor jonge kinderen”

De omgeving van de Toeristentoren in Herentals is een voorbeeld van hoe verschillende recreatievormen met de natuur te verenigen zijn. Met forse investeringen willen enkele partners dat concept nog versterken.

Wandelaars, mountainbikers, ruiters en jeugdbewegingen vinden vlot hun weg naar de Kempense Heuvelrug, de bebooste duinen tussen Kasterlee en Herentals. Het aantal recreanten neemt jaarlijks toe, zodat het een grote uitdaging is geworden om de recreatiedruk in evenwicht te houden met de draagkracht van het landschap. Daarom werken het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete (Rlgn), de stad Herentals en heel wat andere partners een landschapsvisie uit die momenteel op het terrein wordt uitgewerkt.

Duinherstel

“Om zelf te begrijpen hoe het landschap in elkaar zit, kwam een boek over de cultuurhistorische, natuurlijke en geologische waarden van het landschap ter stand. Daarin werken we ook een toekomsvisie uit”, zegt Els Oostvogels, projectcoördinator landschap & erfgoed bij Rlgn. “We werken in eerste instantie aan de zorg voor de natuur- en erfgoedparels op de heuvelrug. We beseffen heel goed dat juist deze rijkdom de wandelaars en toeristen aantrekt. Zo werken we momenteel aan duinherstel in de omgeving van de Toeristentoren en Bosbergen, op zowel openbare als particuliere gronden. De komende maanden investeren we zo 120.000 euro in beheerswerken

Projectcoördinator Els Oostvogels (links met rugzak) licht de werken toe om de Kempense Heuvelrug toegankelijker te maken. FOTO: MARGOT OTTE

om het landschap beleefbaarder te maken. Dat betekent onder andere heide herstellen en meer diversiteit in de bossen krijgen.”

Oude Belgen

Een tweede luik heeft te maken met het versterken van het toeristisch aanbod en recreatie, waarvoor 150.000 euro aan Europese en Vlaamse subsidies is verkregen. “Veel Herentalenaren zijn zoals ikzelf opgegroeid met de speeltuin onderaan de Kruisberg, die er nu al een tijdje niet meer is”, zegt schepen van Toerisme Stefan Verraed (NVA). “Ik krijg nog altijd opmerkingen dat het jammer is dat die niet meer bestaat, of dat er op de Kempense Heuvelrug toch weinig specifiek aanbod is voor jonge kin-

De nieuwe infoorden staan er al. Later volgen nog zitbanken. FOTO: MARGOT OTTE

ren. Daar brengen we nu met een project rond struinnatuur verandering in.” Daarbij is de afweging gemaakt wat de natuur kan dragen. Kwetsbare zones zoals Sneepensvijver

of het Groot Moervan worden expliciet ontzien, zodat de rust daar bewaard blijft. “Recreatie proberen we daar af te remmen, terwijl we die in de natuur tegen de rand van de stad willen vergroten”,

zegt Els Oostvogels. “In deze zones struinnatuur moedigen we mensen aan om van de paden af te wijken en de bossen te ontdekken, om te wandelen of te ravotten. Daarin werken we ook verder nog plekken uit waarin de verhalen van onze voorouders zoals de Oude Belgen naar voor komen in een speels aanbod voor kinderen.” Rondom de Toeristentoren zijn nieuwe infoorden geplaatst, later komen er ook nog zitbanken bij. Verder is er het plan om de Heistraat te ontlasten om water beter vast te houden en willen de partners de verschillende bestaande recreatiaroutes zo veel mogelijk scheiden, met conflictvrije routes middenin.

HANS OTTE
www.rlgn.be

Meer open ruimte op Kempense Heuvelrug: kappingen aan Lavendelweg en Toeristentoren

HERENTALS/LICHTAART
MARC Helsen

Vijf eigenaars van de bossen op de Kempense Heuvelrug beseffen dat hun terreinen meer kunnen zijn dan een saaie verzameling naaldbossen. Samen met Bosgroep Kempen Noord en Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete zorgen ze binnen de groene long tussen Herentals en Kasterlee voor meer biodiversiteit. Op acht hectaren bos worden op dit moment landduinen tussen Herentals en Lichtaart weer zichtbaar gemaakt en wordt de heide hersteld. In het voorjaar gebeurt dit ook in de omgeving van de Toeristentoren.

De Kempense Heuvelrug en de valleien eromheen vormen een gebied met een grote, open ruimte. Om de open ruimte te verduurzamen, werd er een toekomstvisie opgesteld, neergeschreven in het boek *Kempense Heuvelrug, valleien en vallegelieden in Herentals en omgeving*, uitgegeven door Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete. Een eerdere editie deed al hetzelfde voor het grondgebied Kasterlee. Deze visie wil de kwaliteiten van het landschap beter leesbaar maken, ze vrijwaren en versterken en daarbij inspelen op de uitdagingen van de toekomst.

Wijngaard en Toeristentoren

Nadat eerder al in Kasterlee allerlei ingrepen op de Heuvelrug nieuwe accenten legden in het landschap en de omvorming van naaldbossen tot open ruimte, heideherstel en gemengd loofbos inluiden, wordt er nu op de duinengordel ten noorden van Herentals gewerkt.

Landschapswerken in de Herentalse bossen worden ook volgendjaarschering en inslag, want in het voorjaar wordt deze visie op het landschap van de Kempense Heuvelrug eveneens aan de Wijngaard en de Toeristentoren uitgerold. Daar wordt straks de Heistraat ontlaan van zijn laag asfalt, zodat ze het weer een natuurlijke bosweg wordt. "Wellicht komt

Gedeputeerde Jan De Haes en leden van Regionaal Landschap Grote en Kleine Nete en de Bosgroep Kempen Noord stappen naast een van de gekapte percelen langs de Lavendelweg/Diestweg op de grens van Herentals en Lichtaart. © 2023

er later ook een fietspad naast", zegt Katrien Vandenbosch van Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete. Er wordt daar gestreefd naar een nieuw evenwicht tussen recreatie, toerisme en natuur.

"Door open ruimte te creëren, willen we ecologische verbindingen aanleggen", duidt gedeputeerde Jan De Haes, wiens provinciebestuur FEN-middelen (Functioneel Ecologische Netwerken) in het project pompt. "Met deze subsidies werkt de provincie aan een samenhangend natuurnetwerk om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen", zo luidt het. Onder meer dankzij deze financiering is de heraanleg van de bossen op de heuvelrug in een stroomversnelling gekomen.

Zevenhonderd privé-eigenaars

Om het landschapsherstel en de zorg voor biodiversiteit te verwezenlijken, werken Bosgroep Kempen Noord en Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete de volgende jaren samen met vijf private eigenaars in het gebied, om zo landduin- en droge heidevegetaties te herstellen op een to-

"Vaak weten eigenaars niet dat ze een perceel in eigendom hebben, of wonen ze in het buitenland"

MARIEKE VERREET
BOSGROEP KEMPEN NOORD

tale oppervlakte van acht hectaren.

"De gronden op de Kempense Heuvelrug tellen zo'n zevenhonderd privé-eigenaars", zegt Marieke Verreet van Bosgroep Kempen Noord. "Maar het is niet gemakkelijk om die allemaal op te sporen. Vaak weten eigenaars zelfs niet dat ze een perceel in eigendom hebben, of wonen ze in het buitenland. Via het kadaster proberen we hen op te sporen, maar zelfs dat lukt niet altijd." Vandenbosch zegt dat houtopbrengst op de heuvelrug nog wel belangrijk is, maar minder dan vroeger. "Al wordt het hout hier nog gebruikt om thuis mee te stoken. Dat zie je elders, in meer verstedelijkte gebieden, niet meer."

Een van de eigenaars die vandaag zijn medewerking verleent aan het project om meer open ruimte te creëren en de monotonie van de dennenbossen te doorbreken, is bosliefhebber Willy Hendricks, eigenaar van een groot terrein op de Kempense Heuvelrug. "Ik gaf de toestemming om het oude, geasfalteerde tennisplein in het midden van de bossen op te ruimen en de omheining errond weg te halen", zegt hij. Ook de bosranden in de buurt van dat tennisplein, een bouw-overtreding van bijna veertig jaar geleden, worden aangepakt.

Ook Natuurpunt en het Agentschap voor Natuur en Bos, die allebei een aankooppolitiek hebben op de Kempense Heuvelrug, maken op hun (nieuw verworven) gronden de duinen opnieuw zichtbaar en streven naar meer open ruimte en een diverser bos.

INFO Het informatieve boek *Kempense Heuvelrug, valleien en vallegelieden in Herentals en omgeving*, is nog verkrijgbaar bij Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, Polderstraat 33, Turnhout, tel. 041-85.25.14, info@rign.be, www.rign.be

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 13

Leader projecten

1. Situering

[LEADER](#) is een Europees subsidieprogramma voor plattelandontwikkeling. Met de subsidies wordt ingezet op projecten die bijdragen aan een leefbaar en duurzaam platteland. In rurale gebieden werken mensen die er wonen en/of actief zijn samen deze projecten uit.

Een project moet uitgevoerd worden in een LEADER-gebied én te maken hebben met één van deze thema's:

- Leefbare en levendige dorpen
- Landschapskwaliteit en biodiversiteit
- Landbouw en biomassavalorisatie

Binnen het Strategisch Project werd 1 leader project aangevraagd. Het dossier werd goedgekeurd in juni 2024 en gaat vanaf de zomer 2024 van start.

2. Leader 'Ontdek de Kempen vanuit de ondergrond, geotoerisme Kempense Heuvelrug en valleien'

Projectfiche

- **Subsidiekanaal:** [Leader](#)
- **Financieel**
 - **Totale projectkost:** €216.200
 - **Max subsidiepercentage:** 65%
 - **Subsidiebedrag:** €140.530
- **Trekker:** RLKGN
- **Partners:** KU Leuven, Dept. Omgeving, Kasterlee, Lille, Herentals, IOED Land van Nete en Aa, Erfgoed Noorderkempen, TPA, Agentschap Onroerend Erfgoed, Natuurpunt, Stuifzand, IOED De Merode, Bosgroep Kempen Noord
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / ~~Afgekeurd~~
- **Doorlooptijd project:** juli 2024 – december 2025

Beschrijving

De zandbodems van de Kempen en geologische processen gaven vorm aan de kenmerkende cultuurhistorische landschappen en unieke geologische monumenten, zoals de Kempense Heuvelrug. Door middel van kennisopbouw en -deling, gebiedsgerichte samenwerking en het ontwikkelen van een vernieuwend belevingsaanbod wil dit partnerschap de relevantie van aardkundige waarden onder de aandacht brengen en de Kempense Heuvelrug en valleien profileren als een unieke geoparkwaardige bestemming. Daarnaast worden de bestaande recreatieve netwerken versterkt zoals trage wegenverbindingen, fiets- en wandelknooppunten. Een geofietsroute wordt ontwikkeld en ingerichte geosites zullen fungeren als groene start- of verblijfplaatsen. Deze initiatieven dragen niet alleen bij aan een beter begrip van de bodemrijdommen en hun relatie met het verleden van

de mens en het landschap, maar stimuleren ook duurzaam toerisme en een geïntegreerde landschapszorg.

Promotor RLKGN en copromotoren TPA en KU Leuven streven ernaar om in samenwerking met lokale besturen van Kasterlee en Lille, terreinbeheerders en wetenschappelijk en lokale experts gegroepeerd in 'het bodemverbond' geotoerisme in de Kempen op de kaart te zetten en de unieke schoonheid van de Kempense Heuvelrug te delen met zowel bewoners, bezoekers als de lokale besturen.

Figuur 73 - Impressie: bodemprofielen in de Kempen

Eindrapportage Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – bijlage 14

Promofilm 'Ontdek de Kleine Nete'

Projectfiche

- **Financiering:** Provincie Antwerpen, RLKGN
- **Totale projectkost:** €9438
- **Partners:** Provincie Antwerpen, RLKGN
- **Status:** Goedgekeurd / ~~Aangevraagd~~ / Afgekeurd
- **Doorlooptijd project:** januari 2022 – oktober 2022

Beschrijving

Provincie Antwerpen en RLKGN sloegen de handen in elkaar om voor de Kleine Nete een korte documentaire te maken. Voor de Grote Nete werd een soortgelijke film gemaakt.

Voor de productie werd beroep gedaan op Videocrew. De vertelstem werd ingesproken door Vic De Wachter.

Het resultaat is te vinden op <https://www.youtube.com/watch?v=Y2oKGdg35pg&t=2s>

Figuur 74 - sferbeeld uit documentaire 'Ontdek de Kleine Nete'